

**NEFRET SÖYLEMİ VE ÖTEKİLER: TÜRKİYE’DE SURİYELİ
KADINLAR**

İlayda KURT

**Ocak 2023
DENİZLİ**

NEFRET SÖYLEMİ VE ÖTEKİLER: TÜRKİYE'DE SURİYELİ KADINLAR

Pamukkale Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü
Yüksek Lisans Tezi
Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Ana Bilim Dalı
Siyaset Bilimi Programı

İlayda KURT

Danışman: Prof. Dr. İsmet PARLAK

Ocak 2023

DENİZLİ

Bu tezin tasarımı, hazırlanması, yürütülmesi, araştırmalarının yapılması ve bulgularının analizlerinde bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle riayet edildiğini; bu çalışmanın doğrudan birincil ürünü olmayan bulguların, verilerin ve materyallerin bilimsel etiğe uygun olarak kaynak gösterildiğini ve alıntı yapılan çalışmalara atıfta bulunulduğunu beyan ederim.

İlayda Kurt

ÖN SÖZ

Çalışmaya başladığım ilk günden itibaren hayallerime saygı duyan, araştırmamı şekillendirmeme yardımcı olan değerli danışman hocam Prof. Dr. İsmet PARLAK’a teşekkürü borç bilirim. Bu süreçte gösterdiğim çabaya en az benim kadar kıymet verdiği için saygılarımı sunarım. Lisans hayatım boyunca düşüncelerimin oluşmasında etkili olan ve beni kadın konusunda çalışmaya heveslendiren Ege Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümü hocalarımdan Prof. Dr. Mustafa KÜÇÜK’e ve Prof. Dr. Ayşe Zerrin ÖZTÜRK’e bana kattıkları için teşekkür ederim.

Bir kadının kendi ayakları üzerinde durması gerektiği gerçeğiyle iki kız çocuğu yetiştiren ve bunun için maddi manevi hiçbir fedakarlıktan kaçınmayan, hayatımda örnek aldığım feminist bir erkek olması gururunu bana yaşatan canım babam Yücel KURT’a teşekkürü geçmişim, bugünüm ve geleceğim adına bir borç bilirim. Aynı şekilde desteğini hiçbir zaman esirgemeyen, her daim kararlarımız konusunda bizden hevesli ilk adımlarımızda bizden daha telaşlı olan annem Ülkü KURT’a minnetimi ve teşekkürümü ifade etmeliyim. Bana bu süreçte destek olmaktan kaçınmayan ve her an sohbetiyle yanımda olan kardeşim Aleyna KURT’a çok teşekkür ederim.

Son olarak ikinci ailem saydığım çok değerli arkadaşlarıma tez dönemi boyunca beni hiç yalnız bırakmadıkları ve konuya en az benim kadar hakimiyet kazanacak her sohbetime katlandıkları için sevgilerimi ve saygılarımı sunarım.

ÖZET

NEFRET SÖYLEMİ VE ÖTEKİLER: TÜRKİYE’DE SURİYELİ KADINLAR

Kurt, İlayda
Yüksek Lisans Tezi
Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Ana Bilim Dalı
Siyaset Bilimi
Tez Yöneticisi: Prof. Dr. İsmet Parlak

Ocak 2023, VIII + 139 Sayfa

Göç kavramı ana hatlarıyla göç eden bireyleri ya da toplulukları ve göç alan ülkeyi etkileyen bir olgudur. Özellikle uluslararası boyutuyla öne çıkan göç, kadınların da sürece dahil olmasıyla değişimler yaşamıştır. Uluslararası göçün ortaya çıkardığı kavramlardan biri olan mültecilik ise anlaşmalarla belirlenen bir statü olmasına rağmen göç eden ve göç alan toplumların farklılıkları nedeniyle birçok soruna sahiptir. Bu çalışmada mültecilerin maruz kaldığı sorunlardan biri olan nefret söylemi incelenmiştir. Nefret söylemi birçok dezavantajlı grubun ortak problemidir. Bu kavramın tanımlarına bakıldığı zaman kadınların dezavantajlı gruplar arasında çoğunlukla yer almadığı görülür. Kadınların görünmezliğinin sebebi olarak eril egemen hakimiyet işaret edilmelidir. Eril hakimiyetin bulunduğu alanlardan biri olması ve ideoloji aşılama/ yayma konusunda etkin bir gücü barındırması sebebiyle geleneksel medya bu çalışmada elde edilecek verileri sağlamaktadır. Haberlerin inşasının toplumsal söylemlerden bağımsız olmadığı ve Van Dijk’a ait Eleştirel Söylem Analizi yönteminin toplumsal sorunlara odaklandığı gerekçesiyle bu yöntem tercih edilmiştir. Böylece mevcut çalışmada gazetelerde Suriyeli mülteci kadınlara karşı medyada oluşan nefret söylemi analiz edilmiştir. Ulusal basında birçok gazetenin ve Suriyeli mülteci kadın haberlerinin yer alması sebebiyle ideolojik gruplara bölünerek toplamda 10 gazete ve her gazeteden 3’er haber örneği seçilmiştir. Makro ve mikro yapıya bölünen analiz biçimde kelimelerin arkasında yatan mesajlar tespit edilmeye çalışılmıştır. Başlıklar, fotoğraflar, kelime seçimleri, haberin retorik gibi incelemeler sonucunda Suriyeli mülteci kadınların cinsiyetleri üzerinden doğrudan nefret söylemine maruz kalmazken yine de kadınlara karşı nefrete olanak sağlandığı tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Medya, Nefret Söylemi, Suriyeli Mülteci Kadınlar Toplumsal Cinsiyet, Eleştirel Söylem Analizi

ABSTRACT**HATE SPEECH AND OTHERS: SYRIAN WOMEN IN TURKEY**

KURT, İlayda

Master Thesis

Political Science and Public Administration

Political Science

Adviser of Thesis: Professor İsmet PARLAK

January 2023, VIII + 139 Pages

The concept of migration is a phenomenon that affects individuals or communities who migrate outlined and the country that receives migration. The emigration, particularly prominent in its international dimension, has undergone changes with the involvement of women. Refugee, one of the concepts of international immigration, is a status defined by treaty, but has many problems due to the differences of migratory and migratory communities. This study examined hate speech, one of the problems facing refugees. Hate speech is the common problem of many disadvantaged groups. When looking at the definition of this concept, it is often found that women are not among the disadvantaged groups. The reason for women's invisibility should be expressed as the dominance of the masculine-dominated mentality. The traditional media provides the data to this study, as it is one of the dominant areas of the masculine mentality and has an active power in ideology immunization/ dissemination. Van Dijk's method of analysis of Critical Discourse Analysis the media hate speech in newspapers against Syrian refugee women. Due to the many newspapers in the national press and the coverage of the Syrian refugee women, the group was divided into ideological groups, with 10 newspapers and three news samples each. Attempts were made to identify the messages behind the words in the form of analysis divided into macro and micro structure. Headlines, photographs, word choices, news rhetorical scrutiny have led to the appearance of Syrian refugee women as an act of hate over their gender.

Keywords: Syrian Refugee Women, Media, Hate Speech, Gender, Critical Discourse Analysis

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ.....	i
ÖZET.....	ii
ABSTRACT	iii
İÇİNDEKİLER	iv
TABLolar DİZİNİ	vi
SİMGE VE KISALTMALAR DİZİNİ.....	vii
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM GÖÇ, MÜLTECİ VE KADIN

1.1.Kavram Olarak Göç, Nedenleri ve Etkileri	2
1.1.2. Uluslararası Göçün Yarattığı Statü: Mültecilik.....	6
1.1.3. Türkiye'nin Uluslararası Göçte Değişen Konumu.....	7
1.1.4.Türkiye'de Mülteci Olmak	9
1.1.5. Suriyeli Mültecilerin Türkiye'ye Geliş Sebepleri ve Yeni Sorunlar	14
1.2. Cinsiyet ve Toplumsal Cinsiyet	16
1.2.1.Cinsel Kimlik	17
1.2.2.Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliği	18
1.2.3.Suriyeli Mülteci Kadınlar ve Türkiye'ye Göçte Yaşadıkları Zorluklar .	19

İKİNCİ BÖLÜM ÖTEKİLEŞTİRME VE NEFRET SÖYLEMİ

2.1. Ötekileştirme Nedir?	23
2.1.1 Modern Devletten Ulus Devlete Öteki İhtiyacı.....	26
2.1.2. Türkiye'de Öteki Olmak	29
2.2.1. Nefret Söylemine Giden Yol: Kalıp yargı, Ön yargı, Özcülük	33
2.2.2. Nefret Söyleminin Tanımı.....	36
2.2.3.Nefret Söylemini Anlamak.....	38
2.2.4.Türkiye'de Nefret Söylemi.....	41
2.2.5. Türkiye'de Nefret Söyleminin Medyada Var Oluşu	44
2.2.6. Cinsiyetçi Söylemler Nefret Söylemi Değil Midir?	47

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM SURIYELİ KADIN MÜLTECİLERİN MARUZ KALDIĞI NEFRET SÖYLEMİ: GAZETE ÖRNEKLERİ VE ELEŞTİREL SÖYLEM ANALİZİ

3.1. Metodoloji	50
3.1.1. Makro Yapı	52
3.1.2. Mikro Yapı	53
3.1.2.1 Sentaktik Çözümleme	53
3.1.2.2. Kelime Seçimleri.....	54
3.1.2.3. Haberin Retoriği.....	54
3.2. Araştırmanın Konusu	54

3.3. Problem	56
3.4 Amaç	56
3.5. Araştırmanın Önemi	56
3.5. Araştırmanın Sınırlılıkları	58
3.6 Araştırmanın Evreni ve Örneklemi	58
3.7. Bulgular	60
3.7.1. Makro Yapıya İlişkin Tematik Analiz	60
3.7.1.1. Başlıklar	60
3.7.1.2. Haber Girişleri	63
3.7.1.3. Fotoğraflar	65
3.7.2. Makro Yapıya İlişkin Şematik Analiz.....	67
3.7.2.1. Ana Olay ve Sunum	67
3.7.2.2. Ardaan ve Bağlam Bilgisi	70
3.7.2.3. Haber Kaynakları	71
3.7.3. Mikro Yapıya İlişkin Tematik Analiz	72
3.7.3.1. Sentaktik Çözümleme	72
3.7.3.2. Kelime Seçimleri	74
3.7.3.3. Haberin Retoriği	78
SONUÇ	81
KAYNAKÇA	86
EKLER	100

TABLÖLÄR DİZİNİ

Tablo 1. İncelenen Gazete Grupları	59
Tablo 2. Haber Metinlerinde Sık Tekrar Eden Kelimeler.....	78

SİMGE VE KISALTMALAR DİZİNİ

AFAD	Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı
AGİT	Türkiye ve Avrupa Güvenlik ve İş Birliği Teşkilatı
AK PARTİ	Adalet ve Kalkınma Partisi
BKZ	Bakınız
BMMYK	Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği
CHP	Cumhuriyet Halk Partisi
ILO	International Labour Organization
IOM	International Organization for Migration
KAOS GL	Kaos Gay ve Lezbiyen Kültürel Araştırmalar ve Dayanışma Derneği
LGBT+	Lezbiyen, Gey, Biseksüel, Transgender, İntersex
NATO	North Atlantic Treaty Organization
PKK	Kürdistan İşçi Partisi
TC	Türkiye Cumhuriyeti
TCK	Türk Ceza Kanunu
TDK	Türk Dil Kurumu
UNESCO	United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization
UNDP	United Nations Development Programme

GİRİŞ

Toplumların genelinde kadın erkek rollerinin dağılımı benzerlik göstermektedir. Kadınlar toplumun geri planında kalan kesimi oluştururken erkeklerin hayatın her alanında daha aktif rol aldığı bir gerçektir. Çocuk büyütmek, ev işlerini yapmak, erkeğin hayatını kolaylaştırmak gibi tamamlayıcı roller çoğunlukla toplumlarda kadınlara aittir. Bu durum kadınları kısıtlı ve döngüsel bir yaşam sürmesine neden olmuştur. Gerek eğitim gerek iş hayatı konusunda erkeklerden hep bir adım geride kalan kadınlar küreselleşmenin yarattığı değişimlerle yaşadıkları sorunlar konusunda önemli bir çalışma alanı haline gelmişlerdir.

Küreselleşme, kariyer, eğitim, refah gibi konularda kadının da adının geçmesine vesile olmuştur. Özellikle göç sürecine kadının dahil olması olgunun yeniden yorumlanabilmesini sağlamıştır. Kadınların sadece onlara çizilen sınırlar dışına çıktığı ve hayattan farklı beklentileri olduğunu görme fırsatı sağlayan göç kavramı beraberinde birçok sorunu da getirmiştir. Çünkü kadınların beklentilerinin yanı sıra cinsel kimliğe karşı geleneksel bir yaklaşımın devam etmesi problemlerin büyümesine sebep olmuştur. Öte yandan var olma mücadelesini yaşayan kadınların göç sürecinde de görünür olması pek kolay olmamıştır. Genellikle üzeri örtülen ya da sorumluluğu kadına yüklenen sorunların aynı şekilde bu süreçte de devam etmesi kadınlar açısından birçok dezavantaj yaratmıştır. Aynı zamanda hem yabancılara karşı hem de kadınlarda karşı çizilen sınır göç sürecindeki kadınların yaşadıkları zorlukları diğer gruplardan farklı kılmıştır.

Kadınların kısıtlı temsili nedeniyle toplumdaki görünmezliğine ayna tutan önemli mecralardan biri medyadır. Bu nedenle mevcut çalışmada kadınların uğradığı nefret söylemi ve buna karşı oluşan duyarsızlık geleneksel medya üzerinden incelenecektir. Van Dijk'a ait Eleştirel Söylem Analizi yöntemiyle incelenen gazete haberleri ile kadınların karşı karşıya kaldığı nefret söylemi analiz edilecektir. Gazetelerden alınan haber örnekleri göç, kadın, ötekileştirme ve nefret söylemi kavramları çerçevesinde incelenecektir.

BİRİNCİ BÖLÜM

GÖÇ, MÜLTECİ VE KADIN

Çalışmanın birinci bölümü olan Göç, Mülteci ve Kadın başlığı altında kavramların birbirleri arasındaki ilişki ifade edilmektedir. Göç kavramının sadece coğrafi bir değişikliği ifade etmediği bu değişikliğin toplumsal bir boyutu olduğu bu başlık altında ele alınmaktadır. Göçün yarattığı uluslararası statülerden biri olan mülteciliğin içinde barındırdığı sosyolojik ve hukuksal boyuttaki farklılığa bu bölümle açıklama getirilmeye çalışılmıştır. Ayrıca toplumların mültecilere karşı yaklaşımı, bu çerçevede gelişen ilişkiler, ortaya çıkan sorunlar mülteciler açısından işlenmiştir. Kadın olmanın mültecilikle beraber incelendiği bu başlıkta kadınların maruz kaldığı toplumsal cinsiyet eşitsizliğine dikkat çekilmektedir. Türkiye’de kadın ve mülteci olmanın aynı başlık altında incelenmesi birinci bölümü oluşturan kavramlar arasındaki ilişkiyi ortaya koymaktadır.

1.1.Kavram Olarak Göç, Nedenleri ve Etkileri

İnsanlar yaşadıkları yer ile kendi iç dünyaları arasında bir bağ kurarlar. Bireyin kişisel gelişimi, hayata bakış açısı yaşadığı yerin şartlarına, fiziksel özelliklerine ve doğduğu toplumun değerlerine göre değişiklik gösterir. Gelenekleri, konuştukları dil, kullandıkları atasözleri ve deyimler, giyim biçimleri hatta yemek alışkanlıkları bile yaşadıkları mekâna ve içinde bulundukları topluma göre şekil alır. Bu alışkanlıkların yarattığı mekânsal bağ bazı sebepler doğrultusunda geride bırakılabilir. Bu terk etme sonucunda göç kavramı ortaya çıkar.

En yalın haliyle bir yerden başka yere gitmeyi ifade eden göç, çoğu disiplinde önem arz eden bir kavramdır. İçinde birden çok unsuru barındırması bu kavramın genel geçer bir tanıma sahip olmasını imkânsız kılmıştır. Her disiplin kendisi için önemli olan unsurları ön planda tutarak göçü kendi içinde tanımlamıştır. Coğrafi bir kavram olarak nitelendirilen göç, sosyal bilimler açısından toplumsal varoluşun her boyutunu etkileyen, bireylerin veya grupların yönetsel sınırları dışında olan yeni yaşam alanlarına ve topluluklara yönelik hareketini ifade eden ve tüm bu sürece uyum sağlamayı gerektiren çok boyutlu bir eylemdir (Castles & Miller, 2008: 30; Marshall, 1999: 685; Markley, 2011:372).

Göç kavramını sosyal bilimlerde önemli hale getiren, mekânsal değişikliği yaratan sebepler ve bunun beraberinde getireceği sonuçlardır. Göçün birden fazla kapsayıcı sebepleri bulunmaktadır. Bireyler savaş, iç karışıklık gibi çatışma ortamlarında can güvenliğinin olmadığını düşünerek bulunduğu ülkeden gitmek isteyebileceği gibi ekonomik şartlarını iyileştirmek veya daha kaliteli yaşam sürmek için de göç etmeyi düşünebilir. Sadece savaş yahut baskı sonucu ortaya çıkmayan göç olgusu hayati riskler barındıran durumlarda tek seçenek sayılabilir. Mekânsal değişikliği işaret eden göç kavramı yalnızca somut sınırları olan bir olgu değildir. İnsanlar yaşadığı toplum içinde alıştığı, öğrendiği her şeyi kendisiyle beraber göç ettiği yere götürmektedir. Dini ritüeller, kendi toplumunda öğrenilen kadın erkek rolleri, görgü kuralları göçmenin yabancısı olduğu toplumda farklı sayılmasına sebebiyet vermektedir. Bu farklılıklar göç eden ile ev sahipliği yapan bireylerin uyumunu zorlaştıracak önemli etkenler olarak görülmelidir.

Göçü incelerken iç göç ve dış göç olarak ikiye ayrılmaktadır. İç göç bireylerin bulundukları ülke içindeki yer değişikliklerini ifade eder. Bu göç türü daha yaygındır ve genelde ekonomik gerekçelerle ortaya çıkar. Özellikle kırsal alandaki iş imkanlarının kentlere kıyasla az olması ve kentteki yaşam şartlarının daha kolay sayılması iç göçü arttıran önemli sebeplerden biridir. Böylece kentte arttan nüfus oranı türlü sosyal ve siyasi sonuçlar doğurmaktadır. Kırsaldan gelen insanların alışık olduğu geleneksel yapı ile bireyselliğin ön planda olduğu kent yaşamı uyumsuzluklara sebep olmaktadır. İç göçü yaşayan insanların bu süreçte kendisini iyice yabancı hissetmesi de akrabalık, hemşericilik gibi geleneksel yapıların kentte devam etmesiyle sonuçlanır (Ekici & Tuncel, 2015: 12-13). Aynı ülke içinde yapılan göçlerde dahi bulunan bütün ortaklıklara rağmen bireyler sosyal dışlanma, yabancılaşıma gibi zor durumlarla karşı karşıya kalmaktadır (Erdoğan H. , 2022: 615). İç göçte yaşanan bu durum dış göçün daha zor ve dikkat çekici sonuçları olabileceğinin göstergesi olarak sayılmalıdır. Bireysel ya da kitlesel olarak bulunduğu ülkeyi terk ederek başka bir ülkeye gitmeyi ifade eden dış göçler ise, sosyal bilimlerde önemli bir yere sahiptir. Çünkü göç, iki ulusu ilgilendiren ve göçmen için bilinmezlik barından bir durumdur. Göçün gerçekleştiği iki ulus arasındaki “milliyet farklılıkları” ya da “milliyetçilik ile bağdaştırılan farklılıklar” göçün önemli sonuçlar doğurmasına sebep olur (Bartram, Poros, & Monforte, 2017: 14).

Özellikle İkinci Dünya Savaşı’ndan sonra artan uluslararası göç bu çalışma için önem arz etmektedir. Küreselleşmeyle beraber yoğunluk kazanan uluslararası göç çoğu ülke için önemli bir mesele haline gelmiştir (Giddens, 2012: 569). Teknolojinin

gelişmesi, insanların dünyanın başka bir yeri hakkındaki bilgilere kolayca ulaşabilmesi bireylerin daha iyi yaşam şartlarını elde etme isteğini de arttırmıştır. Böylece insanlar ekonomik şartların kötüleşmesi, siyasi baskılar, savaş, özgürlük talebi gibi gerekçelerle bulundukları ülkeyi terk edip başka bir ülkede hayata yeniden başlayabileceklerini düşünmüşlerdir. Daha kapsamlı bir ifadeyle kişiler kendi ülkelerinde bulamadıkları şeyleri başka ülkelerde bulmak umuduyla yaşadıkları yerden uzaklaşmışlardır. Bu süreç her ne kadar olumlu sonuçlanacak hissi verse de iki ülke arasındaki farklılıklara dayanan sorunlar yaşanmıştır. Göçmenler göç ettikleri ülkede farklılıklarıyla dikkat çekerler. Bu farklılığın sürekli hissedilmesi sebebiyle de göç ettikleri yere ait olmadıklarını düşünürler (Bartram, Poros, & Monforte, 2017: 14). Çünkü göçmen farklı kökene sahip olması sebebiyle göç edilen ülkenin bireyleri ya da yönetimi tarafından düzene zarar verecek bir tehlike olarak görülebilir. Etnik farklılıkları nedeniyle toplumda dikkat çeken göçmenler bulundukları yerde yaşayabilmeleri için diğer bireylerden daha zor şartlarda mücadele ederler (Özbudun, 2006: 114).

Göçmenler yerleştiği yere alışmaya çalışırken aynı zamanda hayatta kalmak için gerekli şartları yerine getirmek zorundadırlar. Siyasi, ekonomik ve sosyal açıdan yabancı olduğu bir toplumda para kazanmak, barınma ihtiyacını karşılamak ve kendi sahip olduğu değerleri korumak adına mücadele etmek çoğu göçmenin maruz kaldığı zorlukların başında gelmektedir. (Ekici & Tuncel, 2015: 15). Alıştığı hayatını geride bırakan göçmenin yeni yaşamında karşılaştığı zorlukları yenmesi açısından bulunduğu ülke yönetiminin ve bireylerinin tutumu önem teşkil etmektedir. Bu sebeple tek taraflı bir konu olmayan uluslararası göçü tartışırken ev sahipliği yapan ulusun tutumlarını da tartışmak gerekecektir.

Her ne kadar göçmenlere karşı yaklaşımın “sonradan gelenler” düşüncesi üzerine kurgulandığı düşünülse de yukarıda belirtilen milliyet farklılığı veya bununla bağlantılı sayılan faktörler de göçmenlerin yaşadığı sıkıntılar konusunda zorlaştırıcı etkiye sahiptirler. Milliyet ile ilgili olan her şeyin kimliği oluşturduğu düşünülürse ev sahibi ülkenin tutumunun da bu kimlik üzerinden gerçekleştiği fark edilir. Bu duruma en iyi örneklerden biri İsrail’in diğer ülkelere gelen Yahudi göçmenlere tanıdığı haklar ve gösterdiği dayanışmadır. Yahudilik İsrail için sadece bir inanç biçimi değil bir kimliği ifade etmektedir. Bu sebeple ülke içindeki hiçbir Yahudi diğerinden farklı ya da sonradan gelme sayılmaz çünkü bu göç vatana dönüş olarak nitelendirilir (Bartram, Poros, & Monforte, 2017: 17). Burada asıl meselenin kimlik üzerinden inşa edilmesi, göç eden ile

göç edilen yerdeki bireyler arasındaki ilişkiyi açıklamaktadır. İki ülke arasındaki kültürel ve toplumsal farklılıkları yahut benzerlikleri kapsayan kimlik göçten etkilenen bireylerin birbirlerine yaklaşımlarının nasıl şekilleneceğini belirlemektedir. Göç konusunda akla gelen bir diğer önemli örnek de 1950’ler sonrası Türkiye’den işçi göçü alan Almanya’dır. Dil, din, kültür gibi konularda benzerliklere sahip olmayan bu iki ülke arasında göçe dayalı bir ilişki bulunmaktadır. Almanların gözünde farklı kimliği temsil eden Türkler 70 yılı aşan göç ilişkisine rağmen toplumun yabancıları olmaya devam etmektedirler (Çelik C. , 2008: 115-116).

Din, kültür, dil ve bunların hepsini içinde barındıran eğitim bir ülkenin düzenini, yapısını temsil eden unsurlardır. Göçmenin bu unsurları geldiği yerdeki öğretilere göre yaşamak istemesi düzen bozucu bir hamle olarak algılanabilir. İbadethanenin sadece kilise olarak görüldüğü bir yerde caminin varlığı dini bir müdahale olarak algılanabilir ya da bulunulan yerin ana dili hariç başka dillerin konuşulması ve bu eylemi gerçekleştiren kitlenin artması homojen yapının büyük zararlar göreceği düşüncesini doğurabilir. Bu sebeple uluslararası göç, göçmen ile göç alan yerdeki insanları etkileyen ve değişime sebep olacak sonuçlara sahiptir. Küreselleşmeyle beraber artan dış göç dünya genelinde tırmanan etnik çatışmaları körüklemektedir (Giddens, 2012: 573).

Dünya Göç Raporu 2020 verilerine göre sayısı 272 milyona (dünya nüfusunun %3,5’i) ulaşan bir göçmen nüfusu bulunmakta ve bunların %48’ini kadınlar oluşturmaktadır (IOM, 2020: 2). Her ne kadar bu rakam doğdukları yerde yaşayamaya devam eden milyarlarca insanla kıyaslandığında az gibi görünse de göçmen dağılımının dünya genelinde homojen olmadığı göz önünde bulundurulmalıdır. Belirli gerekçelerle ülkesinden ayrılan göçmenlerin daha iyi fırsatlar için seçtikleri yeni varış ülkeleri sosyal, siyasi ve ekonomik anlamda göçten etkilenir (Cohen, 2008: 144).¹ Hem göçün etkilediği ülkelerin sayısındaki artış hem de 2050 yılı için öngörülen göçmen sayısına günümüzde ulaşılması yaşadığımız çağın göç çağı olarak adlandırılmasına sebep olmuştur (IOM, 2020: 2). Castles ve Miller tarafından ele alınan göç kavramı onu karakterize eden noktalar üzerinden 5 ana unsura ayrılarak incelenmiştir (Castles & Miller, 2008: 12-14). Bu unsurlar;

¹ Dünya Göç Raporuna göre gelişmekte olan ülkelere Amerika Birleşik Devletleri, Fransa, Rusya Federasyonu, Birleşik Arap Emirlikleri ve Suudi Arabistan gibi daha fazla ekonomik fırsatlara sahip olan bölgelere doğru göç edilmektedir (IOM, 2020: 2).

Göçün küreselleşmesi: Uluslararası göçten etkilenen ülkelerin sayısı giderek artmaktadır. Ayrıca kaynak ülke çeşitliliğin fazla olması hedef ülkelerde farklı türden göçmenlerin bir arada yaşamasını gerektirmiştir.

Göçün hızlanması: Uluslararası göçün hız kazanmasıdır. Hükümet politikaları uluslararası göçü kontrol etme ve azaltma konusunda etkili olacak şekilde düzenlenmeleri içermeye başlamıştır.

Göçün farklılaşması: Sadece belli sebeplerle olmayıp, işçi göçü, zorunlu göç, geçici göç gibi çeşitlilik göstermektedir.

Göçün kadınlaşması: Genellikle erkekler tarafından gerçekleşen kadınların aile sebebiyle sonradan dahil olduğu göç süreci emek göçünde kadın sayısının ciddi oranda artmasıyla değişime uğramıştır.

Göçün giderek siyasallaşması: Hükümet politikaları, bölgesel ilişkiler, uluslararası antlaşmalar artan göçten etkilenmektedir.

Yukarıda belirtilen unsurlar üzerinden incelendiğinde sosyal bilimlere çalışma alanı açısından birçok alt başlık sunan göç, yarattığı statüler sebebiyle de önem taşımaktadır. Küreselleşmeyle beraber sahip olduğu yeni form hedef ülkenin toplumunu, kaynak ülkeden gelen göçmenleri ve aralarındaki sosyal ilişkiyi şekillendirmektedir. Bu sebeple uluslararası göçün etkilerini ve sonuçlarını ifade ederken ortaya koyduğu statü farklarını açıklamak gerekecektir.

1.1.2. Uluslararası Göçün Yarattığı Statü: Mültecilik

1951 Cenevre Sözleşmesi'ne göre mülteci; "İrki, dini, tabiiyeti, belirli bir sosyal gruba mensubiyeti ve siyasi görüşleri yüzünden haklı bir zulüm korkusu nedeniyle vatandaşı olduğu ülkenin dışında bulunan ve söz konusu korku yüzünden, ilgili ülkenin korumasından yararlanmak istemeyen kişi" olarak tanımlanmıştır (Perruchoud & Redpath - Cross, 2013: 65). Mülteciliğin ne olduğuna dair sınırları belirlemede baz alınan Cenevre Sözleşmesi 1948 tarihinde kabul edilmiştir. Cenevre Sözleşmesi'nin, Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi'nin üzerinde durduğu özgürlük, eşitlik ve haklardan faydalanma ilkeleri göz önünde bulundurularak hazırlandığı belirtilmelidir. 1951 Cenevre Sözleşmesi mültecilerin haklarını güvence altına almayı hedeflerken aynı bireylerin sorumluluklarını ve kısıtlarını da belirtmiştir (The UN Refugee Agency, 1951:16). Mülteci statüsündeki kişi din, eğitim, yaşam gibi konularda özgürlüğe sahipken bulunduğu ülkenin yasalarına uymak ve kamu düzenini tehlikeye atacak tutumlardan da kaçınmak zorundadır.

Mülteci kavramı tartışılırken sıkça birbiriyle karıştırılan sığınmacı kavramına da değinilmelidir. 1951 Cenevre Sözleşmesi'nde bahsedilmemiş olan sığınmacılık kavramı 1948 tarihli Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi'nde ve 1967 tarihli

Birleşmiş Milletler Ülkesel Sığınma Bildirisi'nde sığınmacılık hakkı üzerinden açıklanmıştır (Ganiyeva, 2016: 53). Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi'nin (Birleşmiş Milletler & TBMM İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu, 1949: 205) 14.maddesinin 1.bendinde “Herkesin zulüm altında başka ülkelere sığınma ve sığınma olanaklarından yararlanma hakkı vardır” şeklinde bahsedilen sığınmacılık hakkı, bildiride (UNHCR, 2011:16) ise “barışçıl ve insani bir eylem” olarak tanımlanmıştır Göç Terimleri Sözlüğünde ise sığınmacı kavramı şu şekilde açıklanmaktadır;

“Zulüm veya ciddi zarardan korunmak amacıyla, kendi ülkesi dışında bir ülkede güvenlik arayışında olan ve ilgili ulusal ya da uluslararası belgeler çerçevesinde mültecilik statüsüne ilişkin yaptığı başvurunun sonucunu bekleyen kişi. Olumsuz bir karar çıkması sonucunda bu kişiler ülkeyi terk etmek zorundadırlar ve eğer kendilerine insani ya da diğer gerekçeler temelinde ülkede kalma izni verilmemişse, bu kişiler ülkede düzensiz veya kanuna aykırı bir durumda bulunan herhangi bir yabancı gibi sınır dışı edilebilirler.” (Perruchoud & Redpath - Cross, 2013: 74).

Elde edilen mülteci ve sığınmacı tanımları baz alındığında mülteciliğin bir statü belirtirken sığınmacılığın geçici bir durumu ifade ettiği görülmektedir. Sığınmacılık hakkının barışçıl ve insani bir eylem olarak nitelendirilmesi, sığınmacı tanımında da “insani ya da diğer gerekçeler temelinde ülkede kalma izni” ifadesinin olması bu kavram açısından altı çizilmesi gereken yerlerdir. Çünkü sığınmacılığın asgari düzeyde imkanların tanındığı ve mülteciliğe kıyasla kararların sığınma talep edilen devlete bırakıldığını ifade etmektedir.

Türkiye Cumhuriyeti ise 1961 yılında coğrafi çekince maddesi ekleyerek sadece Avrupa'dan gelen kişileri mülteci olarak tanımlamıştır. 1994 İltica Yönetmeliğinde zorunlu göçle gelen kişilerin geldiği coğrafya göz önünde bulundurularak sığınmacı ve mülteci ayrımı yer almaktadır. Bu yönetmeliğin 8. Maddesinde “sığınmacıların sınırda durdurulması ve sığınmacıların sınırı geçmelerinin önlenmesi esastır” ifadesi sığınmacılara çekilen toplumsal sınırı da içermektedir (Resmi Gazete, 1994: 8).

1.1.3. Türkiye'nin Uluslararası Göçte Değişen Konumu

İki yüz senedir Kafkaslardan, Kırım'dan, Balkanlardan ve Arap topraklarından göç alan Anadolu, Türkiye'ye miras olarak önemli bir göç tarihi bırakmıştır (Rahmani, 2020: 33). Türkiye tarihinde kimi zaman geçici süre kalan kimi zaman vatandaşlık verilen göçmenlere rastlamak mümkündür. Yaşanan veya yaşanmaya devam eden bazı önemli göçlere bakarak Türkiye'nin göçlerdeki konumunun değişimi bu başlık altında incelenecektir. Türkiye, Avrupa'ya ulaşmak isteyen göçmenler için önemli bir duraktır.

Ortadoğu, Kuzey Afrika ya da yakın Asya ülkelerinden gelen göçmenler için transit ülke olan Türkiye kimi zaman bu göçmenlerin ülke içinde kalmasıyla beraber hedef ülke haline gelmiştir (Deniz, 2014: 184). Türkiye aslında başka ülkelere yapılan kitlesel işçi göçleri sebebiyle kaynak ülke konumundaydı. Özellikle Almanya’da ihtiyaç duyulan işgücü sonucu Türkiye’den yoğun bir şekilde işçi alımının ortaya çıkması yakın tarihte Türkiye’nin kaynak ülke olarak göç sürecine dahil olduğu önemli bir örnektir (Giddens, 2012: 570). Türkiye’deki ekonomik fırsatların yeterli olmaması ve bir Avrupa ülkesinde hayat kurabilme hayali Türkiye’nin uzun yıllar başka ülkelere göç vermesiyle sonuçlanmıştır. Daha sonra bazı uluslararası olayların tetiklemesiyle beraber 20. yüzyılın ortalarından itibaren transit ve hedef ülkeye dönüşmüştür. Türkiye’nin bu dönüşümünde Ortadoğu’da iç karışıklığın artmasının, Avrupa’ya geçişi sağlayan bir ülke olmasının etkisi bulunmaktadır.

1979 senesinde İran Devrimi kaynaklı yaşanan rejim değişikliği İran halkı üzerinde baskıların artmasına ve günlük hayatın zorlaşmasına sebep olmuştur. Siyasi nedenlerden dolayı ülkeyi terk etmek isteyen İranlılar Avrupa’da ya da Kuzey Amerika’da herhangi bir ülkeye göç edene dek Türkiye’de kalmışlardır. Yine aynı dönemlerde Sovyet Rusya’nın Afganistan’daki müdahalesi ve direniş gruplarıyla çatışması sonucunda iç karışıklık sebebiyle Afganistan’dan Türkiye’ye kitlesel göçler yaşanmıştır. Benzer şekilde baskılar ve güvensizlik ortamıyla sonuçlanan Irak’taki Saddam Hüseyin rejimi, Türkiye’yi önemli bir göç merkezi haline getirmiştir (İçduygu & Aksel, 2012: 20). Türkiye’nin bu göçlerden farklı olarak Doğu Bloku’nun yıkılmasıyla beraber Bulgaristan’dan aldığı göç, yaşanan göçler arasında önemli yer tutmaktadır. Bulgaristan Türklerinin ülkeye dönüşü Türkiye’nin aldığı en büyük göçlerden biridir. Ülkeye gelen göçmenlere vatandaşlık verilmesi bahsedilen diğer göçler arasında dikkat çekmektedir.

Türkiye için önem arz eden ve hala devam etmekte olan bir diğer kitlesel göçün kaynak ülkesi ise Suriye’dir. 2010 yılında başlayan iç savaş sebebiyle ülkeye giriş yapan Suriyeli mülteciler ilk olarak sınır kamplarında yaşamışlardır. İlerleyen dönemlerde ise sayılarının artması sebebiyle belirli illere dağıtılırken, son aşamada hemen hemen her şehirde bulunmaktadır. Sayıları dört milyona yaklaşan (T.C. İçişleri Bakanlığı, 2022) Suriyeli mültecilerden bazıları Yunanistan üzerinden Avrupa’ya giriş yapabilmek umuduyla Türkiye’de yaşamını sürdürmektedir. Bir kısmı ise uzun yıllardır Türkiye’de

yaşamaları sebebiyle ülkede kalmayı düşünmektedir (Amman& Altındış, 2019: 12-15; Vesek, 2021: 410).

Bahsi geçen bu göçler Türkiye'nin ekonomik, siyasi ve sosyal hayatta mülteciliğe dair yaşadığı ve yaşama ihtimali olan sorunları ifade etmektedir. Mülteciler için daha iyi bir seçenek olarak gözüken Türkiye'ye göç, adaptasyon sorunlarının ortaya çıkmasıyla beraber mülteci olmanın zor yanlarını da ortaya koymuştur.

1.1.4. Türkiye’de Mülteci Olmak

Daha önce de belirtildiği üzere Türkiye, Cenevre Sözleşmesi'ne eklediği coğrafi çekince maddesi ile sadece Avrupa'dan gelen göçmenleri mülteci olarak kabul etmektedir. Fakat bu durumun yanı sıra Afganistan, Irak, İran gibi ülkelere gelenlere üçüncü bir ülkeye göç edene kadar geçici barınma imkânı sağlayan şartlı mültecilik vermektedir. Suriye'den göç edenlerin ise geçici süreli koruma statüsünden yararlandığı bilinmektedir (Dinçer, 2018: 136). Her ne kadar ülke içinde bulunan yabancılara geldikleri yer ayırt edilmeksizin mülteci denilse de Türkiye Cumhuriyeti'nin verdiği statüler sonucunda elde edilen haklar bütün durumu değiştirmektedir. Fiili durumlarının mülteci olması sebebiyle ve Dinçer'in (2018) de ifadesiyle “insanın istediği yerde yaşama, istediği yere iltica etme hakkını” ifade ettiği gerekçesiyle bu çalışmada hukuki durumları farklılık gösteren bütün göçmenler adına mülteci kavramı kullanılacaktır. Yine de sahip olunan statü farkları mültecilerin Türkiye’de yaşadıkları zorlukları anlamak açısından önemli bir noktadır.

Yaşanılan hukuki belirsizliğin yanı sıra Türkiye’de mültecilere yaklaşım tarzı farklı sorunların ortaya çıkmasına sebep olmaktadır. Altıntaş, Türkiye’de bulunan vatandaşları ev sahibi, gelen mültecileri ise misafir olarak tanımlar. Ev sahipliği ve misafirlik ilişkisinde iki tarafın da yerine getirmesi gereken vazifeler vardır. Ev sahibi bu misafirliğin geçici bir durum olduğunu düşünerek misafirperver davranır ve toplumsal düzeni bozacak bir tutumda bulunmaz. Misafir ise bu misafirliği fazla uzatmamalı, ona uygun görülenler dışında isteklerde bulunmamalı ve kurulu düzene zarar vermemelidir (Altıntaş, 2014: 261).

En başta misafirliğin uzaması ve sayılarının giderek artması Türkiye’de bulunan mültecilere karşı tutumun değişmesine sebep olmuştur. Türk halkı zaman içinde artan mülteci sayısını bir “istila” olarak yorumlayıp kendi ülkesinde ikinci sınıf vatandaş olabilme endişesini üretmiştir (Çelik, Alkış, Sayan, & Ekinci, 2014: 27). Bu endişe

mültecilerin sahip olduğu kısıtlı imkanların bile vatandaşa fazla gözükmemesine yol açmıştır. Ağır işlerde çalışan mülteciler emek sömürüsüyle karşılaşmalarına rağmen para kazandıkları gerekçesiyle toplum tarafından “sizi biz besliyoruz” şeklinde tepkilere maruz kalmaktadır (Türk E. , 2019: 27). Acıma duygusuyla bağdaştırılan ve misafir oldukları düşünüldüğü süreçte “muhtaçlıklarından dolayı” Türkiye’de geçici süre kalacağına inanılan mültecilerin geri dönmemesi artık onların “yük” olarak algılanmasına neden olmuştur (Gülyaşar, 2017: 696-697). İhtiyaçlarının giderilmesi noktasında muhtaç konumunda olan mülteciler ifade edilen sebepler neticesinde sosyal hayattan dışlanmışlardır.

Barınma, beslenme gibi en temel ihtiyaçlarının karşılanmasında dahi sorun yaşayan mülteciler yardımlar sayesinde ya da şartları yeterli olmayan kamplarda yaşamaya çalışmışlardır. İlerleyen zamanlarda kampların yeterli gelmemesi, para kazanma ihtiyacı, bir ev düzenine sahip olma isteği gibi sebepler neticesinde kamplardan ayrılarak farklı şehirlerde mülteci nüfusu oluşturmuşlardır. Böylece yüksek kiralar, az maaşların verildiği ağır işler, Türkçe bilmeme sebebiyle anlaşılamama gibi sorunlarla karşılaşmışlardır. Özellikle yerleşik hale gelmeleriyle beraber eğitim alanında yaşanan sıkıntılara kalıcı çözümler bulunamamıştır. Eğitim alanında yaşanan sıkıntılar uzun süre boyunca Türkiye’de kalan mülteciler için büyük bir sorundur. Türkçe bilen sayısının az olması, eğitim için kurslar ya da Geçici Eğitim Merkezleri gibi kalıcı olmayan çözümlerin bulunması sorunlarını dile getirmekte zorlanan mültecilerin görünmez olmalarını körükleyen sebeplerden olmuştur. Özellikle çocuk mültecileri etkileyen bu durum hayatta kalmak için paraya ihtiyaç duyulmasıyla beraber çocuk mülteci işçiler ortaya çıkmıştır. Yetişkinler için bile sakıncalı bulunan koşullarda çalışan çocuklar tarımdan, sokakta satıcılığa kadar her işte kullanılmaktadır. Yaşlılarının sahip olduğu en basit imkanlardan bile mahrum bir hayat süren ve günün yarısından fazlasını çalışarak geçirmek zorunda kalan mülteci çocuklar fiziki ve psikolojik açıdan kötü etkilenmektedir (Akpınar, 2017: 23).

Başka bir açıdan bakıldığında ise dünyanın çoğu yerinde olduğu gibi mülteci olmanın yanı sıra kadın olmanın da getirdiği zorluklar fark edilmektedir. Temizlik, bakıcılık gibi geçici işlerde ya da turizm sektöründe çalışan Türkiye’deki mülteci kadınlar kalıcı iş bulmakta zorlanırken, aynı zamanda tacize uğrama riskiyle de karşı karşıyadırlar. Bu risklerle mücadele içinde olan mülteci kadınlar gündelik işler için ideal olarak görülürken bir yandan da yabancı olmanın yarattığı seks işçisi imajını yıkmak

zorunda kalmışlardır. Medyanın, toplumsal söylentilerin kimi zaman da siyasi söylemlerin sebep olduğu bu durum Türk toplumunda mülteci kadınlara karşı olumsuz tepkilere yol açmıştır (Dedeoğlu & Gökmen, 2011: 52). Türkiye’de mültecilerin yaşadığı sorunlar, erkek mültecilerin sayısının fazla olması sebebiyle genellikle erkek mültecilerin problemlerini ifade edecek biçimde dillendirilmektedir. Kadın ve çocuk mültecilerin yaşadığı zorluklara bu sebeple ayrı bir parantez açmak gerekmiştir.

Türkiye, Suriye başta olmak şartıyla Irak, İran, Afganistan gibi ülkelerden aldığı göçlerle önemli bir mülteci nüfusuna sahiptir. Bu durum mülteci gruplarının da yaşadığı zorlukları farklılaştırmıştır ve Türkiye’de mülteci olma deneyimlerini birbirinden ayırmıştır. Özellikle Türkiye’deki Suriyeli mültecilerin sayısındaki artış mülteciliğe dair çoğu tartışmanın Suriyeliler üzerinden şekillenmesine sebep olmuştur. Türkiye’deki önemli mülteci gruplardan biri olan Afganlılar, 40 seneyi aşkın süredir ülkelerindeki istikrarsızlık sebebiyle mülteci hayatı yaşamalarına rağmen Suriyelilere kıyasla arka planda kalmışlardır. Türkiye’ye yaptıkları düzensiz göç ile anılan Afganlıların sayısı kesin olarak bilinmemektedir. Göç İdaresi Başkanlığı’nın yayınladığı verilere göre 2014 yılından beri Türkiye’de yakalanan düzensiz Afgan göçmen sayısı yaklaşık 570 bin kişidir (T.C İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi, 2022). Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan 20 Ağustos 2021 tarihli yaptığı konuşmasında ise Türkiye’de kayıt dışı 300 bin Afgan olduğunu ifade etmiştir (Cumhuriyet Gazetesi, 2021). Türkiye’de kaçak yollardan girerek kayıt dışı olarak bulunan mültecilerin sosyal hiçbir haktan yararlanamaması yaşanacak zorlukların bir kısmını ifade etmektedir. Diğer bir yandan yakalanıp sınır dışı edilmemek için insani olmayan şartlarda yaşayan Afganlı mülteciler diğer mülteci grupları gibi barındıkları mahallelerde dışlanma, istenmeme gibi sıkıntılarla karşı karşıyadırlar. Mülteciler Derneği Afganlarla ilgili özellikle sosyal medyada ortaya atılan asılsız haber örneklerini toplayarak mültecilere karşı oluşturulan linç ortamına dikkat çekmiştir. Dernek, Türk bayrağına hakaret, saldırı ya da Türkiye’ye yoğun göç adı altında internette hızlıca yayılan görsellerin geçmiş tarihlere ait olduğunu bazı görüntülerdeki saldırganların da mülteci olmadığını ortaya çıkarmıştır (Mülteciler Derneği, 2021). Özellikle bu tür haberlerle mültecilere karşı Türk toplumundaki tutumun olumsuz etkilenmesi ve mültecilerin mağduriyetlerinin artması tahmin edilebilir bir sonuç olmuştur.

Türkiye için önem diğer göçler de Irak’tan ve İran’dandır. 1979 senesinde yaşanan İran İslam Devrimi sonucu ülkeden kaçmak isteyen muhalifler için Türkiye ideal

bir kaçış yolu olmuş ve yaklaşık 1 milyon İranlı mülteci Türkiye'ye gelmiştir. Benzer şekilde Türkiye 1991 Körfez Savaşı sonucu yaklaşık 600 bin Iraklı mülteciye ev sahipliği yapmıştır (Buz, 2008: 121). Bu ülkelerden gelen göçler azalsa da Göç İdaresi Başkanlığı'nın paylaştığı verilere göre 2014'ten bugüne yaklaşık olarak 130 bin İranlı ve Iraklı kayıt dışı mülteci yakalanmıştır (T.C İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi, 2022).

Can güvenliği sebebiyle sığınan çoğu mültecinin Türkiye'yi transit ülke olarak gördüğü bilinmektedir. Fakat yaşanan uluslararası gelişmeler ve Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği'nin (BMMYK) 2013 senesinde "mülteci statüsü belirleme" mülakatlarını askıya almasıyla birlikte Avrupa ülkelerine geçiş hayalleri mülteciler adına belirsiz bir süre ertelenmiştir (Kahraman F. , 2017). Türkiye'deki konumlarının belirsizliği nedeniyle sıkıntı yaşayan mülteciler, BMMYK'nın mülakatlarında yaşanan olumsuz bir gelişme sonucu Türkiye'de her mültecinin karşılaştığı eğitim, dil, sağlık, uyum sağlama ve ekonomi gibi konularda sorunlarla karşılaşmışlardır (Buz, 2008).

Türkiye'nin mülteci çeşitliliğine sahip olması ve ev sahipliği yaptığı sürenin belirsizliği toplum içinde birçok soruna yol açmıştır. Medya ve siyaset için önemli bir konu olan mülteciler sık sık basında uğradıkları linç girişimleriyle yahut siyasetçilerin hedef göstermesiyle karşı karşıya kalmışlardır. Bu mağduriyeti en iyi ifade eden olaylardan biri Ankara'nın Altındağ ilçesinde yaşanmıştır. 11 Ağustos 2021 tarihinde iki grup arasında çıkan tartışmada Suriyeli bir genç tarafından bıçaklanarak öldürülen Türk vatandaşı halkın tepkilerinin kontrolden çıkmasıyla sonuçlanmıştır. Suriyelilerin bulunduğu mahalleye baskın yapan halk, evlere ve işyerlerine zarar vermiş güvenlik güçlerinin Suriyelileri mahalleden uzaklaştırması sırasında da araçlara taş atarak Suriyeli bir çocuğun yaralanmasına sebep olmuştur (Öztürk, 2021). 30.09.2021 tarihli başka bir haberde ise yine Suriyeliler ve Türk vatandaşları arasında geçen bir kavgada bir Türk'ün hayatını yitirmesi sonucu Suriyeliler'in yaşadığı evler ve araçları ateşe verilmiştir (Cumhuriyet Gazetesi, 2021).² Görüldüğü üzere Türkiye'de mülteciler, içlerinden birisinin yaptığı hatanın bedelini hep beraber ödemektedirler. Sadece birkaç haberle

² Ek olarak dikkat çeken bazı haber başlıkları şu şekildedir:

20 Suriyeli bir oldu, 3 Türk'e saldırdı (Yeniçağ Gazetesi/ 23.04.2022)

Esenyurt'ta mahalleli ile Suriyeli grup arasında kavga: 7 kişi gözaltına alındı (Cumhuriyet Gazetesi/ 09.01.2022)

Mersin'de "çakmak isteme" kavgasında vurulan genç yaşamını yitirdi (Habertürk Gazetesi/ 28.11.2022)

Suriyeli ve Türk kızlar birbirlerine girdi! Saç saça baş başa kavga kamerada (Takvim Gazetesi/ 01.04.2022)

sınırlı olmayan bu durum siyasi söylemlerle beraber durumu daha da zorlaştırmıştır hatta çoğu zaman mültecilere karşı negatif tutumun azalmasını engellemiştir.

Türk siyasetçiler için mülteciler kimi zaman propaganda malzemesi olarak kullanılmış kimi zaman da Türkiye'nin en önemli problemi, yükü olarak gösterilmiştir. Örneğin, Zafer Partisi Genel Başkanı Ümit Özdağ, mültecilerin verdikleri zarar sebebiyle ülkeden bir an önce gönderilmesi gerektiğini savunarak mültecileri hedef gösteren siyasetçilerden biridir. Kayseri ziyaretinde mültecilere dair yaptığı açıklama şu şekildedir;

“Türk milletine verdiğimiz sözü yerine getireceğiz ve Suriyelilerin barış içinde, Türkiye'nin dostları olarak 1 sene gibi kısa süre içinde Suriye'ye dönmelerini sağlayacağız. Bu 1 senelik süre içinde de çocuklarımızın canına kasteden, sokaklarda terör uygulamak isteyen, uyuşturucu ticaretine giren, kaçakçılık yapan Suriyeli çetelerin varlığına asla izin vermeyeceğiz. Hepsini kulaklarından tuttuğumuz gibi Halep'in ortasına indireceğiz” (CNN Türk, 2021).

Özdağ'ın ifadelerinde Suriyeli mültecilerin katil, terörist, uyuşturucu bağımlısı ve toplumsal düzeni tehlikeye atacak her türlü suça yatkın bireyler olarak değerlendirildiği görülmektedir. Medya ve Mülteciler Derneği'nin hazırladığı rapora göre sadece bir hafta içinde 347 haber mültecilere yönelik hak ihlali içermektedir (Taşdemir, Ud, & Ekmekçiler, 2020).³ Görüş fark etmeksizin çoğu siyasetçinin açıklamalarını içeren haber başlıkları “Antep Valisi Başarısızlığı Suriyeli Mülteci Öğrencilere Bağladı”, “Kılıçdaroğlu'ndan Erdoğan'a: Hepsini Saray'a Al!” şeklinde örneklendirebilir. Medya aracılığıyla siyasilerin Suriye'den Türkiye'ye düzensiz göçün başlamasından itibaren yaptığı nefret söylemi içeren açıklamalara ulaşmak mümkündür. Birkaç örnek ile özetlemek gerekirse;

Hatay Büyükşehir Belediye Başkanı Lütfü Savaş'ın bir televizyon programında “Reyhanlı'da 12 ilçemizin nüfusundan daha fazla Suriyeli yaşıyor” şeklinde açıklama yapması,⁴

Ümit Özdağ'ın Türkiye'de Suriye mafyası oluştuğunu iddia etmesi,⁵

³ Dijital medyada “mülteci”, “sığınmacı”, “göçmen”, “Suriyeli” ve “Afgan” kelimeleri aratılarak 10 Ocak-17 Ocak 2020 tarihlerinde yapılan bir çalışmadır.

⁴<https://www.sozcu.com.tr/2022/gundem/reghanlida-12-ilcemizin-nufusundan-daha-fazla-suriyeli-yasiyor-7084756/> Bu açıklamaya site üzerinden 25.05.2022 tarihinde erişim sağlanarak ulaşılmıştır.

⁵<https://www.milliyet.com.tr/siyaset/turkiyede-suriye-mafyasi-olusuyor-6277335> Adresinden açıklamanın detaylarına ulaşılabilir. 25.05.2022 tarihinde habere erişim sağlanmıştır.

Bahçeli'nin grup toplantısında Suriye'den gelen düzensiz göçü bir istila olarak değerlendirmesi,⁶

CHP Adana Milletvekili Orhan Sümer'in Türk öğretmenler varken Suriyeli öğretmenlerin devlet okullarına atanmasının yapılmasını eleştirmesi,⁷

İYİ Parti Milletvekili Grup Başkanvekili Müsavat Dervişoğlu'nun "Suriyeli sığınmacı sayısı, Türkiye'nin kültürel ve etnik dokusunu değiştirecek bir biçimde hızla artmaya devam etmektedir" ve "2040 yılında Şanlıurfa, Gaziantep ve Hatay Türk kenti olmaktan çıkacak, Adana ve Mersin yarı yarıya Türk kimliğini yitirecek. Böyle bir demografik bozulma, Türkiye'de millî devletin ayakta kalmasını da sekteye uğratabilecek gelişmeleri beraberinde getirecektir." şeklinde açıklama yapması verilebilecek örnekleri teşkil etmektedir.⁸

Alıntılar incelendiği zaman siyasilerin ortaya attığı iddiaların toplumda oluşacak mülteci nefretini körüklendiği ifade edilebilir.

1.1.5. Suriyeli Mültecilerin Türkiye'ye Geliş Sebepleri ve Yeni Sorunlar

17 Aralık 2010 tarihinde Muhammed Buazizi isimli Tunuslu gencin kötü yaşam koşullarıyla mücadele edemeyerek kendisini yakmasıyla başlayan Arap Baharı hızla Kuzey Afrika ve Ortadoğu'ya sıçramıştır (Koraltan, 2016: 30). Yaşananlar halkın, baskıcı rejimlere karşı demokratik taleplerinin şekillendirdiği bir süreçtir. İsteklerinin yerine gelmesi adına halkın sokağa döküldüğü ve eylemler yaptığı bilinmektedir. Arap baharı her ne kadar sosyal, siyasi ve ekonomik alanlarda adaletin talep edildiği bir süreç olsa da rejim güçlerinin halkın eylemlerine müdahale etmesiyle birlikte binlerce insanın öldüğü, zarar gördüğü olaylara evrilmiştir. Bu olaylar neticesinde bazı Ortadoğu ve Kuzey Afrika ülkelerinde yönetim değişiklikleri olurken Suriye'de gidişat daha farklı ilerleyerek iç savaşa dönüşmüştür.

Esad yönetiminde olan Suriye'de muhalif güçlerin taleplerinin yerine getirilmemesi sebebiyle karışıklığın ve şiddetin artması sonucu ortaya çıkan dış göç, yaşanan iç savaşı uluslararası bir sorun haline getirmiştir. İç savaşın durdurulması adına uluslararası düzeyde alınan önlemlerin ya da yapılan görüşmelerin faydası olmamakla beraber halkın baskılara daha fazla dayanamamasına ve kaçış yolu aramasına sebep olmuştur. Birçok grubun çıkarları için birbirleriyle çatışması, şehirlerin savaş alanına dönmesi ve bomba seslerinin uzun süre dinmemesi Suriye'den kaçışı zorunlu seçenek haline getirmiştir. Can güvenliği sebebiyle göç etmek isteyen halkın çoğunluğu sınır

⁶<https://www.aa.com.tr/tr/siyasia/mhp-genel-baskani-bahceli-duzensiz-goc-adi-konmamis-bir-istiladir/2320260> 25.05.2022 tarihinde belirtilen site üzerinden haberin tamamına ulaşılmıştır.

⁷<https://www.yurtgazetesi.com.tr/egitim/turk-egitmenler-issizken-suriyelilerin-atanmasina-tepki-h146026.html> 25.05.2022 tarihinde erişim sağlanmıştır.

⁸Alıntı yapılan açıklamaya <https://www.yenicaggazetesi.com.tr/-261261h.htm> adresi üzerinden 25.05.2022 tarihinde erişim sağlanmıştır.

komşusu olan Türkiye'ye gelmiştir. Suriye'de can güvenliğinin bulunmaması göçün en önemli sebebi olsa da tek sebep olarak değerlendirilmemelidir. Suriye'de halkın demokratik yönetim adına taleplerinin yerine getirilmemesi, aşırı İslamcı örgütlerin eylemleri ile can kaybına sebep olunması ve Esad rejiminin bu olayları bastıramaması sonucunda ülkenin yaşanmaz hale gelmesi vatandaşların Suriye'de gelecekleri olmadığını düşünmelerine sebep olmuştur. Ayrıca her örgüt himayesini genişletmek için halkı silahlı güçlere katılmaya zorlamıştır. Bu durum halkın barışçıl şekilde elde etmeye çalıştığı talepleriyle çeliştiği için savaşmak istemeyen halk göç etmek için önemli bir sebep daha kazanmıştır (Neccar, 2016: 189).

Suriyeli mültecilerin Türkiye'ye göç etmelerinin önemli gerekçelerinden biri de uygulanan açık kapı politikasıdır. İç savaş ortamından uzaklaşmak isteyen mülteciler Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin herhangi bir kısıtlama ya da koşul sunmadan sınırdan geçişlerine izin vermesiyle beraber ülkeye giriş yapmışlardır. Suriye'de barışçıl bir hayat sürmenin imkansızlaşması ve geleceğe dair umutların tükenmesi Türkiye'nin "insani kaygıları" gerekçe göstererek uyguladığı açık kapı politikasını cazip kılmıştır (Elma & Şahin, 2015: 433).

Türkiye'de yönetim "rejimin değil, halkın yanında yer alacağız" şeklinde açıklama yaptıktan sonra Suriye'ye sınır olan ilçelerine kamplar kurmuştur (Güçer, Karaca, & Dinçer, 2013: 15). İlk olarak 29 Nisan 2011 tarihinde 252 Suriye vatandaşının Türkiye'ye girmesiyle başlayan mülteci meselesi günümüze kadar devam etmiştir. Yıllara göre Suriyeli sığınmacı dağılımı İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü verilerine göre her yıl sonu baz alınarak; 2012 yılında 14,237; 2013'te 224,655; 2014'te 1,519,286; 2015'te 2,503,549; 2016'da 2,834,441; 2017'de 3,426,786; 2018'de 3,623,192; 2019'da 3,576,370; 2020'de 3,641,370; 2021'de toplamda 3,735,731 kişi olarak kayıtlara geçmiştir. Türkiye'nin yürüttüğü açık kapı politikası ülkenin sorumluluğunu alabileceği mülteci sayısının çok hızlı bir şekilde aşılmasına sebep olmuştur. En başta kampların yetersiz kalması, giren kişilerin kayıtsız olması ve bu durumun geçici olmadığının anlaşılması mültecilerin yeni zorluklarla karşılaşmasıyla sonuçlanmıştır.

Böylece hem kitlesel göçle karşılaşan Türk halkı hem de Suriyeli mülteciler için karmaşık bir dönem başlamıştır. Bu dönem içinde dikkat çeken ve tezin konusu olduğu için incelenecek ve üzerinde durulacak kesim Suriyeli kadın mültecilerdir. Mülteciliğin

getirdiği zorlukların yanı sıra kadın olmanın dezavantajlarıyla yüzleşen ve toplumsal cinsiyet eşitsizliğine maruz kalan Suriyeli kadınlar aynı zamanda Türkiye’de yaşadıkları zorluklara ek olarak kadına biçilen rolleri tanıma ve alışma aşamasında sıkıntı çekmişlerdir. Çoğu zaman mültecilik konusunda yaşanan sorunlar yer değişikliği üzerinden ele alındığı için kadınların -onlara biçilen roller ve doğaları gereği- yaşadığı sıkıntılar göz ardı edilmiştir. Özellikle Suriye’de yaşanan iç savaş sonucu erkeklerin silahlanması ve zorla belli gruplara dahil edilmeye çalışılması bu göçün erkekler üzerinden tanımlanmasına ve Suriyeli mülteci kadınların yaşadığı zorlukların silikleşmesine sebep olmuştur. Bu sebeple Suriyeli kadın mültecilerin yaşadığı zorlukları ve Türkiye’ye geliş sebeplerini detaylı biçimde anlamak için toplumsal cinsiyeti ve kadın kavramını tartışmak gerekecektir.

1.2. Cinsiyet ve Toplumsal Cinsiyet

1960lı yılların sonundan beri yapılan cinsiyet (*sex*) ve toplumsal cinsiyet (*gender*) ayrımı feminist görüşlerin ortaya çıkmasında ve gelişmesinde önemli bir role sahiptir (Stone, 2016). Tıbbi olarak farklı bir durumla karşılaşmadığı sürece cinsiyet biyolojik olarak kadın ve erkek olmak üzere iki farklı yaradılışı ifade eder. Toplumsal cinsiyette ise biyolojik gerçeklerin arka planda bırakıldığı görülür. Kişinin doğduğu toplumda kültürel etkilerle oluşmuş dişilik ve erillik rollerine göre sınıflandırılmasını temsil eder (Giddens, 2012: 505-507). Kadın ve erkeğin toplum içinde aynı konumlarda bulunmaması, rollerin, görevlerin, hakların cinsiyete göre değişiklik göstermesi bu durumun sadece biyolojik farklılıklarla açıklanamayacağını göstermiştir. İlk olarak 1968 yılında Robert Stoller tarafından belirtilen cinsiyet ve toplumsal cinsiyet arasındaki fark 1970li yılların başında özellikle feminist düşünürlerin, psikologların ve akademisyenlerin dikkatini çekmiş ve toplumsal olarak cinsiyete yüklenen farklı anlamlarla ilgilenmişlerdir. Stoller, cinsiyet kavramının biyolojik temellere dayanırken toplumsal cinsiyetin kültürel ve psikolojik kökenli olduğunu savunmaktadır (Stoller, 1984: 9). Özellikle Oakley (1972) tarafından yayımlanan *Sex, Gender and Society* isimli eser toplumsal cinsiyet terimini literatüre kazandırmış ve nasıl oluştuğuna, toplumun iki cinsten de neler beklendiğine dikkat çekmiştir.

Toplumsal cinsiyet her toplumun kültürüne, inancına ve yaşam tarzına göre değişiklik göstermektedir. Cinsiyet gibi kesin çizgileri olan bir kavram olmamakla beraber eşitsizliğin üretilmesi çoğu toplumda benzerlik gösterebilir. Bireyin doğduğu andan itibaren biyolojik açıdan kadın ya da erkek olarak tanımlanması içine doğduğu

toplumun doğrularına göre rollere bürünmesine sebep olur. Bu roller tamamen toplumun siyasi, sosyal, psikolojik, dini gerekçelerle açıklayabildiği doğrulara dayanır. Yeni doğan bebeklere erkeğe mavi, kız ise pembe renkli ürünlerin alınması, erkek çocuklara güce dayanan sevgi sözcükleri kullanırken kız çocuklarına karşı narinliğin ve hanımefendiliğin vurgulanması toplumsal cinsiyetin oluşumunun ilk ve en basit örnekleridir.

İnsanlar temelde üzüntü, korku, öfke, neşe olmak üzere dört duygu yaşar. Aile içinde bu duygulardan bazıları çocuğın cinsiyetine bağlı olarak bastırılır ya da öne çıkarılır. Bir erkek çocuğunun böcekten korkması ya da üzüntü duyduğuunda ağlaması güçsüzlükle bağdaştırılarak böyle olmaması gerektiğine dair çocuğa öğütlerde bulunulur. Aynı şekilde öfkesini fazlasıyla dışarı yansıtan bir kız çocuğu ise kibar davranmadığı gerekçesiyle uyarılır (Reid, 2002: 170). Ebeveynlerin aile içinde bu cinsiyetçi kalıplarla çocuk yetiştirmesi sonucunda topluma karışan çocuğın da cinsiyetçi rolleri taklit ettiği görülür.

1.2.1.Cinsel Kimlik

Cinsel kimlik bireyin hangi cinsiyete ait olduğunu bilmesi ve çevresindeki insanları kadın ya da erkek olarak kategorize edebilecek ayrıma sahip olması şeklinde açıklanabilir. Çocuklar doğdukları andan itibaren genellikle iki ya da üç sene içinde cinsiyetlerini benimser, kendilerinin erkek ya da dişi kategorisinden hangisine ait olduğunu belirler. Bu ayrımı yaparken genelde anne babadan yola çıkan çocuklar ayrımı biyolojik gerçeklerden çok giyim, rol, tavır gibi faktörlere dayalı olarak yaparlar (Vatandaş, 2007: 32). Kişiler içine doğduğu ailede cinsiyet kimliğine dair ayrım yapmayı öğrenirler. Erkek ve dişi olmak üzere biyolojik gerçekliğe dayanan iki farklı cinsle tanışan çocuk kendisini annesine veya babasına olan benzerliği ya da farklılıkları üzerinden tanımlar. Saç kesim şekilleri, seçilen kıyafet renkleri, kullanılan sevgi sözcükleri dahi cinsel kimliğin oluşumunda etkin rol oynar. Böylelikle toplum içine karışan birey öğrendiği cinsel kimliklerin gereği olan rolleri benimser ve karşı taraftan da bu roller çerçevesinde beklentilere girer.

Bireyler büyüdükçe cinsel kimliklere farklı gözle bakar ve çocukken iki türle sınırlandırılmış cinsiyet kimliklerinin yenileriyle tanışır. Lorber (1994) cinsel kimlikleri; “Heteroseksüel kadın, heteroseksüel erkek, lezbiyen kadın, gay erkek, biseksüel kadın, biseksüel erkek, travesti kadın, travesti erkek, transseksüel kadın ve transseksüel erkek”

olmak üzere on farklı kategoride ele almıştır (Akt. Giddens, 2012: 484). Dünya üzerindeki toplumların çoğunluğu heteroseksüellerden oluşmakta ve heteroseksüellik “normal” olarak kodlanmaktadır. Bu durum göz önünde bulundurulursa diğer cinsel kimliklerin toplum içinde var olabilmesi ve kendisini kabul ettirebilmesi oldukça zordur. Çünkü bu durum doğrudan kültürel ve toplumsal öğretilere dayanmaktadır. Kadın ve erkeğe çizilen rollerin dışına çıkılması toplumsal düzene zarar verileceği inancını tetikler bu sebeple de hoş karşılanmaz. Sosyal hayat, iş dünyası, aile düzeni bu sınırlar çerçevesinde gelişir. Bahsedilen toplumsal faktörler çocuk yetiştirmede etkili olarak çocuğun da yetiştiği aile içinde bu cinsiyetçi rolleri öğrenmesiyle sonuçlanır.

1.2.2. Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliği

Dünyanın çoğu yerinde kadın ve erkek rolleri benzer olarak paylaştırılmıştır. Kadınlar daha çok ev işleri ve çocuk yetiştirme görevleri üstlenirken erkekler ise para kazanma, ailesinin maddi ihtiyaçlarını karşılama gibi sorumluluklara sahiptir. Bu roller kültür, din, gelenek gibi faktörlerle farklılaşsa da temel olarak kadını erkekten daha zayıf kılan noktalara dayanır. Erkeklerin sahip olduğu güce, konuma sosyal hayatta her zaman daha fazla değer yüklenmiştir. Böylece siyasi, gündelik ve ekonomik hayatta erkeğin daha baskın olduğu görülmektedir (Giddens, 2012: 514).

Toplumsal cinsiyet eşitsizliği kadın ve erkek arasındaki fizyolojik ve biyolojik farklardan hareketle kadına siyasi, ekonomik ve sosyal alanlarda kısıtlama getirilmesidir. Toplumsal cinsiyet kadın ve erkek arasındaki farkları bir sınıflandırma ölçütü olarak kabul eder ve iki tür arasında ast üst ilişkisine sebebiyet verir. Erkek toplumu oluşturan, para kazanan, siyasi hayata ve topluma yön verebilen özelliklere sahipken; kadın aile düzenini sağlamak, çocuk yetiştirmek gibi sorumluluklar üstlenmelidir. Parsons aile kurumu üzerine çalışırken en verimli işleyişin cinsiyetçi rollerle ortaya çıktığı sonucuna ulaşmıştır. Erkeklerin para kazandığı ve aile geçindirdiği kadının ise bakıcılık görevini üstlendiği ve bu görevi erkeklerin konforunu sağlamak adına kullandığı aile modelini savunmuştur (Parsons & Bales, 1956: 12). Kadının doğum yapabilmesi, erkeğin kadından kas gücü olarak daha avantajlı olması gibi temellere dayandırılan biyolojik determinizm görüşü çoğu feminist düşünür tarafından yanlış bulunup çürütülse de toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin ne olduğunu ve nasıl ortaya çıktığını anlamak açısından önemli bir örnektir.

Doğumdan itibaren kadınlara yüklenen sorumlulukların ve çekilen sınırların sırf cinsiyetleri sebebiyle kaderleri olduğu düşüncesi feministlerin en çok mücadele ettiği alanlardan biridir. Butler (2008) “biyoloji kaderdir” söyleminin toplumsal cinsiyet ürünü olduğuna ve bu durumun biyolojik gerekçelerle açıklanamayacağına dikkat çeker. Kültürel faktörlerle bireyin cinsiyetine yüklenen toplumsal roller ve bunun kısıtlayıcı etkisiyle kadının maruz kaldığı eşitsizlik her alana yayılan sorunların kaynağı olmuştur. Yapılan araştırmaların çoğu kadınların eğitim, siyaset, iş hayatı gibi alanlarda hatta gündelik yaşamda bile ikinci plana itildiğini göstermektedir. Kadınların okuma yazma bilmeyenlerin tamamının %63’ünü oluşturması (UNESCO, 2017) ya da dünya genelinde parlamentolardaki kadınların sandalye oranının %26.5 olması toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin her alana nüfuz ettiğini gösteren örneklerdir (Inter-Parliamentary Union, 1986). Aynı şekilde ILO yaptığı hesap ile dünyada kadınların günde ortalama ücretsiz bakıma ve ev içi işlerine 4 saat 2 dakika ayırırken, erkeklerin ise 1 saat 23 dakika ayırdığını ortaya koymuştur (Uluslararası Çalışma Örgütü, 2020). Kadınların görünmeyen ev içi emeği ve toplumda tamamlayıcı role sahip olmaları sosyal hayatta çeşitli zorluklara karşı mücadele göstermelerini gerektirmiştir.

Kadınların yaşadıkları yerde ve ikamet ettikleri ülkede dahi kendilerini görünür kılmak, haklarını elde etmek için mücadele vermeleri gerekmektedir. Eğitim alabilmek ya da iş sahibi olabilmek için kadına biçilen rollerin dışına çıkabilmek adına mücadele edilmelidir. “Erkek işi” olarak görülen her alanda ya da kadına çizilen her sınır dışında eşitlik için mücadele vermek zorunda kalınması ve bu kazanımı elde etmeye çabalaması yaşanan bazı olayları kadınlar için daha güç kılmaktadır (Değirmenci & Kaya, 2019: 58-59). Bu durumlardan biri olan uluslararası göç kadınlar açısından zor ve tehlike barındıran bir olgudur. İnsanın yer değiştirirken karşılaçağı psikolojik ve fiziksel zorlukların yanı sıra kadın olmaktan ve bunun toplumsal sorumluluklarından kaynaklı sorunlar bulunmaktadır. Toplumsal cinsiyet eşitsizliği bu çalışmanın konusu olan Suriyeli mülteci kadınların yaşadığı sorunların kaynağına giden noktalardan biridir.

1.2.3.Suriyeli Mülteci Kadınlar ve Türkiye’ye Göçte Yaşadıkları Zorluklar

Castles ve Miller’e (2008: 12) göre 21.yüzyılın göç olgusunu şekillendiren öğelerden biri “göçün kadınsallaşmasıdır”. Yaklaşık olarak uluslararası göçün yarısını oluşturan kadınlar bu süreçte cinsiyetleri nedeniyle sorunlar yaşamaktadırlar (IOM, 2021). Hayatın çoğu alanında ikinci planda olan kadınlar göç sürecinde de erkekleri takip eden tamamlayıcı bir rol edinmişlerdir ve uzun bir müddet kadınların göç sorunları ayrı

bir başlık altında incelenmemiştir (Buz, 2007: 38-39). Kadınları bu süreçte pasifize etmek onların yaşadığı sorunların büyümesine ve çözüme kavuşmasının zorlaşmasına sebep olmuştur. Son zamanlarda uluslararası göçün hız kazanması problemlerin görülür hale gelmesini ve kadın mültecilerin çoğu araştırmalara konu olmasını sağlamıştır. Uluslararası göçten etkilenen Türkiye, %46,2'lik kısmı kadınlardan oluşan Suriyeli mültecilere ev sahipliği yapmaktadır (Mülteciler Derneği, 2022). Yaklaşık olarak Türkiye'deki Suriyeli mültecilerin yarısının kadınlardan oluşması göç sürecini kadın perspektifinde incelemek ve sorunları tespit etmek için önemli bir sebeptir.

Suriyeli kadın mülteciler toplumsal cinsiyete dayalı ayrımcılığa ilk olarak Türkiye'ye gelmek için görüştükleri kaçakçılar veya tacirler tarafından uğramaktadırlar. Suriyeli kadınlardan yolculuk için yüksek ödemeler talep eden veya bu yolculuğun karşılığı olarak sekse zorlayan kaçakçılar, göç sırasında yaşanan cinsel şiddetin ilk ayağını oluşturmaktadır. Hedef ülke olan Türkiye'ye ulaştıktan sonra ise mültecileri bekleyen ilk zorluk barınma ihtiyacının karşılanmasıdır. Mültecilere ev vermek istemeyen ya da yüksek kira talebinde bulunan ev sahipleri sebebiyle mülteciler baraka, depo gibi insani barınma şartlarını karşılamayan yerlerde kalmışlardır. Gün geçtikçe eve duyulan ihtiyacın artması sonucu kiralık daire arayan kadınlara ya da kız çocukları olan ailelere ev sahipleri tarafından ikinci eş olmayı kabul ederlerse kira ödemesinde kolaylık sağlanacağına dair teklifler yapılmıştır (Mazlumder, 2014: 17). Eşlerini kaybeden ya da tek başına gelen Suriyeli kadın mülteciler de “yalnız başına” olmanın getirdiği zorluklarla yüzleşmiştir. Sınırlarda evlilik pazarlarının kurulduğu ve yasal olmamasına rağmen Türk erkeklerinin ikinci evliliklerini yaptığı bilinmektedir (Gönül, 2020: 86). Kadın bedeninin bir ödeme aracı olarak kullanıldığı yahut ürün olarak gösterildiği bu örnekler Suriyeli kadın mültecilerin toplum içinde maruz kaldığı değersizliği gözler önüne sermektedir. Değersizliğin yanı sıra Türk erkeklerin resmi nikahlı olmalarına rağmen para karşılığı ikinci dini nikahlı evlilikler yapması, Suriyeli kadınları ilk eşlerin gözünde “yuva yıkan” kadın profiline dönüştürmüştür. Özellikle yalnız olan Suriyeli kadın mülteciler artık yerli halkın kadınları için tehlike olarak algılanmıştır.

Özüdoğru (2018) yaptığı çalışmada Google arama motorunda suriyeli kadınlar hakkında sıklıkla aratılan cümlelerin “Suriyeli kadınların güzellik sırları”, “Suriyeli kadınların fotoğrafları”, “Suriyeli kadınların telefon numaraları” olduğunu ve cinsel içerikli aramaların bulunduğunu belirtmiştir. Kadın mültecilerin Türk toplumunda kazandığı bu algı onların cinsel bir obje olarak değerlendirildiğini ve istismara açık hale

geldiklerini göstermektedir. Suriyeli kadınlar hakkında aratılan ve elde edilmek istenilen müstehcen bilgilerin cinsel tacizin işareti olmasına rağmen toplum nezdinde fuhuş, yuva yıkma, aile birliğini bozma gibi suçlarla anılan yine kadın mülteciler olmuştur.

Yukarıda verilen örnekler Suriyeli kadınların toplumsal hayattan dışlanmasına sebep olan olaylardır. Sadece toplumdan dışlanmayla kalmayıp taciz ve tecavüz gibi olayların yaşandığı durumlarda Suriyeli kadınlar namussuzlukla yargılanma, aileleri ve çevreleri tarafından da terk edilme gibi çekinceler barındırmaktadır (Biehl & Danış, 2020: 49). Yaşanılan korkulara ek olarak kayıt dışı kadınların yaşayacağı herhangi bir sorunda sınırdışı edilme korkusuyla devlete başvuramaması onları istismara açık hale getirmiştir. Bunun sonucunda daha korunmasız hale gelmekten korktukları için susmayı tercih etmektedirler.

Kadın olmanın daha farklı zorluklarla mücadele etmek anlamına gelmesi ve bu duruma mülteciliği de ekleyince işin farklı bir boyut kazanması özellikle cinsel istismarı altı çizilmesi gereken konu haline getirmiştir. Suriyeli kadın mültecilerin istismara açık hale gelmesi en çarpıcı zorluklardan olsa da önem arz eden başka sorunlar da bulunmaktadır. Türk Tabipleri Birliği'nin hazırladığı rapora göre kadın mültecilerin sağlık alanında gerekli hizmete erişemediği görülmüştür. Kadın sağlığını tehlikeye atacak yerlerde yaşamaları, kadın hijyeni için gerekli ekipmanlara ve sağlık hizmetlerine erişememeleri hayati risk yaratacak boyutlara ulaşmıştır (Türk Tabipleri Birliği, 2014: 61). Ayrıca görüşülen kadınların çoğunun gebe olduğu belirtilen raporda kadın mültecilerin doğum yapana kadar herhangi bir sağlık kuruluşuna gidemedikleri tespit edilmiştir. Erken yaşta hamile kalan kız çocuklarının yahut sağlık sorunları bulunan kadınların gebeliği sorunsuz bir şekilde atlatması mucize gibi görülmektedir. Riskli doğumların yanı sıra sahip olunan çocuk sayısının fazla olması da kadınlar için dezavantaj oluşturmaktadır. Raporda çoğu kadının çocuklarını doyurabilmek adına yemek yemediği ve bu sebepten kadınların kilo verdiği yer almıştır. Bu zorlu süreç göz önüne alındığında kadın mültecilerin yarısından fazlasının kendisi ya da yakın çevresi için psikolojik desteğe ihtiyaç duyması anlaşılabilir bir durumdur (AFAD, 2014: 38).

Yaşadıkları travma sonucu ihtiyaç duydukları destekler farklı olmasına rağmen yerel halkla aynı hukuki, psikolojik, sağlık hizmeti desteğine erişebilme imkanı tanınmıştır ve üstelik bu durum kayıt dışı mültecileri kapsamamaktadır (Coşkun, 2017: 1310). Yerel halkla benzer imkanların tanınması mültecilere sosyal hizmetin sağlandığı

algısını yaratsa da dil zorluğu ve tercüman atanmaması sebebiyle bu hizmetlerin getirdiği idari yükler (*administrative burdens*) nedeniyle çoğunlukla amacına ulaşamadığı ifade edilmelidir.

Suriye'deki insanların yaşam şekilleri ve kültürleri gereği kadının ev içi işlerde çalıştığı, sosyal hayata çok katılmadığı ve her alanda erkekten sonra geldiği görülmektedir. Yaşanan iç savaşla beraber kocalarını, erkek çocuklarını kaybeden ya da Türkiye'ye göçten sonra maddi imkansızlıklar neticesinde çalışması gereken kadınların iş hayatında daha özgürleştiği, kadına tanımlanan rollerde gelişmelerin yaşandığı ve toplumsal cinsiyet rollerinde değişimlerin olduğu görülmüştür (Buz, 2006: 30). Her ne kadar bu durum kadın mültecilerin çalışma alanında özgürleşmesine sebep olsa da emek sömürüsü sorununu beraberinde getirmiştir. AFAD (2014) raporlarına göre Türkiye'de bulunan Suriyeli kadın mültecilerin %83,7'lik kısmı en fazla ortaokul mezunudur. Verilen yüzdeler, okur yazar olmayan kadınları da barındırmaktadır. Düşük eğitim seviyesi Suriyeli kadın mültecilerin geçici ve ağır işlerde çalışmasına sebep olmuştur. Aynı rapora göre kamplarda bulunan Suriyeli kadınların %76'sı, kamp dışında bulunanların %93'ü Türkçe öğrenmek istediklerini belirtmişlerdir (AFAD, 2014: 66). Türkçeyi bilmemenin en büyük dezavantajının haklarını öğrenememe ve talepte bulunamama olduğu düşünülürse Suriyeli kadınların emek sömürüsüne açık hale geldiği fark edilir. Kadın mültecilerin cinsel istismar, sağlık, sosyal uyum gibi sorunlarla mücadele edebilmesi için önce bu sorunları anlatabilecek dil yeterliliğine sahip olmaları gerekir. Türkiye'de kaçak şekilde yaşayanlar başta olmak üzere kendini ifade edememe bütün mülteci kadınların mağduriyete açık hale gelmesine sebep olur.

Suriyeli kadın mülteciler yaşanan zorunlu göç sürecinin ortaya koyduğu dezavantajların yanında bir de toplumsal cinsiyete dayalı zorluklarla mücadele etmişlerdir. Sadece birkaç konuyla sınırlı olmayan sağlıktan eğitime her alanda zorluk yaşayan kadın mülteciler için şartların iyileştirilmesi ve en başta dil sorunun çözülmesi hayati önem taşımaktadır. Suriye'den Türkiye'ye göçün 10 yılı aşkın süredir devam ettiği ve kadın mültecilerin sorunlarının kronikleştiği düşünülürse kadınların “gerek göç dinamiği, gerekse göçün getirdiği sorunlar ve çözümlerinde görünmez bir kitleyi oluşturdukları” sonucuna varılmaktadır (İlkkaracan & İlkkaracan, 1999: 16). Dolayısıyla Türkiye'deki Suriyeli kadın mültecilerin problemleri antipozitivist ve antipatriarkal yol izlenerek feminist perspektifle ele alınması gereken çok boyutlu bir konudur (Vodina, 2020: 134).

İKİNCİ BÖLÜM

ÖTEKİLEŞTİRME VE NEFRET SÖYLEMİ

2.1. Ötekileştirme Nedir?

Bir arada yaşayan insanların yaşadıkları topluma ve kendilerine karşı kim olduklarını ispatlama ihtiyacı üzerine üretilen ve böylece toplumun çoğunluğunun kanıtı olan *öteki*, toplumsal ilişkileri anlamak adına önemli bir kavramdır. Toplumun varlığının ve devamının sağlanabilmesi için “normal” olana ihtiyaç vardır (Girard, 2005: 30; Kearney, 2012: 17-18). Bu normal, toplumun çoğunluğunu oluşturan, kültür, inanış ve yasalarla uyum içinde olan kişilerden oluşur. Bahsedilen etmenlerin oluşturduğu doğrulara göre yaşayan ya da bu çerçevede belirlenen ölçütlerin doğru olduğunu savunan her birey artık normaldir. Toplum tarafından kabul görmenin şartı normalliktir. Çoğunluğu oluşturan bu grup iyi kabul edilen her şeye sahip olandır (Uçan, 2017: 369). Egemen, kötülüklerden arınmış, doğruya sahip olan ve tehlikesizdir. Bu sebeple iç grup kendisini yüceltip korurken kötü olan ne varsa dış gruba yansıtır. Böylece ortaya *biz* ve *öteki* olan iki grup çıkar. Bu gruplar tezatlıklardan oluşmasına rağmen birbirini tamamlayarak bir bütün oluşturur (Hall, 1998: 41).⁹

Biz, yaşadığı toplum içinde koyduğu kurallar ve kültürüyle düzeni sağlamayı hedeflerken *öteki*, farklılığı ve bilinmezliğiyle kaosu temsil eder (Bauman, 2003: 14). Gündelik hayatın akışını belirleyen normlar çoğunluğa göre şekillenir ve fikir birliğini temsil eder. *Öteki* bu noktada fikir birliğine dâhil olmayıp dini, kültürel, sosyal, siyasi hayatta farklı bir beklenti ya da yaşayış biçimine sahip olursa artık düzeni tehlikeye atacak potansiyeli barındırmış olur. *Ötekinin* sahip olduğu farklılık toplumun çoğunluğu tarafından bilinmediği için bir güvensizlik ortamı yaratır (Bauman, 1999: 82). Çünkü toplum, içindeki insanları bilinen özellikleri üzerinden kategorize eder. Belli sınıflara ayırıp buna göre toplumsal hayatı düzenler. *Öteki*, bilinmez olduğu için herhangi bir sınıfa

⁹ Çalışmanın kapsamı gereği öteki kavramının felsefi arka planına değinilmemiştir. Öteki kavramının felsefi tarihi için ayrıca bkz: Hegel, G. (1986). Seçilmiş parçalar. (N. Bozkurt, Çev.) İstanbul: Remzi
Bkz: Lacan, J. (1998). Four Fundamental Concepts of Psychoanalyses. (Alan Sheridan, Trans.). New York: Norton & Company
Bkz: Lacan, J. (2013). On the Names-of-the-Father. (Bruce Fink, Trans.). Cambridge: Polity Press
Bkz: Derrida, Jacques. (1999). “Différance”. (Önay Sözer, Çev.) Toplum Bilim. Sayı 10/ Jacques Derrida Özel Sayısı. s.49-61.

dâhil edilemez. Bauman'ın (2003: 12-14) ifadeleriyle *ötekinin* müphemliğinin topluma verdiği rahatsızlıktan bahsetmek gerekecektir; *Ötekinin* toplumda belli bir sınıfa ait olmaması ya da belirsiz özellikleri sebebiyle birden fazla sınıfa dahil edilebilme ihtimali onun müphem olduğunun göstergesidir. Düzeni tehlikeye atmaktan katıyen hoşlanmayacak toplumun rahatsız olacağı bir durum olan müphemlik, *ötekinin* tehlikeli ve düzen bozucu olduğunun kanıtı olarak görülmektedir. Çünkü sınıflandırmak yaşanan hayatın düzensizliğini, şans eseri oluşunu ve günübirlilikçiliği reddedip belli bir mantıksal çerçeve içinde ilerlemesini garanti etmektir.

Düzen anlayışının *öteki* üzerinden tanımlandığını fark etmek toplumun ürettiği korkuyu anlama konusunda olanak sağlamaktadır. Kendisinden olmayanın kesinlikle zarar vereceğine inanmak içinde bulunduğu yaşamın değerini kendi gözünde büyütmeye ve bu yaşama dair kurgulanmış her tehlikenin katıyen yok edilmesi gerektiğine dair algı yaratır (Bezirgan Arar & Bilgin, 2010: 4). Çünkü kategorize etme yarının hesabını yapabilme, işleyişi garanti altına alabilme yolu olarak görülmektedir (Goffman, 2014: 30). En kötü ihtimalle çıkabilecek sorunları tahmin edilebilecek bir seviyeye indirgeme biçimidir. Böylece inşa edilen bu tahmin edilebilirlik düzeyindeki toplumsal yaşam *ötekinin* müphemliği sebebiyle yıkılabilir, tahribata müsait hale gelebilir. Bu ihtimalin söz konusu olması toplumun zarar görmemesi için *ötekinin* çözülmesi gereken bir sorun haline dönüşmesine sebeptir (Kearney, 2012: 54). Çünkü *öteki* bir şekilde topluma karışabilecek bir oyuk oluşturabilirse düzenin yerini kaosla almaya çalışacaktır.

Herhangi bir toplum örneği düşünüldüğünde hepsinin kendisine ait bir yabancı olduğu fark edilir. Bu kendini tanımlamanın ve sınırlarını bilmenin yolu olarak görülmüştür. Yabancıların, bulunduğu toplum içindeki rolü diğer bireylerin sınırlarını belirlemek ve “istilacı” olabilme ihtimaliyle toplum içindeki birlik ve beraberlik duygusunu taze tutmaktır (Kearney, 2012: 15). Toplumun neden bir arada olduğunu hatırlatmak *ötekiye* atfedilen en önemli rollerden biridir. Yabancıların her an düzen bozucu bir eylemde bulunmasına karşın toplumun çoğunluğunun birbirine kenetlenerek sürekli tetikte olması gerekir. Burada tetikte olmaktan kasıt insanları bir arada tutan ortak noktaların sürekli şekilde vurgulanması, yüceltilmesidir. Toplumun ortak değerleri *ötekiye* karşı savunulması gereken bir hal aldıkça herhangi bir zarar görmesi durumunda ortaya atılacak “günah keçisi” artık bariz şekilde göz önünde durmaktadır. Modern toplumların hepsinin bir *ötekiye* sahip olması ve bu *ötekinin* belli zamanlarda kültüre, dini inançlara, siyasi çıkarlara, ülkenin geleceğine zarar vermeye kalkması artık bir modernlik

klişesidir (Girard, 2005: 20). Günah keçisi seçmek toplumun kötülerden arınması ve kendisiyle yüzleşmekten kaçınmasının en kabul edilebilir ve iç rahatlatıcı yoludur. Çünkü toplum değerlerini korumak doğrultusunda kötülüğün kaynağını “belirgin olan kendisi” dışında “müphem olan *ötekide*” bulur ve onu iyilikten, doğrudan ayrı düştüğü gerekçesiyle suçlu ilan edebilir. Kearney’e (2012: 56) göre böylesine üretilen bir yalana inanmanın tek yolu vardır; yalanı söyleyenin ve dinleyenin kendisi olmak.

Modern toplumlar *öteki*yi belirlerken bu süreci kimliğe dayalı olarak gerçekleştirirler. Birey kendisinin “kim” ve “ne” olduğunu ancak bir kimliğe sahip olarak tanımlayabilir. Benzerlikleri sebebiyle ait hissettiği kimlik, farklılıkları da ortaya koyarak *ötekinin* kimliğini oluşturur. Bireyin kendisini tanıması ve toplumda nasıl görüldüğünü anlaması kimlik sayesinde oluşan bir durumdur (Aşkın, 2007:214). Bireyin toplumla uyum içinde olmasını sağlayan kimlik, kategorilere ayrılıp incelendiğinde toplumsal parçalanmaya gidebilecek tehlikeyi de içinde barındırır. Oran (2014) kimlik kavramını çalışırken; Bireysel Kimlik-Grupsal Kimlik, Objektif Kimlik-Sübjektif Kimlik ve Alt Kimlik-Üst Kimlik olarak üç grupta incelemiştir. İlk grup bireyin kendine özgü kimliği ve ait olduğu grup arasındaki kimliğin ilişkisine dayalıdır. Bireyin toplumla uyum içinde olması bu kimlik türündeki ortaklıklara bağlıdır. İkinci grup ise bireyin doğduğu zaman aldığı kimlik ile kendisini ait hissettiği kimlik arasındaki farkı açıklamaktadır. Bireyin iradesi dışında olan objektif kimlik ile “ben şuyum” diyerek kendisi seçtiği sübjektif kimlik ait hissettiği grubu seçmesinde etkili olan durumdur. Son grup ise biz ve *ötekinin* modern toplumda nasıl oluştuğunu açıklamaktadır. Alt kimlik kişinin iradesi dışında olan objektif kimliğe denk gelirken üst kimlik devletin ideal bireyi belirlediği kimliktir (Oran, 2014: 26-27).

Kimlik türleri *Biz*’in kendisini tanımlama sürecinde *Öteki*’yi nasıl inşa ettiğini anlamayı sağlar. Kişinin kendisinin ne olduğunu anlaması için ihtiyaç duyduğu *öteki* sahip olduğu farklılık sebebiyle karşı kimliği oluşturur. Biz, kendisini olumlarken kötü saydığı özellikleri *öteki* kimliğiyle özdeşleştirir (Bezirgan Arar & Bilgin, 2010: 3). Modern devlet ise ortaya koyduğu üst kimlikle toplumun çoğunluğunu oluşturması gereken ideal bireyi tanımlar ve artık *öteki*ye siyasi yönden bir negatiflik kazandırır. Kendisini *öteki* üzerinden aklayan biz, politikanın onayladığı kimlik üzerinden de *öteki*yi tehlikeli bulup dışlayabilir (Parlak, 2015: 27-28).

İnsanların kendisini tanımlarken kullanmaktan kaçındığı, asla dile getirmek istemediği kötü yönleri bulunmaktadır. Bu yönlerini dışsallaştırma, kötü olduklarını sesli bir şekilde dile getirebilmeleri için bir aracıya ihtiyaç vardır. Uluslar ilk olarak kendi sınırları dışında kalanlar için bu dışsallaştırmayı kullanır. Yabancı olan bütün toplumlar birbirinin güvenlik sorunuymuş gibi lanse edilir. Tarihte akla gelebilecek her toplum *ötekisi*yle beraber anılır. Avrupalılar için vahşiler, Yunanlar için barbarlar, Nazi Almanya'sı için Yahudiler hepsi kendi içinde *ötekisini* barındıran kötülüklerini yansıtmış toplumlardır (Kearney, 2012: 15). Toplumun kendi içine bakıldığı zaman da bu dışsallaştırma rahatlıkla görülebilir. Ötekileştirme sadece keskin bir biçimde farklı dinin, kültürün ya da ulus devletin varlığına bağlı olarak gerçekleşmemektedir. Kendi içinde de *öteki*yi oluşturan toplum, başına gelecek her kötülükten sorumlu tutacağı içeride yetişen düşmana ihtiyaç duyar. Bu düşmanın asıl amacı toplum gözünde her daim düzen bozmaktır. Toplumsal düzeni parçalamak, çoğunluk tarafından kabul gören dine zarar vermek, toplumu kültüründen koparıp yozlaşmasına sebep olmak kısacası alışlagelmişin dışına çıkarak iç grubun sınırlarını zorlamak, *ötekinin* tam da istediği kötülüklerdir.

2.1.1 Modern Devletten Ulus Devlete Öteki İhtiyacı

Modern devletin doğuşundan önce kavramsal olarak isimlendirilmese dahi toplumların *öteki*ye sahip olduğu görülmektedir. Çünkü insanlar toplum halinde yaşamaya başladığından beri yalnız kalma korkusuyla mücadele ederler ve bir gruba dahil olup o grubun ortak özelliklerini benimserler. İç gruba karşı olan aidiyet duygusu ve iyi olduğundan şüphe etmeme arzusu her daim *ötekinin* varlığının kanıtıdır. Farklı olarak modern devletten önce kurulan düzen, kaynağını dinden almaktadır. Bu çağlarda adı konulmamış olan *öteki*, farklılıkları sebebiyle dinen ilan edilen kötünün temsilidir. Çünkü kötü her dönem eylemleriyle, var oluşuyla, tahmin edilemezliğiyle ruhun saf birliğini lekeler (Kearney, 2012: 87).

Orta Çağ Avrupası modern devlet öncesindeki ötekileştirmeye verilebilecek en iyi örneklerdendir. 15. yüzyılda başlayan ve 17. yüzyıla kadar süren, şeytanla işbirliği içinde olan cadıların varlığına inanılmaktadır. Toplumsal felaketlerin hepsinden sorumlu tutulan, zihinde kurgulanmış olan bir cadı profili oluşturulmuştur. Bu durumun sebebi toplumun karmaşa dönemlerinde içinde bulunduğu kargaşayı ahlaki gerekçelerle açıklamaya ihtiyaç duymasıdır. Düzenin bozulmasından dolayı bireysel olarak suçlamalardan kaçınan toplum zararlı gördükleri kişileri bu karmaşadan sorumlu tutar

(Girard, 2005: 48). Böylece cadı profiline uygun görülen her insan ötekileştirmeye maruz kalmış, düzeni tehlikeye atmakla suçlanmıştır. Bu suçun cezası ve toplumun tekrardan arınabilmesi için bulunan çözüm cadı avcılığı olmuştur (Parlak, 2015: 97). Orta Çağ Avrupasında yaşanan cadı avcılığı ötekileştirmenin boyutunun ne kadar tehlikeli aşamalara ulaşabileceğinin en açık göstergesidir.

Modern devlet düzen ile kaos, uygun olanla aşırı olan arasındaki farkları geleneksel her şey ile beraber tekrardan oluşturarak meşrulaştırır ve siyasi bir örgüte dönüştür (Bauman, 2003: 139-140). Saygılı (2010: 73) modern devleti siyasi iktidarın ağır abisi olarak tanımlar. Çünkü elinde şiddet tekeli barındırır, bürokrasiye sahiptir ve yönetimi dini makamlardan almıştır. Daha öncesinde kilise ya da başka dini kurumların etkinlik alanı içinde olan yönetim meselesinin modern devlet anlayışıyla beraber siyasi iktidara geçmesi iktidarın güç algısını yeniden şekillendirmesine sebep olmuştur. Bu güç yasalar aracılığıyla düzeni ve devletin doğrularının var oluşunu amaçlamaya yöneliktir. Bunun için siyasi iktidarın sahip olduğu en değerli imkan yasalarlardır. Yasalar tam olarak siyasi iktidara toplum üzerinde normal tanımla, bunları gerekçelere dayandırma imkanı vermiştir. İktidar yasalar sayesinde egemen söylemler yaratıp toplumun her kesimini buna uymaya iter. Farklı olanın, “normal” formuna uymayanın düzen bozucu olması yüzünden siyasi iktidar tarafından zapt edilmesi gerekir. İktidarın sınırlama ve baskı içeren bu tavrı da *ötekinin* toplum içindeki konumunu belirleyen faktörlerdendir. Böylece siyasi iktidar egemenlik kurabilmeyi hedeflediği rasyonel bir toplum için gerekli ortamı yaratmaya çalışmış olur. Mantık çerçevesine uymayanlar, bu baskıya direnenler ise siyasi iktidarın şiddet tekeliyle karşı karşıya kalırlar. Modern devletin kurduğu doğru ve yanlışın ne olduğuna dair düşünceler egemenin kendini tanımlamasıyla beraber iç grup ve dış grup oluşumunda rol oynar. Devletin doğru olarak işlediği özelliklere sahip olan egemen grup iktidarın öncülüğünde farklı olanı dışlar ve bu vatandaşlar toplumdaki *öteki*yi oluştururlar. Çünkü rasyonel akılla çelişen bu gruplar iktidarın düzenini tehdit edenlerdir ve bir an önce ıslah edilmesi gerekir. Burada ıslah etmekten kasıt devletin kimlik, cinsiyet, yaşam felsefesi, renk gibi unsurları tehlike sayarak *öteki*yi fiziksel ya da psikolojik şiddet yoluyla sindirmesidir. Modern devletin asıl amacı Bauman’ın bahçeci pratiğine dayanan ayırık otları temizleyerek rasyonel olan, mantığa uygun toplumu oluşturmaktır (Bauman, 2003: 34).

Ötekinin ayrıştırılmasını, toplumun nizama sokulmasını ve *öteki*ye karşı şiddetin yasalarla meşrulaştırılmasını ifade eden modern devlet 19. yüzyılda ortaya çıkan ulus

devletin önünü açmıştır. Ulus devletin varlığıyla beraber *öteki* de değişime uğramıştır. Bir önceki başlıkta bahsedilen kimlik kavramı ulus devletin ortaya çıkmasıyla birlikte “ulusal kimlik” olarak önem kazanan bir noktadır. Diğer dış kimliklerin bastırıldığı, ulusal olana fazladan değer atfedildiği görülmektedir. Ulus devletin egemenliği altında yürütülen eğitim, öğretilen ortak dil ve aynı ulusun birliğini temsil eden marş, bayrak, ant gibi unsurlar devlet kontrolünde geliştirilen ulusal kimliğin empoze edilmesine yardımcı olmuştur (Yurdusev, 2010: 20). Ülkenin kesin sınırlarla belirlenmesi, yönetimin parçalı ya da aracı kurumlarla gerçekleşmesi yerine merkezi bir yapı kazanması ve ülke içinde devletle özdeşleşen ulusal bir kimliğin olması ulus devleti ortaya çıkaran asli elementlerdir (Duman, 2010: 91-92). Böylelikle ulus devlet düzenini oluştururken kaynağını egemenliğinden ve ulusal kimliğinden alarak milliyetçi sınırlar belirlemiştir. *Ötekinin* 19.yüzyıldan itibaren karşı karşıya kaldığı dışlama pratikleri kimi zaman uç noktalara varmıştır. Çünkü egemen, aidiyet beslediği ülkesine ve kutsalına zarar verileceği ihtimaliyle karşı karşıya kaldığında tehlike saydığı *öteki*yi yok etmeye çalışmıştır. Ulus devletin ortaya çıkışından itibaren sayısız örneğin bulunduğu bu yok etme arzusu kenetlenmeyi ve birliği sağladığı gerekçesiyle merkezin çoğu zaman desteklediği bir durum olmuştur.

Ötekinin maruz kalacağı tutumun sınırlarını ifade edecek en iyi örneklerden biri Adolf Hitler’in Yahudiler için izlediği politikadır. Yahudilerin Ari Alman ırkına karışması, ırkın üstünlüğüne zarar verecek bir unsur olarak görülüp Yahudiler’in toplumdan dışlanması gerektiğine inanılmıştır. Böylelikle Nazi Almanyasında kamplar, işkence odaları, deney laboratuvarları “siyasi iktidar” eliyle kurulmuştur. Yahudilerin zararlı bir varlık olduğuna ve yok edilmesi gerektiğine inanan rasyonel akıl (Weber M. , 2005: 40) toplumu da yönlendirmiş, Yahudilere karşı yapılan insandışı muameleye yol açan egemen düşüncüyü ortaya koymuştur. Buradaki asıl düşünce Yahudi halkından arınmış, temizlenmiş bir Almanya’dır. Nazi Almanyasına göre Yahudiler ideal olana zarar veren, ayrıştırılması gereken, çürük olandır. Odaklanılan, bu kötülüğe son vermek olduğu için buradaki *ötekinin* hiçbir değeri kalmamıştır. Ötekileştirilen Yahudilerin yok oluşu egemen düşünce adına hiçbir olumsuzluk ifade etmemektedir. Çünkü toplumu Yahudi denilen kirden arındırarak toplum düzenlenmiş olup siyasi iktidar düzen adına pozitif bir çaba göstermiş sayılır (Bauman, 2000: 17).

Genellikle *ötekinin* ırksal ve dinsel bağlar aracılığıyla üretildiği düşünülse de kesin bir tanım ortaya koymak mümkün değildir. Çünkü *biz*, *öteki*ye karşı tekrardan

yorumlanır ve değerler üzerinden tekrar kurulur. Eğer Türk milliyetçiliği vurgusunun yapıldığı bir toplulukta Kürt bir vatandaş var ise grubun *ötekisini* oluşturmaktadır. Fakat aynı gruba eşcinsel bir bireyin katılmasına karşı Müslümanlık'a aykırı olduğuna dair ortak bir tutum geliştirilebilir. Böylece bu grubun *ötekisi* artık eşcinsel bireydir. Bu yüzden egemen olma ihtimali olmayan her grup bulunduğu toplum içinde ötekileştirmeye maruz kalma riski taşır. Kimliğin devamını sağlamak adına egemen her daim bir *öteki* üretecektir. Var olan hiçbir toplum *ötekisiz* değildir çünkü birliğin kaynağını buradan alır. *Ötekinin* oluşumu ve üretimi sürecinde değişmeyecek olan tek unsur aradaki zıtlıktır. Güven ilişkisinin olmayışı, egemen grubun üstünlüğü ve bunun neticesinde tekrar düşman olarak değerlendirilmesi bu döngünün yegane sonucudur.

2.1.2. Türkiye'de Öteki Olmak

Türkiye'de *ötekilik* tartışması ülkenin kuruluş aşamasındaki Müslüman ve Türk olmayanlara karşı yürütülen politikalara kadar uzanmaktadır. Osmanlı döneminde birden fazla alt kimliğin bulunması fakat üst kimlik olarak içlerinden birisinin öne çıkarılması yerine hepsinin Osmanlı kimliği altında toplanması alt kimlikler arasında sorun çıkmasını engellemiştir (Oran, 2014: 27). Türkiye Cumhuriyeti'nin kurulmasıyla beraber Türk kimliğinin üst kimlik olarak belirlenmesi Alevi, Kürt, Çerkez gibi kimliklerin Türklük karşısında ikinci sınıf olarak gözükmelerine sebep olmuştur. Bir önceki başlıkta bahsedildiği gibi ulus-devletin amacı üst kimlik oluşturmak ve bu kimliğin gerekliliklerini karşılayan ideal bireylerden oluşan toplumu elde etmek olarak değerlendirilmelidir. Ayrıca Türklük olarak belirlenen milli kimliğin yanı sıra İslami değerler modernleştirilerek milli kimliğe göre uyarlanmış ve eklemlenmiştir. Dolayısıyla Türkiye Cumhuriyeti'nin üst kimliği modernize edilmiş İslami yaşama sahip Türklerden oluşmuştur.

Türk milliyetçiliğinin hâkim olduğu toplumda azınlıklar farklılıkları sebebiyle dini ya da milli unsurlara zarar verebilecek kitleler olarak algılanır. *Ötekilerin* dini, kültürel değerleri egemen tarafından önem sıralamasında ikinci plana atılarak odaklanılan nokta toplumun kutsalını koruyabilmek olur. Burada kutsaldan kasıt eğitim, dil, medya gibi unsurlarla sürekli desteklenen milli ve dini değerlerdir. Osmanlı mirası olarak birçok farklı grubun yaşadığı Türkiye'de gündelik ve siyasi hayatta sık sık alt kimlik-üst kimlik farklılığı sebebiyle sorunların yaşandığı görülmektedir. Osmanlı'dan sonra cumhuriyetin ilanı ile beraber başlayan modernleşme gayesi vardır. Bu yolda belirlenen Türk kimliği dışında kalan her kimlik zararlı görülmüştür (Oran, 2014: 27-

29). İlerleyen süreçlerde belli değişimler ve dönüşümler yaşansa dahi Türkiye’de hâkim olan ulusal kimlik, Sünni İslam ve Türklük çerçevesinde gelişmeye devam etmiştir.

Toplumda ilişkiler kimlik üzerinden şekillenmektedir. Üst kimliğin kıymeti sistematik bir şekilde vurgulanırken Türkiye’de varlığını sürdürmeye çalışan alt kimlikler ötekileştirmeye maruz kalmaktadır. Daha önceki başlıklarda da bahsedildiği gibi egemen grubun kendisini tanımlayabilmesi ve olumlayabilmesi için ihtiyaç duyulan *öteki* Türkiye’de de Türklüğün önemini ve toplumsal bütünlüğü hatırlatmakla görevlidir. Hâkim kimlik İslam’ın getirisi olan temizlikle bağdaşırken Aleviler inanış farklılıkları sebebiyle pis olmakla itham edilir (Erdemir, ve diğerleri, 2010: 40). Yahut öne çıkan Türk kimliği yüceltilerek Kürt, Ermeni olmak ikinci sınıf insan olmayı işaret eder. Çünkü bu gruplar Türk olmanın verdiği vatansever duygulardan eksik olarak değerlendirilir (Erdemir, ve diğerleri, 2010: 222-223).

Kozmopolit yapı ulus-devlet sürecinde bir kimlik etrafında toplanmayı mümkün kılmayan unsurdur. Bu sebeple Türkiye’de kozmopolit yapının tercih edilmemesi bütün alt kimlikleri değersizleştirme riskini taşımaktadır. Böylece artık üst kimliğe uymayan bireyler Türk toplumunun yabancıları olmuştur. Türk toplumunda aynı dini değerlere sahip olmayan, milliyetçilik duygusunu idealize edildiği gibi barındırmayan ve bu çerçevede gelişen sosyal hayatın getirdiği sorumlulukları icra etmeyen her birey egemen gözünde düzeni tehlikeye atmaya meyilli olarak kabul edilir. Çünkü bu kişiler egemenin bildiği sınırlar içinde tanımlanamadığı için hiçbir değer atfedilmez. Böylece hiçbir şey olmayan *öteki*, toplum nezdinde her şey olabilme potansiyeline sahiptir (İnce, 2011: 181). Sınırsız hayal gücünü tetikleyen bu korku *ötekiye* karşı egemenin tavrının sertleşmesine ve toplumdan dışlanmanın hissedilir bir seviyeye tırmanmasına sebep olur.

Ötekileştirme sadece toplumdaki insanların birbirlerine çizdiği sınırlardan ibaret değildir. Devletin kendi toplumundaki alt kimliklere karşı tavrı kimi zaman *ötekiye* karşı tavrın belirleyicisi olacak güce dahi ulaşabilir. Devlet üst kimlikte ısrarcı bir tavır takınırsa alt kimlikleri asimile etmek ya da ortadan kaldırmak gibi yollara başvurabilir. Bunun yerine alt kimliklerin varlığının devam etmesine üst kimliğin hakimiyetinde izin verebilir. Aslında iki seçeneğe bakıldığında da üst kimliğin kabulüne dayanan bir yol gözükmektedir. Türkiye’de asıl sorun üst kimlikte ısrarcı olunurken alt kimliklerin karşılaştığı sorunların göz ardı edilmesidir. Türkiye’nin siyasi yapısı sebebiyle *öteki* her

daim olmalıdır. Çünkü Ortadoğu ve Avrupa arasında bir konuma sahip olan, iç karışıklığın yaşandığı Suriye, Irak gibi ülkelere sınır komşuluğu yapan ve içinde kültürel farklılıkları barındıran Türkiye için sıkça yaşanması mümkün olan kriz dönemlerinde suçlanabilecek bir günah keçisi bulunmalıdır. Bir diğer yandan da “liderci siyaset kültürüne” (Yolcu, 2019: 93) sahip olan Türk toplumu *öteki* konusunda yönlendirilebilir yapıdadır. İktidarın söylemleriyle beraber zaten sıradan vatandaşın farklılıklarıyla dikkat çeken azınlık ve yabancı gruplar artık mimlenmiş *ötekileri* oluşturur.

Türkiye’de *öteki*yi oluşturanlar kimliklerini yaşamak istedikleri için ne yapmış olursa olsun bir şekilde dine, millete, ülkenin değerlerine saldırmayı egemen gözünde başarmış gruplardır. Birkaç örnek vererek konuyu pekiştirmek gerekirse; Aleviler, Kürtler, Göçmenler, Ermeniler Türk toplumunun en çok bilinen *ötekileridir*. Aleviler’in varlığı toplumda egemen sayılan Müslüman çoğunluğunun dini değerlerine saldırı olarak görülmektedir. Cem evlerinin yapılması, Alevilerin dini ritüellerini yerine getirmesi ya da Aleviliği işaret eden simgeler taşıması tamamıyla egemenin gözünde bir tehdit oluşturmıştır. Dinsiz olarak değerlendirilen Aleviler Müslümanlıkla bağdaştırılan temizliğe sahip olmamaları, namus gibi kavramlardan uzak yaşam sürmeleriyle suçlanmış ve toplumdan dışlanmışlardır. Kürtler ise milletin bütünlüğüne zarar verme, terör örgütüne üye olma gibi suçlarla özdeşleştirilmiş ve terörist olma potansiyeli taşıdığı gerekçesiyle tehlikeli sayılmıştır. Ermeniler’in maruz kaldığı ötekileştirme ise tehcir zamanında ortaya çıkan problemlere dayanmaktadır. Soykırım tartışmasının günümüze kadar uzandığı ve vatan hainliği ile suçlandıkları bilinmektedir.

Yukarıda verilen örnekler Türk toplumuna kriz zamanlarında günah keçisi yaratma konusunda uzun süre yardımcı olmuştur. Kürt halkının haklarının savunucusu olmak teröre destek vermek olarak algılanmıştır. Kürtçe şarkı söylemek, Kürtçe konuşmak, Kürt olduğuna dair izler taşımak toplumun vatana ihanet etme potansiyeli olan grubu belirlemesine olanak sağlamıştır (İnceoğlu & Çoban, 2014: 71). Türk toplumunda maruz kalınan ötekileştirmenin hangi noktaya varabileceğinin en önemli örneklerinden biri de 2 Temmuz 1993’te yaşanan Madımak Olayı’dır. Çoğunluğu Alevilerden oluşan bir grubun 4 günlük sürecek şenliklerin ikinci gününde, bir grup insanın “Burası laiklere mezar olacak!” sloganları eşliğinde yürüyüp ardından oteli içindekilerle beraber yakmasıyla sonuçlanan hadisedir. Yapılan şenliklerin, söylenen şarkıların, oyunların ve kitapların Alevilerin ortak kültüründen doğması ve bunun açık bir şekilde yapılabilen olması egemen tarafından tehlikeli görülmüştür. Müslüman

egemene göre camide dua eşliğinde yapılan ibadetlerin ya da Müslüman adetlerine göre olması gereken dini şenliklerin bilinen formlardan uzak bir biçimde yapılması tehdit olarak algılanmıştır. Böylece yaşanan olay toplumun ortak kaybı gibi görülmekten uzaklaştırılmış ve egemenin tehlikeye müdahalesi olarak yorumlanmıştır (Çavdar, 2017: 241-246)

Bilinen *ötekilerin* yanı sıra zamanın değişmesi Türk toplumunun da yeni *ötekilere* ihtiyaç duymasına sebebiyet vermiştir. LGBT+ bireyleri, ateistler, kadınlar, mülteciler Türkiye'nin yeni *ötekileri* olmayı farklılıklarıyla garantilemiş gruplardır. Bu gruplar bir anda ortaya çıkmadığı gibi geçmişte uzun süre vazifesini yerine getirmiş grupların ışığında türemişlerdir. Din, milliyetçilik ve kültür ekseninde değerlendirilip kesinlikle tahribata yol açacağına inanılan yeni *ötekiler*dir ve bu *ötekiler* siyaset, medya, toplum, eğitim gibi araçlarla toplumun sınırlarına itilmektedir.

LGBT+ bireylerinin varlığı Türk aile yapısını tehlikeye attığı gerekçesiyle toplumsal ve siyasi çerçevede hoş karşılanmamaktadır. Kadın ve erkek rollerinin çarpıtıldığı, dinin buyruklarına uymadığı gibi gerekçelerle toplumdan dışlanmışlardır. Bunun yanı sıra eşcinselliğin sapkınlık olarak algılandığı Türk toplumunda bu bireyler toplumun sınırlandırılması gereken cinsel arzularını aşmakla suçlanır. İyi, doğru, namuslu, ahlak sahibi Türk toplumu sapkınlık kavramını LGBT+ bireylerine yansıtarak bu konuda temiz olduğuna kendisini ikna etmiş olur. Toplumda taciz, tecavüz vakalarının belli bir grup tarafından üretilmesinin ve sadece o gruba özgü bir davranış olmasının imkânı yoktur. Egemen, sapkınlıktan bahsederken kendisinden örnek veremeyeceği için toplum tarafından dini, kültürel gerekçelerle sınırlandırmış olduğu normal kalıbına uymayan grubu suçlamayı tercih edecektir.

Din kavramının Türk toplumunda *öteki* belirleme konusundaki gücünün hissedildiği bir nokta da ateistlerdir. Parlak'ın (2015) da belirttiği gibi devlet uygun gördüğü vatandaşlık anlayışında din ile olan ilişkili konuları da Diyanet İşleri Başkanlığı'yla belirlemiştir. Diyanet İşleri Başkanlığı bu noktada toplumu ayırıştırma konusunda görev üstlenmiştir. Herhangi bir kargaşa durumunda dini bir inanca mensup olmayan ateist bireylerin günah, cehennem, haram gibi kavramlara inanmaması sebebiyle suça yatkın oldukları düşüncesi devreye girer. Çünkü dinsiz bir insanın toplum gözünde korkacak ve kaybedecek hiçbir şeyi bulunmamaktadır.

Kadınlar da dini ve kültürel gerekçelerle Türk toplumunda sınırlandırılmış bir gruptur. Türk siyasetinde hâkim olan eril dil, eğitim ve toplumsal hayat gibi alanlarda varlığını gösterdikçe kadının toplum içindeki görevleri ve yeri belirlenmiştir. Bu alanların dışına çıktığında da kadın olmanın beraberinde getirdiği zorluklarla karşılaşmıştır. Türk toplumunun kadına bakış açısı, eril hakimiyet, kullandığı atasözleri ve deyimlerden rahatlıkla anlaşılmaktadır. “Karnından sıpayı, sırtından sopayı eksik etmemek” ya da “Elinin hamuruyla erkek işine karışmak” gibi deyimlerin varlığı kadının toplumdaki asıl görevinin ev işleri yapmak, çocuklara bakmak olduğunu ve erkek tarafından gerekirse şiddetle terbiye edilebileceğini gösterir. Kadına yaklaşımın bu şekilde olduğu bir toplumda erkeklerin sahip olduğu hakları kendisi için istemesi hoş karşılanabilecek bir durum değildir. Böylece Türk toplumunda erkek egemenin oluşturduğu düzen karşısında kadın, kaosu temsil etmektedir.

Kadının yaşadığı toplum içinde dahi kaosu temsil etmesi uluslararası göç sürecine dahil olunmasıyla beraber daha büyük sorunlara yol açmıştır. Bireylerin belli gerekçeler doğrultusunda başka bir ülkeye göç etmek istemesiyle ortaya çıkan mülteci statüsü Türkiye için yeni bir kavram değildir. Fakat sınır komşusu olan Suriye’de meydana gelen iç savaş neticesinde mülteci akının başlamasıyla basında, gündelik hayatta, eğitimde sıkça yer alan bir konu olmuştur. Mülteciler özellikle ekonomik kriz zamanlarında Türkiye’de suçlanacak yeni bir *ötekinin* varlığına işaret etmektedir. Mültecilerin ihtiyaçlarının karşılanması, iş olanağının sağlanması, toplum gözünde “sahip çıkılması” ekonomik yük olarak görülmektedir. Ayrıca kültürel farklılıkların bulunması Türk toplumunun yapısına zaman içinde zarar vereceği endişesi yaratmıştır. Böylece mülteciler toplumdan dışlanan, uzak tutulması gereken yeni bir *öteki* olmuştur.

2.2.1. Nefret Söylemine Giden Yol: Kalıp yargı, Ön yargı, Özcülük

Egemenin gözünde iyiyi kötüden, doğruyu yanlıştan, normal anormalden ayırma pratiği olan ötekileştirme, ön yargı (*prejudice*) ve kalıp yargı (*stereotype*) olgularının neticesinde nefret duygusu yaratacak noktaya varabilme riskini barındırır. Farklı olanı kendisinden ayırarak toplumu bilinmezlikten ve kaostan koruyan egemen zamanla *ötekinin* neler olabileceğine dair farklılıklarından yola çıkarak belli düşünceler geliştirmiştir. Birbiriyle ilişki içinde olan ön yargı ve kalıp yargı kavramlarıyla beraber toplumda *ötekiye* karşı çizilecek sınırlar belirlenir. Hiyerarşik bir sıralamayı işaret eden bu sınırlar egemenin iyiyi ve düzeni temsil edişini korumaya çalışırken *ötekiyi* bireysel olarak suçlusu olmadığı bir olayın muhatabı haline dönüştürür.

Birbirini besleyen ön yargı ve kalıp yargı kavramları benzerlikleri sebebiyle kimi zaman karıştırılır. Kalıp yargılar olumlu ve olumsuz bütün yargıları bünyesinde barındırırken önyargılar genellikle olumsuz olan yargıları ifade eder. Kalıp yargılar başka insanlarla bir konu hakkında konuşurken açıklamaya gerek duymadan karşı tarafa aktarabildiğimiz düşüncelerdir. Gazeteci Walter Lippman (1922: 8) kalıp yargıları izah etmek için “kafanın içindeki resimler” benzetmesini kullanmıştır. Böylece belli bir topluluktan bahsederken zihnimizde canlanan ilk görsel artık o grubun genellemesi halini almıştır. Bir Erasmus öğrencisinin Almanya’daki anılarını anlatırken dakikliğe vurgu yapmasının sebebini açıklamaya gerek görmemesi ya da etkileyici bir dans etkinliğinden bahsederken Romanlar tarafından yapıldığını öğrenince normal görülmesi kalıp yargıları açıklayan örneklerdir. Bu tektipleştirme sadece dış grup için geçerli bir durum değildir. İç grup ortaya koyduğu kalıp yargıyla kendi grubu içindeki her bireyi aynı sayarak kendisini de tektipleştirir. Bu şekilde dış grubun iç grupla herhangi bir ortak nokta barındırmadığı inancı oluşur. (Göregenli, 2013b: 30). Egemenin kendisi ve *öteki* için belli inançlar doğrultusunda ortaya koyduğu tektipleştirme artık belirlediği tip üzerinden beklentileri üretir ve sosyal ilişkilerini buna göre düzenler (Aslan, 2012: 4-5). Karşısındaki insan sarışınsa aptal yerine koyabilir ya da İngiliz ise çok kibar olduğunu düşünebilir. Bu düşünceler neticesinde de egemen yaklaşımını ona göre belirler ve *ötekiden* bu beklentileri doğrulayacak tavırlar içinde olmasını bekler. Kalıp yargıları anlamak için olumlu ya da olumsuz şeklinde bir ayrıma gitmekten ziyade bir düşünce sistemi olarak bakmak gerekir. Fikir beyan etmek için ya da taraf olma amacı gütmekten sadece kategorize edilen *ötekinin* kabul edilmiş özelliğini belirtirken kullanırız. Çünkü kalıp yargı bireylerin toplum içindeki meraklarını bastırmak ve diğer insanlara nasıl yaklaşılması gerektiğine karar vermek adına doğmuş bir kavramdır.

Önyargı (*prejudice*) ise çoğunlukla bu genellemelerin olumsuz taraflarını oluşturur. Sosyal bilimciler farklı tanımlara sahip olsalar da önyargının bir grubun üyelerine yönelik genellikle olumsuz ön değerlendirme olduğu konusunda hemfikirdirler. Allport’a (1954: 191) göre önyargı en sade haliyle “yeterli gerekçeler olmaksızın başkaları hakkında düşünmek” olarak açıklanabilir. Budak (2000: 572) ise önyargıyı ırk, etnik, din, cinsiyet, meslek, eğitim düzeyi gibi faktörlere bağlı olarak bir gruba mensup bireylere karşı genellikle olumsuz ya da düşmanca tavır olarak tanımlar. Bu noktada önyargıya maruz kalan bireyin kişisel özelliklerinin herhangi bir önemi yoktur. Tamamıyla ait olduğu grubun egemen gözünde nasıl değerlendirildiğine bağlı

olarak karşı karşıya kalacağı bir tutum söz konusudur. Böylelikle önyargılar ayrımcı düşünceleri besler ve sosyal hayattaki iletişimi şekillendirir. Çünkü önyargılar neticesinde egemen, *öteki*yle arasına mesafeler koyar ve *öteki*ye karşı belli sınırlar çizer. Giyim tarzına göre insanların dini inançlarını sorgulamak, cinsiyetine göre her işi yapma yeterliliğine sahip olmadığına karar vermek, maddi durumu kötü insanların hırsızlığa yatkın olduğunu düşünmek önyargının toplum içinde en çok kendisini gösterdiği örneklerdir. Bu önyargılar sebebiyle giyim tarzının uygun bulunmadığı insanların kutsala zarar verme ihtimaliyle uzak tutulması, kadınların mesleki olarak kendilerini gösterebilecekleri alanların azalması ya da paraya ihtiyaç duyduğu bilinen bir misafirin gelmesiyle evdeki değerli eşyaların saklanması önyargılı kesime karşı ayrımcılığın uygulandığını göstermektedir.

Belirtilmesi gereken bir diğer nokta da önyargının her zaman olumsuz söylemler üzerine kurulu olmadığıdır. İnce'ye (2011: 178) göre eğer *öteki*ye dair bir özellik belirtilmek isteniyor, onun bizden olmadığına dair bir vurgu yapılıyor ise ayrımcılığı destekleyen bu söylem de önyargının göstergesidir. Bilinçli olarak ya da farkında olmadan yapılan, *öteki*ye farklı olduğunu hatırlatma istediğidir. Örneğin bir siyahinin masaya gelmesinden sonra doğallıklarından ya da iyi müzik zevkleri olduğundan söz edilmek isteniyorsa yani farklılığına bir övgüyle de olsa değiniliyorsa bu da bir çeşit önyargıdır. Çünkü burada yapılan yabancıyı onurlandırmaya çalışmaktır ve bu yapılırken ona bizden olmadığı hatırlatılır. Pozitif gözüксе dahi önyargısızlık atmosferine onun yabancı olduğunu kabul ederek zarar verilir. Kısacası *öteki*ye dair derinlemesine bir bilgi sahibi olmadan onlar hakkında belli düşünceler barındırmak ve bu düşünceleri geçerli sayarak ilişkiler belirlemek önyargının ortaya çıkışını ifade eder.

Önyargı egemenin toplumdaki müphemliğe karşı bir direnişi olarak değerlendirilmelidir. Egemen gördüğü her şeyi aidiyet hissettiği grubun içinde tanımlayarak algılar. Toplumdaki bireyleri iyi kötü, doğru yanlış olarak ayırıp gruplandırmak ister. Bunu bireyleri kategorize ettiği grubun ortak özellikleri üzerinden tanımlar. İtalyanların hepsini yakışıklı, kadınların tamamını güçsüz, Rusların hepsini sert mizaçlı olarak değerlendirir. Bireyler bilinmezlikten huzursuzluk duyacağı için karşılarındaki grup hakkında fikir sahibi olmak isterler. Bu isteğin gerçekleşme sürecinin hızlı olması ve bilginin kaynağından değil de çevreden öğrenilmesi sebebiyle önyargı oluşur (Erdoğan & Vatandaş, 2020: 482).

İnsanların toplumun bireylerini sınıflandırma isteği biyolojik temelli ayrımlara dayanarak doğal türler gibi değerlendirilen sosyal kategorileri ortaya koymuştur (Balamir Bektaş, Karacan, & Alhan, 2015: 40). Biyolojik temellerle bağdaştırılan ve varoluştan bile daha önce gelen hatta varoluş üzerinde etkisi bulunan “öz” tartışması doğmuştur (Belge, 2008: 4). Böylelikle toplumdaki belirsizliği ortadan kaldırma çabası olarak değerlendirilen bir diğer yaklaşım da özcülük (*essentialism*) olmuştur. Göregenli’nin (2013b: 33) de ifade ettiği gibi egemenin “dünyaya sabitlik ve değişmezlik katma çabası” olarak değerlendirilmelidir. Özcülük kavramı ırk, etnisite, din, cinsiyet, kültür gibi kavramların “öz” olarak ele alınmasıyla ve kategorize edilen grupların bu özler çerçevesinde değerlendirilmesiyle ortaya çıkar. Özcü yaklaşım önyargının yayılabileceği zemini hazırlar ve böylelikle ayrımcılığın önünü de açmış olur. Çünkü özcü yaklaşım, bir varlığın sahip olduğu farklılıklardan dolayı başka bir türe ait olduğunu ifade eder. Bu aitlik ise başka nitelikleri de barındırmayı zorunlu hale getirir (Denkel, 2003: 105). Özellikle ırkçı yaklaşımlara kaynak sağlayan özcülük toplumda sınır çizme refleksini daha da kolaylaştırır. Örneğin komşusunun evinin temiz olmadığını düşünen biri onun sahip olduğu etnik kimliği öğrenmesiyle beraber başka bir sebep aramaya ihtiyaç duymaz. Çünkü aidiyet belirten bu kimlik onun pis olmasını gayet anlaşılır kılan bir gerekçe olarak görülür. İşte tam olarak bu şekilde özcülükten kaynağını alan önyargı ve kalıp yargılar toplumda ayrımcılığa giden yollardan birini açmış olur. Sonrasında ise *ötekiye* karşı tahammülün azaldığı ve bu durumun söylemlere nefret olarak yansıdığı görülür.

2.2.2. Nefret Söyleminin Tanımı

İlk defa 1986 senesinde Amerikan basınında bir grup beyaz öğrencinin siyahi öğrencilere saldırmasıyla kullanılan nefret söylemi kavramının soyut varlığı ilkçağ toplumlarına kadar dayanmaktadır. Başlarda genel olarak etnisite üzerinden tanımlanan nefret söylemi 1990’lı yıllarda içeriği genişletilmiş halde kullanılmaya başlanmıştır. Türkiye’de ise ilk defa 2006 yılında Avrupa Birliği Uyum Yasaları döneminde basında yer almıştır. Nefret söylemi kavramı incelenirken nefret ve söylem şeklinde ayrı ele almak kavramı daha anlaşılır kılacaktır. İlk olarak TDK tanımına bakıldığında nefretin bir kimsenin kötülüğünü istemeye yönelik duygu ve tikslenme olarak tanımlandığı görülmektedir (TDK, 2021). Söylemin sosyal bilimlerde değer kazanması “dil içinde tanımlanmış, toplumsal kökenli bir ideoloji” olmasıyla ortaya çıkan bir durumdur (Yazıcı, 2016: 117). Daha açık bir ifadeyle söylemin çalışma konusu olarak değer

kazanmasının sebebi toplumdaki ayrımcılığı, ırkçılığı üretecek gücü barındırmasıdır. Bu güç egemenin *ötekiye* karşı duygularını belirtme isteğiyle günlük ifadelere dönüşür ve böylece sosyal hayatta yer edinmiş olur. Foucault ise söylemi bir dil pratiği olarak tanımlar. Foucault'un "ideoloji bilgisi, diyalog, anlatım, ifade tarzı, müzakere, güç ve gücün mübadelesiyle eyleme dönüşen dil pratikleri" olarak ifade ettiği söylem, sosyal davranış biçimlerini de kapsamaktadır. Bu sebeple söylem kişilerin bireysel özelliklerini, algılama biçimlerini ve düşünce yapılarını da ortaya koymaktadır. Bireylerin birbirinden farklı olduğunu savunan Foucault böylece söylemlerin de farklılaştığını ifade eder (Foucault, 1987: 27). Van Dijk söylemin üç ana boyutu olduğunu ifade eder. Bunlar; dil kullanımı, inançların iletilmesi ve son olarak toplumsal durumlardaki etkileşimdir (Dijk, 2015: 258). Üçüncü boyut nefret söylemini kapsamı sebebiyle sosyal bilimlerin çalışma alanına yönelik olan kısımdır. Bu tanımlardan yola çıkarak nefret söyleminin kavram olarak neyi ifade ettiğini, sonucunda neler olduğunu ele almak gerekir.

Kapsam alanı üzerinde fikir birliği sağlanmamış bir kavram olmakla beraber Avrupa Konseyi Bakanlar Kurulu'nun 1997 yılında kabul ettiği kararda, nefret söylemi şöyle tanımlanmıştır:

"İrkçi nefreti, yabancı düşmanlığını, Yahudi düşmanlığını veya azınlıklara, göçmenlere ve göçmen kökenli insanlara yönelik saldırgan ulusalcılık ve etnik merkezilik, ayrımcılık ve düşmanlık şeklinde ifadesini bulan, dinsel hoşgörüsüzlük dâhil olmak üzere hoşgörüsüzlüğe dayalı başka nefret biçimlerini yayan, kışkırtan, teşvik eden veya meşrulaştıran her türlü ifade biçimini kapsayacak şekilde anlaşılacaktır. Bu anlamda nefret söylemi muhakkak belirli bir kişiye veya gruba yönlendirilmiş yorumları kapsamaktadır" (Weber A. , 2009: 3).

Yukarıdaki ifadelerden anlaşılacağı üzere, toplumsal cinsiyet eşitliği nefret söyleminin tanımında görece daha az önem taşımaktadır. Feminist gruplar tarafından dikkat çekilen bu durum nefret söylemi tartışmalarında sıkça göz ardı edilmiştir. Bunun sebebi nefret söyleminin genellikle ırk ve etnik köken çevresinde değerlendirilen bir kavram olmasından kaynaklıdır (İnceoğlu, 2013: 80-81). Karşısındakini tehlike, düzen bozan, yok edilmesi gereken olarak niteleyen bu söylemler *ötekiye* karşı daha sert bir yaklaşım ortaya koymaktadır. Böylece konu söylem dışına çıkabilecek gerekli zemini oluşturmuş olur. Nefret söylemi nefret suçunun (*hate crime*) yolunu açan bir etkidir. Toplumda bu söylemlerin fazlasıyla yer edinmesi halkta biriken bir kine sebep olur. Ayrıca bu söylemler iktidar ya da medya gibi kanallar tarafından da desteklenirse ortaya nefret suçu çıkar. Nefret suçu kimi zaman bu destekler neticesinde takdir görmüş böylece şiddet meşrulaşmıştır. Milli veya dini değerlere saldırı olarak algılanan bazı olaylarda

nefret suçu halk tarafından “mecbur kalınmış” bir tepki olarak değerlendirilmiştir. Çünkü dilin kutuplaştırıcı gücüyle beraber nefret söylemi kuvvetlendirilmiş olup *ötekiye* durması gereken sınır ve bizin merkezde oluşu nefret suçu işlenerek hatırlatılmıştır (Parlak, 2015: 43).

Nefret suçu kavramın sınırlarını, ne olduğunu anlamak için ortak kabule dayanan bir açıklamaya ihtiyaç vardır. Nefret suçunun tanımı hakkında da genel bir uzlaşma olmamakla beraber en çok kabul gören tanım AGİT tarafından yapılmıştır (Keyman, 2013: 10). AGİT’in tanımı şu şekildedir:

“Mağdurun, mülkün ya da işlenen bir suçun hedefinin, gerçek veya hissedilen ırk, ulusal ya da etnik köken, dil, renk, din, cinsiyet, yaş, zihinsel ya da fiziksel engellilik, cinsel yönelim veya diğer benzer faktörlere dayalı olarak benzer özellikler taşıyan bir grupta gerçek ya da öyle algılanan bağı, bağlılığı, aidiyeti, desteği ya da üyeliği nedeniyle seçildiği, kişilere veya mala karşı suçları da kapsayacak şekilde işlenen her türlü suçtur.”

Ötekinin toplum içinde maruz kalabilme ihtimali olan nefret suçunun AGİT tarafından tanımlanmasının insan hakları açısından büyük önemi vardır. Böylece bir sorun hatta suç haline dönüşen bu durum çoğu ülkelerin taraf olduğu insan hakları anlaşmalarına ve ülkelerin yasal mevzuatlarına eklenmiştir (Keyman, 2013: 10).

2.2.3.Nefret Söylemini Anlamak

Nefret söylemi hakkında yapılmış birçok tanım vardır. Bu tanımlar elbette nefret söyleminin ne olduğunu anlamak ve sınırlarını görmek açısından önemlidir. Ancak toplumun her kesiminde görülen, ülkelerin ceza kanunlarında yer almasına rağmen engellenemeyen nefret söylemini anlamak için bu kavram hakkında yapılan farklı yorumları da incelemek gerekecektir. Öncelikli olarak nefret söyleminin muhatabında yaratabileceği hasarın fiziksel bir boyutu olmaması, işi çetrefilli hale getirmektedir. Çünkü burada devreye giren unsur hedef olarak görülen kişiyi ya da grubu mağdur etmeyi, sindirmeyi, onlara karşı duyarsızlaşmayı amaçlayan kötü niyettir (Cohen-Almagor, 2011: 1-2). Bu kötü niyet fiziksel olarak herhangi bir hamlenin sorumluluğunu almadan karşı tarafı yaralayabilecek gücü nefret söylemi sayesinde elde etmiş olur. Nefret söylemi toplumsal yaşantının her alanına çok kolay bir biçimde nüfuz edebilmiştir. İnsanın günlük yaşantısının her anında karşılaşma ihtimali olması nefret söylemini olağan kılmıştır. Bakkalda ekmek alırken, yürüyüş yaparken ya da bir kafede otururken söylemsel olarak nefrete maruz kalma ihtimali her daim vardır. Weber (2009: 5) bu durumu nefret söyleminin ilk bakışta normalmiş izlenimi yaratabilecek ifadelerle

saklanması olarak açıklamıştır. Kişi yaşadığı toplum içinde fikir beyan etme adı altında gerçekleşen nefret söylemiyle sıkça karşılaşabilir. Alışlagelmiş ifadelerle günlük hayatta ortaya çıkan nefret söylemi giderek normalleşebilir. McGonagle ise nefret söylemini şu şekilde tanımlar; Nefret söylemi geniş bir spektruma yayılan olumsuz bir söylemdir. Bu söylem esnektir, çünkü nefretten yola çıkarak nefreti teşvik etmeye varabilen, suiistimale, aşağılamaya, hakarete, yermeye dayanan kelimeler ve sıfatlardan oluşan öte yandan da aşırı önyargılardan bağımsız olmayan bir söylemdir. Her toplumda görülen nefret söylemi kaynağını önyargılardan alır. Toplumda gerici, ayrımcı düşüncelerin yayılmasına sebep olan nefret söylemi demokrasinin sağladığı düzene zarar verir ve yozlaştırıcı bir etki bırakır (Akt. Alğan & Şensever, 2010: 16). Demokrasiye zarar veren bu yozlaştırıcı tutum nefret söyleminin siyasi boyutuna da işaret eder. Çünkü nefret içeren siyasi söylemlerin halk üzerinde yarattığı etki demokratik düzeni kolaylıkla etkileyebilir. Nefret söylemi siyasi, toplumsal, kültürel faktörler gibi farklı kaynaklardan ortaya çıkabilir fakat her daim toplum içinde yaşar. Bu sebeple toplumsal sorun olarak değerlendirilen nefret söylemi siyaset, eğitim ve medya aracılığıyla toplumda yer bulmaktadır.

Nefret söylemini anlamak için ona varlığını sürdürme fırsatı veren faktörleri de incelemek gerekecektir. Medyada nefret söylemi konusu ayrı başlıkta incelenmesi gereken önemli bir husustur. Bu sebeple şimdilik sadece nefret söyleminin yayılmasındaki etkisine değinilecektir. Teknolojinin gelişmesiyle beraber medyanın sağladığı iletişim ağı da büyümüştür. İnsanlar her türlü gelişmeden hızlı bir biçimde haberdar olabilecek konuma gelmiştir. Özellikle internet çağının yaşanması kişilerin sadece gelişmelerden haberdar olmasını değil yorum yapabilmesini de sağlamıştır (Çelenk, 2010: 222). Kamuoyunu bilgilendirme görevi taşıyan medya söylemsel gücüyle birlikte halkı yönlendirebilme gücüne de sahip olur. Haber başlıkları, televizyonda, gazete ya da dergilerde kullanılan görseller hepsi nefret söylemine hizmet edebilecek unsurlardır. Televizyon, gazete, dergi gibi bildiğimiz geleneksel medyadan farklı olarak gelişen sosyal medya nefret söyleminin ifade özgürlüğü çerçevesinde lanse edilmesine sebep olmuştur (Binark, 2010: 51).¹⁰ Nefret söylemi ve ifade özgürlüğü arasındaki ayrım

¹⁰ Nefret söyleminin ne olduğuna dair kesin sınırlar çizilememesi onun ifade özgürlüğü kapsamına girip girmediği konusunda da çelişkiye düşülmesine sebep olmuştur. İnsanların duygularını, düşüncelerini ifade etme özgürlüğünü kısıtlamak en başta insan haklarıyla ters düşen bir durum olacağı için nefret söylemi tartışma yaratacak bir konudur. Yine de bireylerin fikirlerini ifade ederken başka insanları ait oldukları gruplardan dolayı aşağılama, tehdit etme, değersizleştirme hakkının olmadığı ve ifade özgürlüğünün bu

konusunda bir konsensüs sağlanamamasının yanında bir de sosyal medyada denetiminin kısıtlı olması nefret söyleminin engellenme ihtimalini azaltmıştır (Vardal, 2015: 134).

Kişiler fikir beyan etme adı altında belli bir gruba karşı aşağılayıcı, saldırgan, hedef gösteren ifadeler kullanabilirler. Bu ifadeler doğrudan küfür içermediği için insanlar tarafından düşüncesini dile getirme olarak değerlendirilir ve doğal bir hak olarak görülür. Bir kişiyi sadece mensup olduğu grup nedeniyle pis, kafır ya da terörist olarak niteleyen bireyler kendilerini hakaret etmedikleri sadece fikir beyan ettikleri şeklinde savunurlar. Her ne kadar açık bir şekilde hakaret içermese de nefret söyleminin toplumda sebep olacağı ayrımcılık, dışlama veya nefret suçuna evrilme potansiyeli önemli bir sorun teşkil etmektedir.

Parekh'e (2012: 40-41) göre nefret söyleminin 3 ana unsuru bulunur; ilk olarak "keyfi ve normatif" özellikleri nedeniyle bir kişi veya gruba yönelik olmalı, kişi veya grubun sahip olduğu farklılıkları negatif olarak değerlendirmeli ve damgalamalı, son olarak da olumsuz olarak nitelendirilen kişi veya grubun varlığı hoş karşılanmamalı, düşman olarak algılanmalıdır. Bireyin ya da ait olduğu grubun nefret söylemine maruz kalması için gerekli olan bu üç unsur çoğu zaman kolaylıkla meydana gelebilmektedir. Çünkü nefret söyleminin ortaya çıkışına yardımcı olacak kültürel alt yapı, toplumsal değerlere bağlılık ve aidiyet duygusunu besleyen, yineleyen devletin ideolojik aygıtları bulunmaktadır (Althusser, 2002: 32-33).¹¹ Bireyin yaşadığı toplum içinde eğitiminden, iş yaşamına kadar çoğu alanda var olan ideolojik aygıtlar nefret söyleminin oluşumunda ve gelişiminde önemli bir yere sahiptir. Böylece nefret söylemini anlamak için toplumun

konuda suiistimale açık olduğunu göz önünde bulundurularak bazı düzenlemelere ihtiyaç duyulmaktadır. İfade özgürlüğü ve nefret söylemi çelişkisinde dikkate alınacak belgelerden biri Avrupa Konseyi'nin Nefret Söylemi El Kitabı'dır. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinde ifade özgürlüğünün nefret söylemi sebebiyle kısıtlanmadığı şu şekilde açıklanmıştır: "“nefret söylemi” kavramı, AIHS'nin 10'uncu maddesinin dışında bırakılan ve ifade özgürlüğü kapsamına girmeyen veya 10'uncu maddenin ikinci paragrafı çerçevesinde meşru bulunmayan ifadeler ile “nefret söylemi” teşkil ettiği düşünülmeyen ve dolayısıyla da demokratik bir toplumda hoş görülebilecek ifadeler arasındaki ayrım çizgisinin belirlenmesine olanak sağlamaktadır (Weber A. , 2009: 4).” Belirtilen açıklamaya göre, bir ifadenin toplumsal ve hukuksal açıdan nefret söylemi kapsamının dışında kalması için azınlıklara ve toplumdaki dezavantajlı gruplara yöneltilmemesi gerekir. Ayrıca belirtilen ifadenin nefret suçuna evrilme ihtimalinin düşük ve önlenabilir olması da dikkat edilen bir husus olmuştur. Belirli bir grup hakkında aynı olumsuz ifadelerin sıkça dile getirilmesi demokrasiye zarar verecek bir durumdur. Bu sebeple her zaman karşılaşılan bir durum olmaması gerekmektedir. Bu şartları sağlayan düşünceler ifade özgürlüğü çerçevesinde değerlendirilmektedir. Şayet bu sınırlar dışına çıkılırsa da belirtilen fikir, nefret söylemi kapsamında görülmektedir. İfade özgürlüğü ve nefret söylemi arasındaki çizgi belirlenmeye çalışılsa da devletin müdahalesi, toplumun bakış açısı, sahip olunan demokrasi seviyesi son olarak da nefret söyleminin kabul gören tek bir tanımının olmaması sebebiyle ülkelerin ceza kanunlarında farklılık göstermesi bu iki kavram arasındaki muğlaklığı ortadan kaldırmayı engellemiştir.

¹¹Althusser'e göre devletin ideolojik aygıtları eğitim, din, aile, siyaset, sendika, hukuk, haberleşme, kültür alanlarından oluşur ve toplumdaki egemen ideolojiyi yönlendirir (Althusser, 2002:33).

aile yapısı, siyasi yaşamı, dini kuralları ve diğer ideolojik aygıtları göz önünde bulundurulmalıdır.

2.2.4. Türkiye’de Nefret Söylemi

Nefret söylemi Türkiye’nin yakın zamanda tanıştığı kavramlardan biridir. İlk defa 2006 senesinde nefret suçu kapsamında değerlendirilmiştir. 19 Ocak 2007 tarihinde yazar Hrant Dink cinayetinden sonra nefret suçuyla beraber nefret söylemi tartışmalarına da sıkça rastlanmıştır (Göregenli, 2013a: 71). Türkiye’de nefret söylemini tartışırken ayrımcılığa maruz kalan grupların çeşitliliğini dile getirmek gerecektir. Irk, etnisite, cinsel yönelim, siyasi görüş, inanç sistemleri gibi birçok konuda farklılıkları olan azınlıklara ev sahipliği yapan Türkiye, gruplar arası hoşgörü ve tahammül konusunda kimi zaman sıkıntılar yaşamaktadır.

Türkiye’de cumhuriyetin ilanından sonra üst kimlik olarak belirlen Türklük, ülkenin ideal vatandaş formunu ortaya koymuştur. Bu çerçevede gelişen iç ve dış gruplar (*biz – öteki* ayrımı), kalıp yargılar ve ön yargılar üreterek birbirleriyle iletişim kurmuşlardır. Türkiye’de ideal vatandaş formu devletini ve milletini kendisinden önce görmek, hak ve sorumluluklarının farkında olmak, devletine sahip çıkmak, toplumun menfaatini gözetmek ve benzeri özelliklere sahip olmak şeklinde tanımlanır (Kaya & Biçer, 2021: 8046). İdeal vatandaşın gerektirdiği özelliklere sahip olamayan bireyler ya da gruplar toplumdan dışlanır ve ötekileştirilir. Türkiye’de devlete ve millete olan bağlılık Osmanlı’dan kalan kültürel miras olarak değerlendirilmelidir. İdeal vatandaş Türkiye topraklarında geçmişten bu yana milli duygular üzerinden şekillenmiştir (Özgişi, 2009: 85-87). Böylece toplum, idealize edilenin dışında saydığı her gruba sınır çekmiş, bu durumu söylemlerle dile getirmiştir. Bu söylemlerin nefret içeren boyuta ulaştığı görülmektedir.

Van Dijk’ın (2010: 16) ifade ettiği üzere söylem nötr bir araç olmaktan ziyade yaşanan toplumun tarihsel ve toplumsal bağlarıyla beraber anlam kazanıp etkili bir güce sahip olur. Bu sebeple söylem, gruplar arası ilişkilerin düzeyini ve astlık üstlük dengesini belirler (Göregenli, 2013a: 58). Türkiye’de de nefret söyleminin var olmasının ve önlenememesinin arkasında psikolojik, tarihsel, kültürel sebepler bulunmaktadır. Osmanlı’dan günümüze kadar devam eden lidere ve ideolojiye bağlılık Türkiye’de *ötekinin* oluşumunu ve nefret söylemine maruz kalınmasını kolay hale getiren önemli bir etkidir (Türk G. D., 2019: 91). Türkiye Cumhuriyeti kurulurken benimsenen milliyetçi

ideoloji, modern toplumsal yaşam ve “birlik, beraberlik” kurgusu bir bakıma farklı grupların sindirilmesini, asimile edilmesini gerektirmiştir (Tahmaz, 2012: 191). Modernlik, İslamcı grupları gerici yapılar olarak değerlendirmeye sebep verebilir, Türklük vurgusu diğer Kürtlük, Ermenilik gibi kökenlerden daha yüce ve değerli sayılabilir. Tarihte ayaklanmalarıyla yer alan Kürtler, ihanetle anılan Ermeniler her daim toplum nezdinde “milletten olmanın kıyısına ya da dışına” yerleştirilmiştir (Yeğen, 2020: 82). Tarihsel arka plana sahip olan *ötekiler* genellikle milli ve dini kimlikler üzerinden nefret söylemine maruz kalırken uluslararası göçün önem kazanması ve toplumsal cinsiyetin ön plana çıkması Türk toplumunun yeni *ötekilerini* ortaya koymuştur.

Kendisini tanımlamak adına psikolojik olarak bir karşıtlığa ihtiyaç duyan biz, *öteki* üzerinden düşüncelerini, varlığını doğrulamak ister ve devamlı olarak *öteki* üretir (Said, 1991; Parlak, 2015: 27). Bu görüşten yola çıkarak Türkiye’de mültecilerin, kadınların, eşcinsel bireylerin yeni *ötekiler* içinde dikkat çekenler olduğunu söyleyebiliriz. Çayır’a (2012: 2) göre Türkiye çok kültürlü bir yapıya sahip olmasına rağmen, benimsediği ideoloji sınırları dışına çıkmak istemediği için dili Türkçe dini İslam olmayan grupları yok sayma eğilimindedir. Bu çerçevede inşa edilen ideal Türk vatandaşı cinsel yönelim yahut inanç konusunda çizilen sınırların dışına çıkacak olursa genel cinsiyet kalıplarını ya da inanç sınırlarını ihlal ettiği için hizaya sokulmaya çalışılır (Bora, 2012: 186). Bu kalıplara karşı direnmek yaşamın her alanında nefret söylemine hatta nefret suçuna maruz kalmaya sebebiyet verir. Homofobik veya transfobik nefretin hizaya sokmak adına makul görüldüğünü açıklayan en iyi örneklerden biri Suriyeli eşcinsel mülteci Muhammed Wisam Sankari cinayetidir. Katilin cinayeti kabul etmesine rağmen mahkeme sonucunda haksız tahrik ve iyi hal indirimi alması eşcinsel bireyin toplumun egemeni kadar değerli sayılmadığını göstermektedir (Kaos GL, 2020: 20). Örneğin, Kaos GL tarafından hazırlanan rapora göre LGBT+ bireylerinden oluşan 150 katılımcının 126’sının işyeri, okul, ev, kafe gibi yerlerde nefret söylemine maruz kaldığı saptanmıştır (Kaos GL, 2020: 11).

Türkiye’de nefret söyleminin önem arz eden bir konu olmasının başlıca sebepleri arasında “demokrasinin pekişmesini ve birlikte yaşama kültürünün gelişmesine” mâni olması bulunmaktadır (Keyman, 2013: 11). Nefret söylemine gündelik yaşamda sıkça rastlanılması ve bu söylemlere zemin hazırlayan unsurların fazla olması da konuyu önemli bir noktaya taşımıştır. Medyanın nefret söylemine aracılık etmesi, milletvekillerinden parti liderlerine kadar çoğu siyasinin konuşmalarında sıkça nefret

söylemine başvurmaları tarihi ve toplumsal sebeplerle nefret söylemi üretmeye açık olan Türk toplumunda barışçıl ortamın sağlanmasını daha da zorlaştırmaktadır (Hrant Dink Vakfı, 2020: 8). Belirli bir grubu hedef alarak yapılan siyasi konuşmalar gazetelerde nefret söylemi içeren başlıklarla destelenerek halka servis edilebilir ve ayrımcılık bu yolla desteklenebilir. Türkiye'nin yaşadığı çoğu siyasi ve toplumsal gelişmede siyasi söylemlerin ve medyanın etkisi olduğu bilinmektedir. Bu etkinin sebebi nefret söyleminin durum aktarma ya da fikir empoze etme sırasında en çok tercih edilen ifade biçimi olmasıdır. Hrant Dink Vakfı'nın 2017 yılına ait raporuna göre yazılı basında Suriyeli mültecilere oy hakkı tanınacağına, Suriyeli öğrencilere yüksek miktarda burslar verileceğine ve bu öğrencilerin istediği üniversitelere puansız şekilde yerleştirileceğine dair gerçeklik barındırmayan haberler yapılmıştır (Hrant Dink Vakfı, 2018: 112). *Biz ve öteki* ayrımına hizmet eden bu haberler Suriyelilere karşı önyargının ve nefretin oluşumuna sebep olmuştur. Başka bir raporda ise Suriyeli mültecilerin yazılı basında taciz, cinayet, terör gibi olaylarla özdeşleştirildikleri ve rahatsızlık sebebi olarak gösterildikleri ortaya konmuştur (Hrant Dink Vakfı, 2020: 19). 2018 senesinde Savaş Uçar tarafından yazılan köşe yazısında “Sapık kadınlar” başlığı kullanılmış ve metinde şu açıklamalara yer verilmiştir (Hrant Dink Vakfı, 2019: 74):

“Cadde pazar, yarım yamalak, efül efül gezen keyfince nefsinin eğlendiren kadınlarında çocuk cinayetlerinde payı vardır. İmanı örümcek ipine bağlı biz müslümanların, gözünü, dilini ve belini haramdan sakınmasında, kadınların birinci sırada etkisi vardır. ‘Sapık’ denilince sadece erkeğin akla gelmesi, bu etken faktörün korunmasına göz yumma anlamına gelir ki: buna göz yumduğün taktirde, seninde çoluk çocuğun, tahrik edilmiş ve bastırılmış duyguların patlak verdiği olay olabilir”¹²

Cinayete kurban giden ve toplum içinde ikincil bir role itilen kadının kurban olmasına rağmen suçlandığı yukarıdaki köşe yazısında açıkça görülmektedir. Inceoğlu ve Çoban (2014: 51) Türkiye’de bulunan farklı grupların mağduriyetlerini şu cümlelerle ifade etmiştir: “Türkiye’de Ermeni, Kürt, Süryani, Rum, Laz, Çerkez, Roman, Alevi, Şafi, Hristiyan, sosyalist, komünist, gey, lezbiyen vb. olmak “nefret”in hedefi olmak demektir.” Egemenin gözünden bakıldığında Türkiye’deki azınlıklar farklılıklarından dolayı üst kimliğe zarar verebilme ihtimalleri oldukları için tehlikedirler. Medya ve siyasi söylemler aracılığıyla da sürekli olarak bu algı taze tutulmuştur. Böylece nefret suçuna evrilme ihtimalini barındıran nefret söylemi çözülmesi gereken, en azından hukuk nezdinde ifade edilmesi gereken bir kavrama dönüşmüştür. İlk defa 2014 senesinde

¹² 20.07.2018 tarihinde Erzurum Milleti Sesi isimli gazetede yayınlanan ve Savaş Uçar’a ait olan köşe yazısı orijinal şekliyle aktarılmış ve kelime hataları düzeltilmemiştir.

yapılan düzenlemeyle beraber nefret kavramı Türk Ceza Hukuku'nda yer almıştır (Demirbaş, 2017: 2701). TCK'nın 125. Maddesinde belirtilen hakaretin suç teşkil ettiği durumlarla alakalı madde bu hükümlerden biridir. Bir kimsenin onurunu, şerefini ve saygınlığını rencide edebilecek nitelikte somut bir fiil ve olgu isnat etmeyi ve hakareti suç olarak düzenleyen bu madde, suçun ağırlaştırıcı unsuru olarak suçun dini, siyasi, felsefi inanca yönelik ya da düşünce ve kanaatlerin açıklanmasından dolayı ya da kutsal saydıkları değerlere yönelik olması şeklinde ifade etmiştir (Çelik E. , 2013: 225). Ayrıca TCK'da yer alan nefret söylemiyle ilişkili bir diğer madde de 216.maddedir. Bu madde halkı kin ve düşmanlığa tahrik etme ve aşağılama suçu ile ilgilidir. Medyanın nefret söylemine katkısının büyük olması elbette TCK'da görsel ve yazılı basına ilişkin bir düzenlemenin olması anlamına gelmektedir. 3984 sayılı Radyo Televizyon Kuruluş ve Yayın Kanunu'nda yer alan, yayın ilkeleriyle ilgili 4. maddede “her türlü ayrımcılığı, nefret söylemini ve ırkçı nefret duygularını kışkırtıcı nitelikteki yayınların” yasaklandığı belirtilmiştir (Çelenk, 2010: 224).

Türkiye’de nefret söylemine maruz kalan grupların fazlalığı bir noktadan sonra toplumsal farkındalık için çalışmaların artmasıyla sonuçlanmıştır. Her ne kadar hukuki boyutta önlemler alınsa da bu durumun yeterli olmadığı aşıkardır. Toplumda gündelik olarak karşılaşılan nefret söylemi üzerinde Uluslararası Hrant Dink Vakfı, Gey ve Lezbiyen Kültürel Araştırmalar ve Dayanışma Derneği, İnsan Hakları Ortak Platformu gibi sivil kuruluşlar bu konu üzerinde çalışmışlar ve çözüm üretmeye odaklanmışlardır.

2.2.5. Türkiye’de Nefret Söyleminin Medyada Var Oluşu

Van Dijk’a (1999: 335) göre söylem, toplumun zihnini yönetme, iktidar sağlama ve bu iktidara değer atfedilmesi konusunda büyük önem taşır. İktidarın oluşturmak istediği ideolojik çerçeve söylem aracılığıyla halka ulaşır, halk bu yolla ikna edilir ve iktidarla toplum arasında fikir birliği sağlanır. Bu noktadan yola çıkarak söylemi iletme aracı olan medyanın etkisinden söz edilmelidir. Medya ideolojilerin oluşumunda, değişiminde ya da yıkılışında ciddi oranda rol sahibidir. Medya elinde bulundurduğu söylemsel güçle siyasi fikirlerin halka aşılınması, farklı olanın ayrımcılığa maruz bırakılması, toplumsal ortak görüşlerin geliştirilmesi konusunda etkili bir alandır.

İzlenen dizi, film, belgeseller, haberler, magazin programları bazen çizgi filmler ya da yazılı basında yer alan haberler *ötekiye* dair vurguları içermektedir. Bu vurgular kimi zaman *ötekiye* hiçbir türlü bağdaşmayacak fikirlerin yayılmasına sebep olabilir. Örneğin

Rusların selamlaşma biçiminin cinsiyet fark etmeksizin birbirlerini öperek olduğunu sanmak ya da Japonların selamlaşmasının komik bir şekilde uzun sürdüğü yanlışlığı medyanın *öteki*yi tanıtmaya biçiminden kaynaklanmaktadır. Bunların yanı sıra Amerikan şovlarında genellikle sorun çıkaran, şiddete ve hırsızlığa meyilli olan kişilerin siyah olduğu gösterilir. Eğer şiddete başvurulacak bir müdahale gerekirse bunu yapan yine bir siyahidir. Beyazların şiddet, küfür ve hırsızlık algısından çok uzakta bırakıldığı görülür. Onlar daha çok diyalog kurucu ve medeni yöntemlerle sorun çözücü olarak tanımlanır.

Türkiye’de ise televizyon ve sinema sektöründe “normal” karakterler herhangi bir azınlığı temsil etmeyen insanlardan seçilir. Roman, Kürt, Alevi gibi azınlıkların bu tür projelerde yer alması ise sadece temsile ihtiyaç duyulduğu zaman gerçekleşir. Eğer çiçek satan ya da yankesicilik yapan birinin rolüne ihtiyaç duyulursa hemen bir Roman tiplmesi üretilir, böylece izleyicilere Romanların sahip olabileceği sınıfsal statü aşlanmış olur (Gün, 2017: 88). Bir diğer örnek ise terörizmle ilgili sahnelerin çoğunda Kürt tiplemesinin kullanılmasıdır (Doğanay, 2013: 169). Herhangi bir azınlığa mensup kişilerin medyada kişisel özellikleri değil de yine üyesi oldukları grup üzerinden değerlendirildiklerini ve yansıtıldıklarını görürüz (Çelenk, 2010: 225-226). Medyanın azınlıkları sadece tipleme ya da komedi unsuru olarak kullanması toplumda önyargıyı artırır ve ırkçılığın medyatik yüzünü ortaya koyar. Çünkü insanlar gündelik yaşamlarında bu kimliklerle hiç karşılaşmasalar bile izledikleri neticesinde bir fikir sahibi olurlar. Örneğin LGBT+ bireyiyle daha önce hiç karşılaşmamış biri medya aracılığıyla edindiği fikirler doğrultusunda bu bireyin sapkın, saldırgan, madde bağımlısı olduğuna dair kanaatlerle temkinli bir tavır sergileyebilir. Sadece LGBT+ grubuna dahil olması sebebiyle ayrımcılığa maruz kalan kişi bu tavrın sebebini çözmeye çalıştığında da “televizyonlarda görüyoruz”, “provokasyonlarınızı izliyoruz” gibi kişisel hiçbir sorumluluğu olmayan cevaplarla karşılaşılır (Doğanay, 2013: 157). Medyanın ırkçı ve ayrımcı düşüncüyü destekleyen bu tavrı toplumsal ve siyasi sorunların yaşanmasıyla beraber ortaya çıkan nefret söylemine katkı sağlamaktadır. Önyargının, ayrımcılığın ve ırkçılığın nefret söylemine katkısı göz önünde bulundurulursa dünya genelinde medyanın dezavantajlı grupları yansıtmaya biçiminin fazlasıyla önem arz ettiği sonucuna ulaşılmaktadır (Devrani, 2017: 939)

Türkiye’de yazılı basında da durum farklı olmamakla beraber detaylara bakıldığında nefret söylemini destekleyen birçok unsurla karşılaşılmaktadır. Haber başlıklarının nasıl atıldığından haber için seçilen görsele kadar her detayda nefret

söylemine malzeme oluşturulmaktadır. Dergi ve gazetelerde haber başlıklarının puntosu ve kalın olması bu başlıkları ilk göze çarpan noktalar haline getirir. Haberin özeti değerinde olan bu başlıklar okuyucunun içerik hakkında bilgi sahibi olmasını sağlamaktadır. Fakat bir diğer yandan da haber başlığının taraflı, suçlayıcı ya da yineleyici yazılması okuyucunun gözünde azınlık hakkında yazılan haberin içeriğinin çok da farklı olmadığı ve zaten suçlu olan grubun yine ondan bekleneni yaptığı anlamına gelir. Haber başlıkları oluşturulurken eğer olaya sebebiyet veren kişiler gizlenmek isteniyorsa cümle yapısının edilgen olabildiği fakat bir grup o suçla nitelenmek istendiğinde ise cümle yapısının aktif kullanılabildiği dikkat çekmektedir (van Dijk T. A., 1991: 184). Bunun yanı sıra haber başlıkları özet niteliği taşıması sebebiyle okuyucuya haber içeriğinin aktarılacağı önemli noktadır. Van Dijk okuyucu tarafından ilk fark edilen başlık kısmının “en önemli anlamı ifade eden önermelerle doldurulabilecek” alan olduğunu ifade eder (van Dijk T. A., 2003: 70-71). Örneğin Türkiye’ye gelen mültecilerle ilgili bir haberi aktarırken gazeteler “savaş kaçağı” ya da “misafir, sığınmacı” gibi birbirinden zıt çağrışımlar içeren kelimelerle farklı başlıklar oluşturabilirler. Böylece okuyucu, haber metninin içeriğinden ziyade başlığa bakarak bahsi geçen azınlık grup hakkında fikir sahibi olur.

Uluslararası Hrant Dink Vakfı, Türk basınında sıkça rastlanan nefret söylemine dikkat çekmek ve azaltılmasına katkı sağlamak adına gazetelerde bulunan bu tür haberleri arşivlemiştir. Vakıf belli zaman dilimlerinde bu köşe yazısı ve haberleri nefret söylemi açısından analiz edebilmek için dört kategoriye ayırmıştır. Bu kategoriler açıklamalarıyla beraber şu şekildedir (Hrant Dink Vakfı, 2019):

Abartma/Yükleme/Çarpıtma; Yaşanılan bir olayı ya da sadece bir kişinin işlediği suçu abartıp çarpıtarak belli bir grubu sorumlu tutmak anlamına gelmektedir.

Küfür/Hakaret/Aşağılama; Bir gruba yönelik doğrudan hakaret etmek, belli özellikleri neticesinde küçümsemek ve aşağılamaktır.

Düşmanlık/Savaş Söylemi; Bir grubun düşman olarak hedef gösterilmesi ve bu gruba karşı savaş çağrışımı içeren söylemlerdir.

Doğal kimlik ögesini nefret/aşağılama unsuru olarak kullanma/ Simgeleştirme; Bir gruba kimliğinden dolayı nefret duymak, toplumda kötü olarak nitelendirilen bir olayı ya da kişiyi o grubun simgesi haline getirmektir.

Medya bir diğer açıdan da Türk siyasetinde ihtiyaç duyulan günah keçisini hızlıca oluşturma ve nefret söylemini yayma fırsatını taşımaktadır. Herhangi bir toplumsal karmaşa ya da çıkar çatışması durumunda iktidar sorumluluğunu azaltma adına mevcut sorunun suçlusu olarak bir grubu gösterme ihtiyacı hisseder. Türk toplumunda ideal

vatandaşın Sünni İslam ve milliyetçilik üzerinden kurgulandığını göz önünde bulundurursak bu tanıma uymayan her grup, siyasi konuşmalarda ya da propagandalarda nefret söylemine maruz kalma tehlikesi taşır. Özellikle iktidarın söylemlerinin basına yansması günah keçisine ithafen kullanılan sıfatların ve açıklamaların habere dönüşmesi toplumda nefret söyleminin hızlı bir biçimde yankı bulmasına sebep olur. Medyanın geniş kitlelere ulaşabilmesi iktidarın kullanmak isteyeceği bir güç olmasının yanı sıra nefret söyleminin önüne geçilmesinde de büyük engel teşkil etmektedir. Çünkü bu tür haberlerin basında sık sık yer alması bir yerden sonra herhangi bir fikir sahibi olmayan okuyucunun/izleyicinin hafızasında bile olumsuz etkiler bırakarak nefret söyleminin normal karşılanmasına yol açacaktır. Böylece Türkiye'deki azınlıklara karşı ötekileştirmenin ve nefret söyleminin artması söz konusudur (Çomu, 2010: 176). Bu durum için en somut örneklerden biri iktidarın da sık sık dile getirdiği şekilde eşcinselliğin Türk aile yapısını tehdit ettiği hatta bozduğu iddiasıdır. Aile yapısındaki olumsuz değişimler, şiddet ve taciz olaylarındaki artış hukuki yaptırımların yetersizliğinden ve uygulamadaki aksaklıklardan kaynaklı ortaya çıkmaktadır. Yine de kendisini suçlamaktan kaçınan egemen, sorumlu olarak eşcinsel bireyleri işaret etmektedir. Bunların yerine Müslümanlık ve Türklükle ters düştüğüne inanılan eşcinsel bireyler sorumlu tutulur. Her gün gazetelerde, televizyonlarda bir şekilde yer alan bu söylemler eşcinsel biriyle tanışmamış kişilerde bile olumsuz düşüncelerin oluşmasına sebep olur. Böylece medya siyasi iktidarın suçunu ya da sorumluluğunu paylaşdırmak istediği gruplara toplumu yönlendirmiş olur.

2.2.6. Cinsiyetçi Söylemler Nefret Söylemi Değil Midir?

Nefret söylemine dair yapılan çoğu tanımda cinsiyetçi boyutun dahil edilmediği görülmektedir. Genel olarak etnik köken ve ırk çevresinde geliştirilen bu tanımlar tezin de çalışma konusunu oluşturan önemli bir açığı ortaya koymaktadır. Bu çalışmada ikinci bölümü oluşturan çoğu başlıkta nefret söylemine maruz kalan grupların toplumun diğer fertlerine göre dezavantajlı gruplar veya azınlıklar olduğunu belirtmiştik. Bireyin fiziki engeli sonucu dezavantajlı sayılması yahut renginden dolayı toplumda farklı görülmesinin nefret söylemine uzanan yolun başlangıç çizgisi olarak kabul edilebileceğini ifade etmiştik. Fakat nefret söyleminde kadının konumunu tartışmak durumu biraz daha farklı ve karmaşık hale getirecektir. Bunun sebebi kadının “kadın olmak sebebiyle” bir dezavantajının olmaması ve dünya nüfusunun yaklaşık olarak yarısını oluşturmasıdır. Doğal olarak dezavantaj ve azınlık olarak ifade edilen iki gruba da

girmeyen kadın, cinsiyet temelli nefret söylemine maruz kalmakta ve buna rağmen nefret söylemi için yapılmış çoğu tanımda yer almamaktadır. İnceoğlu (2013: 80-81) nefret söyleminde toplumsal cinsiyet kavramını incelerken Danimarka, Hollanda, İsveç, Norveç ve İzlanda gibi ülkelerin ceza kanunlarında yer alan nefret söylemi tanımlarını incelemiş ve bu tanımlarda toplumsal cinsiyetin yokluğuna dikkat çekmiştir. Feminist düşünürler tarafından öne çıkarılan bu konu cinsiyetçi söylemler ile nefret söylemi arasındaki ilişkinin incelenmesini sağlamıştır.

Donna Lillian cinsiyetçi söylemlerin neden nefret söylemi konusunda görmezden gelindiği üzerinde çalışırken önemli sonuçlar elde etmiştir. Bu sonuçlardan biri “egemen patriarkal yapılar tarafından cinsiyete dayalı nefret söyleminin” görünmez kılınmasıdır (Lillian, 2007: 736). Yaşamın her alanında erkek egemenliğinin bulunması sonucunda kadınlara yöneltilen cinsiyet temelli nefret söyleminin yok sayılması kadınların karşılaştığı zorlukları da görmeyi engellemiştir. Kadınların erkek egemen toplumlarda yaşaması ve buna bağlı olarak toplumsal rollerin dağıtılması yine erkek egemen gözünde düzenin varlığı olarak görülmüştür.

Kadınlara yönelik nefret söylemi konusu çalışılırken bütün cinsiyetçi ifadeler nefret söylemi kapsamında ele alınmamalıdır. Nefret duygusu uyandırmayan yahut kadına doğrudan zarar vermeyi hedeflemeyen ayrımcı ifadeler nefret söylemi olarak değerlendirilmemelidir. Kadına yönelik nefret söylemi sayılabilecek ifadeler cinsiyete dayalı ayrımcılık üzerinden yapıp kadını toplumda ikincil konuma yerleştirmektedir (Çomu & Binark, 2013: 209). Nefret söyleminin toplumda kötü yönlerin temsilcisi olarak seçilen *ötekiye* yöneltilmesi ve *ötekilerin* toplumda ikinci plana atılması, değersizleştirilmesi noktasında önemli bir rolü olduğundan bahsetmiştik. Kadının toplum içinde nefret söylemine maruz kalması onu sindirme, cinsiyeti üzerinden küçük görme ve toplumda “yardımcı, tamamlayıcı” bir unsur olarak kabul görme pratiklerini geliştirir. Bu pratikler kadınların giyim tarzından, yaşayış biçimine kadar her konuda topluma müdahale hakkı tanır. Dışarıdan gelecek olan çoğu tepki kız çocuklarının yetiştirilme tarzında etkili olup erkeğin arkasında konumlandırılmış ikincil bir hayat sunar.

Teknolojinin gelişmesiyle beraber ekonomik, siyasi gelişmeler küresel bir etki kazanmıştır. Bu küresel boyutta yaşanan her olay doğal olarak toplumları etkilemiştir. Savaşlar, göçler, ülkelerin dış politikaları en son aşamada bireyi etkileyen hususlar olup dezavantajlı grupları da kimi zaman daha büyük zorluklarla sürüklemiştir. Nefret söylemi

bu zorluklardan biridir. Özellikle de göç edilen ülkede azınlığı oluşturan grupların karşı karşıya kaldığı bir zorluk olmakla beraber bir de kadın olmanın toplumda görünmezliği eklenince daha çetrefilli bir hal almıştır. Kadının nefret söylemindeki görünmezliğine mülteci kadınları dahil etmek durumun ciddiyetini anlamak açısından aydınlatıcı olacaktır. Çünkü kadına karşı olan sınırların aynı zamanda yabancı düşmanlığıyla (*xenophobia*) birleşmesi durumu aşılması zor bir hale getirmiştir. Cinsiyetleri sebebiyle bulundıkları toplumda öteki sayılan kadınların göç ettikleri yeni ülkede yabancı azınlığı oluşturmaları onların yabancı düşmanlığı ile yüzleşmesine yol açabilmektedir. Böylece mülteci kadınlar yabancıları oldukları ülkelerde cinsiyetleri temelli nefret söylemine maruz kalmaktadır. Suriyeli kadın mültecilerin maruz kaldığı nefret söylemini incelemek hem yabancı hem de kadın olmanın nasıl bir algı üzerinden işlendiğini görme fırsatı tanıyacaktır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

SURİYELİ KADIN MÜLTECİLERİN MARUZ KALDIĞI NEFRET SÖYLEMİ: GAZETE ÖRNEKLERİ VE ELEŞTİREL SÖYLEM ANALİZİ

3.1. Metodoloji

Çalışmanın kuramsal çerçevesinde üzerinde durulan eril zihniyetin oluşturduğu toplumsal fikirlerin ve yönlendirmelerin sebep olduğu cinsiyete dayalı nefreti ortaya koymak için söyleme odaklanılmıştır. Çünkü söylem, ideolojilere nasıl sahip olduğumuzu, günlük diyaloglarımızın ideolojilerden nasıl etkilendiğini ve bu ideolojilerin ne şekilde yeniden üretildiğini açıklayan toplumsal bir pratiktir (van Dijk T. A., 2000: 4). Sadece dilsel bir kavram olmayan söylem davranışsal ifadeleri de içermektedir. Böylece öznelerin de önüne geçerek üretildiği dönemin gerçeklerini ve güç ilişkilerini şekillendirmektedir.

Söylemin sadece dilsel olmayan bir kavram olması bazı gerçeklerin dil dışı etkenlerle de yeniden şekillenmesini sağlar. Bir haberin okuyucuya ya da izleyiciye aktarılması söylem sayesinde rahatlıkla farklı şekillere bürünebilir ve yeni toplumsal gerçekler üretilebilir (van Dijk T. A., 2014). Foucault (1972: 216) insanların söylem dışına çıkmadıkları sürece fikir üretebildiklerini ifade eder. Elinde söylemsel gücü bulunduran sınıfların, bireyler üzerinde belirli bir fikri kabul ettirme olanağı olduğunu söyleyebiliriz. Böylece ideolojik yapılar tarafından biçimlendirilen aynı zamanda da bu yapıların üretimine ve dönüşümüne katkıda bulunan söylem, elinde bulundurduğu üretme gücüyle belli bir gruba fayda sağlayacak “gerçekleri” davranışsal ifadelerle ortaya koyarak toplumsal dönüşümlere neden olur (Fairclough, 2003: 159; Fairclough & Wodak, 1997: 259).

Söylemin toplumsal boyutu bu çalışmada egemen-öteki ilişkisi üzerinden ele alınmıştır. Egemenin hakimiyetinde olan medya görsel, sözlü ve yazılı iletiler aracılığıyla toplumdaki hakimiyet ilişkilerini düzenlemektedir. Van Dijk’a (1996: 84) göre egemen grup sahip olduğu medya gücünü kötüye kullanarak durumu meşrulaştırmakta ve *öteki* üzerindeki hakimiyetini devam ettirmektedir. Bu durumu ispatlamak başka bir deyişle görünür kılmak Eleştirel Söylem Analizi (*Critical Discourse Analysis*) ile mümkündür. Özer (2022: 39), Eleştirel Söylem Analizi’nin sosyal sorunlara odaklanan ve eşitsizliği konu alan bir model olduğunu ifade eder. Bu model sayesinde söylemin arkasında

barındırdığı egemenin gücünü kullanım şekli kültürel etkiler, toplumsal eşitsizlik metinler üzerinden incelenebilmektedir. Verilen bilgilerden yola çıkarak eleştirel söylem analizi şu şekilde ifade edilmelidir (Fairclough & Wodak, Critical Discourse Analysis, 1997);

- Eleştirel söylem analizinin odağı sosyal problemlerdir.
- Güç ilişkileri söylemseldir.
- Toplum ve kültür söylem tarafından inşa edilir.
- Söylem ideolojiktir.
- Söylem tarihseldir.
- Toplum ve metin arasındaki ilişkiye söylem aracılık eder.
- Söylem analizi, yorumlayıcı ve açıklayıcıdır.
- Söylem bir tür sosyal eylemi ifade eder.

Kitle iletişim araçları içinde geleneksel medyanın önemli bir ayağını oluşturduğu gerekçesiyle çalışmada gazete haberleri analiz edilmiştir. Gazetelerin söylemsel gücü kullanarak metinlerin arkasına gizlediği mesajları saptamak için önem arz eden bir model olduğu gerekçesiyle de van Dijk’ın Eleştirel Söylem Analizi modeli tercih edilmiştir (Özer, 2015: 203-204).

Van Dijk’a (1983) göre haberlerin inşası, her şeyden önce mevcut söylemlerin yeniden inşasıdır. Bu kabulden yola çıkarak söylemsel analizini yapabilmek için metinler makro ve mikro yapıya ayrılarak bütünsel ilişki çerçevesinde incelenmiştir. Makro yapı kendi içerisinde tematik çözümleme ve şematik çözümleme olarak ikiye ayrılmaktadır. Makro yapı çözümlemesi haberin hikâye örgüsünü, başlıkları ve fotoğrafları içeren kısımdır. Haberin özeti niteliğinde olan bu kısım okuyucuya iletilmek istenilen ana mesajın incelendiği bölümü oluşturmaktadır. Metnin girişini içeren makro yapı ana olayın sunumunu, ardaan ve bağlam bilgisini ve yorumları incelemektedir. Kısacası makro yapı bir metne bakıldığında okuyucuya ilk izlenimi veren noktalardır.

Mikro yapı ise sentaktik çözümleme, sözcük seçimleri ve haberin retorliğini içermektedir. Mikro yapı çözümlemesi sayesinde metinlerde güç ilişkisinin kelimeler aracılığıyla nasıl ifade edildiği analiz edilmektedir. Sentaktik çözümleme cümlelerde anlam farklılığı yaratan noktaları ortaya koymaktadır Sözcük seçimleri ise olayın nasıl aktarıldığını ifade etmektedir. Van Dijk (1988a: 79-80) sözcük seçimlerinin önemini “aynı insanın terörist ya da özgürlük savaşçısı olarak tanımlanabilmesi” şeklinde açıklar.

Güç dengesi ve sosyolojik mesaj ve ideoloji bu sayede okuyucuya aktarılır (van Dijk T. A., 1983). Son olarak haberin retorîği ikna edicilik ve inandırıcılık açısından önem teşkil etmektedir. Retorîği kuvvetlendirmesi için tanık ifadelerine başvurulduğu görülür. Açıklayıcı olması açısından van Dijk'ın Eleştirel Söylem Analizi şu şekilde ifade edilebilir:

A. MAKRO YAPI

1. Tematik Yapı

- i. Başlıklar
- ii. Haber Girişleri
 - a. Spotlar
 - b. Spot olmadığında haber metninin ilk paragrafı alınmalıdır. Eğer haber tek paragraftan oluşuyor ise ilk cümle haberin giriş cümlesi olarak incelenebilir.
- iii. Fotoğraflar

2. Şematik Yapı

- i. Ana Olay ve Sunum
- ii. Ardalan ve Bağlam Bilgisi
- iii. Haber kaynakları

B. MİKRO YAPI

1. Sentaktik Çözümleme

2. Sözcük Seçimleri

3. Haberin Retorîği

3.1.1. Makro Yapı

Tematik Çözümleme: Metin içindeki başlıkların, haber girişlerinin ve fotoğrafların analizidir. Metinde özet görevi gören başlıklar ve haber girişleri okuyucuya verilmek istenen mesaj için en değerli kısımlar olarak değerlendirilebilir. Koyu ve büyük harflerle, dikkat çekici kelimelerle oluşturulan başlık okuyucunun metin hakkındaki ilk izlenimini oluşturur. Fotoğraflar ise haberin görsel tanımı olarak nitelendirilebilir. Olaya ait öne çıkarılmak istenilen aktörler fotoğraf aracılığıyla okuyucuya sunulmuş olur. Metnin tematik yapısı habere dair bilgilerin en kısa yoldan anlatıldığı önemli bir bölümdür. Habere dair ana bilgiler bu yapıda yer bulurken metin içine doğru önemsiz

olarak sınıflandırılan bilgiler yerleştirilir. Tematik çözümle hiyerarşik olarak metne ait en önemli bilgilerin değerlendirilmesini ifade eder (Yardım & Doğruel, 2019: 12-13).

Şematik Çözümleme: Metne konu olan olayın durumsal ve yorumsal boyutunu içerir. Ana olaya dair bilgileri ve nasıl ele alındığını inceler. Olayda ismi geçen tanıkların ifadeleri önem taşımaktadır. Ardalan ve bağlam bilgisi haber metninin hangi olay üzerine oluşturulduğunu inceler ve “nasıl?” sorusunu sorar (van Dijk T. A., 1988b: 54). Haberin sosyal ve toplumsal zeminini işaret eder. Haber kaynakları ise söylemi oluşturan kişi ya da kurumları işaret eder. Olayı aktaran, kaynak olan muhabirler metni kendi söylemleriyle oluşturur (Özer, 2022: 43).

3.1.2. Mikro Yapı

Kelimeler arasındaki ilişki, cümlelerin öncelik sırası ve kelimelerin farklı anlamları işaret etmesi mikro yapının çözülmesiyle ortaya konur. Haber metinlerinin ardına gizlenen güç sahibinin ürettiği söylemler mikro yapı incelemesinin ana hedefini oluşturmaktadır.

3.1.2.1 Sentaktik Çözümleme

Sentaktik çözümleme cümlelerin basitlik- karmaşıklık, uzunluk- kısalık, pasiflik- aktiflik yönünden incelenmesidir (van Dijk T. A., 1988b: 71). Failin metinlerde gizlenmesi yahut olayın sorumlularının gerçekten farklı olarak gösterilmesi cümlelerin kuruluş biçimiyle mümkündür. Metin içinde sorumlunun ifade edilip edilmemesi gazetenin benimsediği ideolojik yapıyı ve *öteki* üzerinde kurduğu güç hegemonyasını saptamak adına büyük önem taşır. Cümlelerin karmaşık yapıda olması okuyucuya net bir mesaj vermeyi hedeflemezken, failin kusurunu örtebilecek yahut suçunu hafifletebilecek nüanslara sahiptir. Örnek olarak çoğu kadın cinayetlerinde maktulün adı bilinirken, katillerinin adının hatırlanmaması pasif cümle yapılarıyla sağlanmıştır. Kadın cinayetlerinin haberleştirilme biçimi gazetelerdeki güç ilişkisini, egemen söylemi açıkça kanıtlayan örneklerdendir. Kısacası cümlelerin yapısı olayın öznesini belirlemektedir. Pasif cümleler olaydan etkilenen kişileri öne çıkarırken asıl sorumluların gizlenmesine, korunmasına yardımcı olur. Aktif cümle yapılarında da durum aynı şekilde öznenin kim olduğuna odaklanmıştır. Cümle yapısı sayesinde haberin sorumlularının okuyucuya ne kadar açık sunulduğu görülmektedir. Ayrıca gazetelerin olaylara, kişilere veya gruplara karşı duruşu anlaşılmaktadır.

3.1.2.2. Kelime Seçimleri

Kelime seçimleri gazetelerdeki ideolojik yapıyı belirleme konusunda önem taşımaktadır. Haber metninin dili egemen söylemin nasıl kurgulandığını, olayın faillerinin nasıl gösterildiğini ortaya koyar. Kelimeler metin içerisinde farklı anlamlar kazanabilir veya özneleri gizleme görevi görebilir. Özellikle kadın cinayetlerini konu alan haberlerde faille ait bilgilerin minimum seviyede verildiği genelde metnin öznesinin öldürülen kadınlar olduğu görülmektedir. Haber metinleri bilgi vermekten ziyade seçilen kelimeler sayesinde ideolojik mesajlar yayma görevini üstlenir (van Dijk T. A., 1983). Bu sebeple seçilen eylemler, vurgular, failleri tanımlamak için kullanılan sıfatlar ana olayın farklı yansıtılmasına sebep olur. Bir kadın cinayetinin aşk, namus gibi gerekçelerle süslenmesi yahut katilin suçu neden işlediğinin başlıktan itibaren belirtilmesi katili savunma çabasını göstermektedir. Verilen örneklerle beraber kelimelerin metin içinde yeniden anlam kazandığı fark edilmektedir.

3.1.2.3. Haberin Retoriği

Metnin inandırıcılık kısmı bu aşamada incelenmektedir. Okuyucuyu ikna etmek adına dikkat çekici noktalar oluşturulur ve okuyucu yönlendirilmiş olur (van Dijk T. A., 1988b: 82). Bir haberde ana olayın şiddet olmasına rağmen şiddete uğrayan kişinin bu durumu hak ettiğine dair çarpıcı açıklamalara yer verilebilir yahut bunu desteleyecek görseller kullanılabilir. İkna edici unsur olarak sayısal verilere sıkça başvurulduğu bilinmektedir. Ayrıca metin içerisinde ve başlıklarla tezatlık, abartı içeren ifadeler okuyucuyu yönlendirmek adına çoğunlukla tercih edilmektedir. Mağdurun daha fazla mağdur gözüktüğü, Türkler'in kahramanlaştırıldığı ve egemen söyleme hizmet eden savların daha kuvvetli kelimelerle metne yansıtıldığı analizin bu bölümünde rahatça fark edilmektedir. Kaos haberlerinde özellikle yetkili kişilerin birinci ağızdan yaptığı açıklamalar ikna edicilik konusunda haberin retoriğine hizmet etmektedir.

3.2. Araştırmanın Konusu

Akıl ile ilgili olan her şeyin erkek türü ile bağdaştırılması ve geçmişten günümüze kadar bu düzeni normal kabul eden toplumların varlığı kadının sessizliğine, ikinci plana atılmasına yol açan bir sorundur. Siyasetten ekonomiye toplum için önem arz eden her konuyu tartışan, gidişata yön veren erkek, toplumun asli unsuru sayılmakta ve kadına erkeklerin hayatını kolaylaştıracak tamamlayıcı roller biçilmektedir. Gelenek, din gibi yaşam tarzı belirlemekte etkili olan unsurlar neticesinde de bu eril anlayış değişen dünya düzenine karşı bir direniş göstermektedir.

Kadınların hayatın çoğu alanında temsile ihtiyaç duymasının yanısıra yaşanan uluslararası değişimler, teknolojik gelişmeler yeni sorunları ve kadınlar adına yaşanacak farklı dezavantajları beraberinde getirmiştir. Eski bir kavram olmakla beraber önemini koruyan göç kadınsallaşmasıyla beraber yeni bir boyut kazanmış ve farklı çalışma alanlarının doğmasına yol açmıştır. Eşlerinin ve babalarının göç serüvenine eşlik eden kadınlar sayılarının giderek artmasıyla göç olgusunda önemli bir etkiye sahip olabilmişlerdir. Bu bağlamda düşünüldüğünde göçün kadın yaşamında yarattığı değişiklikler ve şimdiye dek erkek üzerinden tanımlanmasının sebep olduğu dezavantajlar tezin araştırma konusunu oluşturmaktadır.

Erkek egemen sistemde toplumun yarısını oluşturmalarına rağmen azınlık sayılan kadınlar, onlara çizilen sınırların dışına çıktığı anda tehlike olarak görülebilir ve diğer *ötekiler* gibi düzene sokulması gereken bir grup olarak değerlendirilebilir. Toplumda ötekileştirmeye maruz kalan, azınlık olarak görülen her grup nefret söylemiyle karşı karşıya kalabilme tehlikesi taşır. Nefret söylemine dair yapılan birçok tanıtımda ırk, din, yaşam felsefesi vb. konular üzerine söylenen aşağılayıcı ifadelerden bahsedilerken toplumsal cinsiyet temelli olan söylemlere değinilmediği görülmektedir. Bu nedenle dezavantajlı durumlarda dahi kadınların diğer gruplara kıyasla görünmezliğinin arttığı ifade edilmelidir.

Teknolojik gelişmeler sayesinde kişilerin dünya genelinde yaşanan olayları rahatlıkla takip edebilmesi, yeniliklerden, fırsatlardan haberdar olabilmesi kolaylaşmıştır. Bununla beraber uluslararası arenada önemini yitirmeyen hatta yaşadığı değişimlerle beraber geniş bir çalışma alanı olan göç ortaya koyduğu mültecilik, sığınmacılık gibi kavramlarla basında sıklıkla yer alan bir konudur. Fakat asıl sorun mültecilerin yaşadığı sorunların basında erkekler üzerinden tanımlanması kadın mültecilerin çoğu alanda olduğu gibi yine görünmez olmasıdır. Kadına özgü problemlerin göç sürecinde daha belirginleşmesine rağmen basında bu sorunların yer bulmaması çözülmesi zorlaşan birçok sorunu doğurmuştur.

Kadınların cinsiyet temelli nefret söylemine maruz kalması mültecilikle birleşince daha çetin bir hal almıştır. Suriyeli kadınların maruz kaldıkları ayrımcılığın, nefretin mültecilik üzerinden işlendiği, cinsiyete dayalı boyutun görmezden gelindiği haberler çalışmanın konusudur. Bu sebeple Türkiye'deki ulusal gazetelerde Suriyeli kadın mültecilere yönelik nefret söylemi içeren haberler çalışma kapsamında

incelenecektir. Basın tarafından halka sunulan Suriyeli kadın mülteci haberlerinin arkasındaki mesajı anlamak, metinlerin içerdiği anlamı çözümlemek amacıyla eleştirel söylem analizi yöntemi kullanılacaktır.

3.3. Problem

Kadınların cinsiyete dayalı nefret söylemine hayatın çoğu alanında maruz kaldığı ve bu durumun görünmez bir hal aldığı ifade edilmelidir. Gündelik hayatta atasözlerinden, aile içindeki rollere, sorumluklardan haklara kadar kıyaslanabilecek birçok konuda kadının erkekten sonra gelmesi normalleşmiş bir durumdur. Bu normalin yarattığı alışkanlıklar cinsiyet eşitsizliğinin gözle görülmesini zorlaştırmaktadır. Fakat medyanın kendine özgü ideolojik dili, eşitsizliğe dayanan bu normali devam ettirmek için önemli bir araçtır. Böylece kadınların maruz kaldığı nefret söylemi medya yoluyla varlığını korumakta ve yarınlara uzanacak bir problem olmaktadır.

Özellikle mültecilik gibi mücadele etmeyi gerektiren statülere sahip kadınların cinsiyet temelli sorunları göz ardı edilirken basında aynı türden nefret söylemine sıkça rastlanılması bu çalışmanın problemini oluşturmaktadır.

3.4 Amaç

Bu çalışmanın amacı Türkiye’de bulunan Suriyeli kadın mültecilere dair hazırlanan gazete haberlerini inceleyerek kadın mültecilere yönelik üretilen cinsiyet temelli nefret söylemini saptamaktır. Bu doğrultuda aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

- Gazete haberleri Suriyeli kadın mültecilere yönelik nefret söylemi içeriyor mu?
- Mülteci kadınlarla ilgili haberler eril egemen kültürün değerlerine hizmet ediyor mu?
- Suriyeli kadın mülteci haberleri mülteciliğe dair detaylara sahip midir yoksa cinsiyet temelli bir algı oluşturmak amacıyla mı üretilmiştir?

3.5. Araştırmanın Önemi

Gazeteler geleneksel medyanın en önemli ideoloji aşılama araçlarından biridir. İnsanların dünyadaki gelişmelerden haberdar olmak adına yararlandığı klasik araçlardan biri olan gazete sadece yaşanan olayı yahut bir durumu aktarmakla kalmaz bunu kendi toplumsal gerçekliğine göre kurgular, yeniden inşa eder. Gazete haberlerindeki görsel, başlık, koyu renkle belirtilen cümleler, kullanılan kelimeler bir amaca hizmet eder. Dil ve

ideoloji çerçevesinde oluşturulan gazete haberleri, söylemsel gücün önemini ortaya koyması açısından toplumsal cinsiyeti konu edinen bu araştırma için ideal bir çalışma alanıdır.

Hartsock (1983: 230) feminizmi sadece kadınların ezilmeleri hakkında çıkarılan siyasi sonuçlardan ibaret görmek yerine kadının toplumsal hayattaki yerini analiz etme yöntemi olarak değerlendirir. Hartsock'a göre kadın sadece siyasi bir sorundan ziyade sosyal hayattaki tecrübeleri ve hisleri ile ön planda olup toplum içinde görünürlük kazanmalıdır. Referans alınan bu yaklaşımla kadınların en az görünür kılındığı alanlardan biri olan nefret söylemi çalışılmıştır.

Literatür taraması yapılırken nefret söylemine ve cinsel kimliğe dair önemli birçok kaynak bulunmuştur. Fakat bu çalışmalarda nefret söylemi konusunda kadınların diğer dezavantajlı gruplara göre neden daha arka planda kaldığına dair araştırmalara rastlanılmamıştır. Örnek olarak Demirbaş (2017: 2693) nefret suçu ve nefret söylemi üzerine yaptığı bir çalışmada kadına yönelik nefret söyleminden bahsederken “cinsel farklılık sebebiyle” şeklinde açıklamıştır. Demirbaş'ın (2017) makalesinde konuyu detaylandırmadığı hatta farklı cinsel yönelimlere ve kadınlara karşı üretilen nefret söylemini cinsel farklılık adı altında birleştirdiği görülmüştür. Bir diğer şekilde bu çalışmayla da benzerlik gösteren Gül'e (2019) ait araştırmada kadınların uğradığı nefret söylemi gazete haberleri üzerinden açıklanmıştır. Gül'ün çalışmasında, kadınlara karşı nefret söyleminin medyada nasıl yer bulduğunu ifade ettiği görülmektedir. Fakat nefret söylemi konusunda kadının geri plana atıldığına dair bir inceleme bulunmamaktadır. Genellikle nefret söylemi çalışmalarının etnisite, ırk ve din üzerinden üretilmesi konunun toplumsal cinsiyet boyutunda incelenmemesine sebep olmuştur. Bazı çalışmalarda da kadınlara ve eşcinsellere karşı olan nefret söyleminin aynı başlık altında incelendiği görülmektedir. Böylece kadınların maruz kaldığı nefret söylemini ayrı bir başlık altında detaylandırılmamıştır.

Mevcut çalışmanın kuramsal çerçevesine katkı sağlayan önemli çalışmalarda kadınların nefret söyleminde görünmezliğine değinilmediği sadece nefret söyleminin tanımlarında kadın kelimesinin satır aralarında geçtiği söylenmelidir. Bu araştırma ise Hartsock'ın söz ettiği görünmezlik perdesini kaldırma ve Lillian'ın (2007: 736) ifadeleriyle patriarkal yapıların sebep olduğu kadının unutulmuşluğunu tekrardan göz önüne getirme kaygısıyla oluşturulmuştur.

3.5. Araştırmanın Sınırlılıkları

Suriye’den Türkiye’ye doğru gerçekleşen düzensiz göç birçok çalışmaya konu olmuş ve literatürde geniş bir yer kazanmıştır. Her açıdan değerlendirilmeye müsait olan mülteciler bu çalışmada Suriyeli kadınların geleneksel medyadaki temsili üzerinden sınırlandırılmıştır.

Dönemin Başbakan Yardımcısı Recep Akdağ tarafından yapılan 05.12.2017 tarihli mültecilere harcanan parayı konu alan açıklama,¹³ araştırmanın başlangıç tarihi olarak kabul edilmiş ve günümüze kadar olan Suriyeli kadın mülteci haberleri incelenmiştir. Yaklaşık olarak dört buçuk seneye sınırlandırılan çalışma, farklı düşünce sistemlerine ve iktidara yakınlık seviyesine sahip 10 gazete üzerinden yürütülmüştür. Gazetelerin son beş senelik arşivine ulaşmak adına çevrimiçi servislerden yararlanılmıştır. Gazete haberlerine ulaşılırken mültecilikle ilgili sorunların erkekler üzerinden tanımlanması ve kadınlara metinlerde yer verilmesi gerekçesiyle aramalar “Suriyeli kadın” kelimeleriyle sınırlandırılmıştır.

3.6 Araştırmanın Evreni ve Örneklemi

05.12.2017 ve 31.12.2022 tarihleri arasındaki haberlerin hepsini kapsayacak şekilde ulusal basının tamamı bu araştırmanın evrenidir. Bu evren içerisinde 10 gazete seçilerek çalışmanın örneklemini belirlenmiştir. 10 gazete seçilmesinin sebebi ideolojik yaklaşımlarına göre farklı 4 grup oluşturabilmek ve bu gruplar arasındaki benzerlikleri yahut zıtlıkları görmektir. Haber seçimi yapılırken bu gazetelere ait bütün haberler çalışmanın evreni sayılarak içlerinden üçer tane haber seçilmiş ve örneklem oluşturulmuştur. Haberlerin genellikle fuhuş, hırsızlık, cinayet gibi konulardan oluşarak benzerlik göstermesi nedeniyle üç haber seçilmesi yeterli görülmüştür. Her gazeteden alınan örnekler neticesinde toplamda 30 haber incelenmiştir.

Tercih edilen 10 gazetenin söylemlerini nefret üzerinden kurguladığı gerçeği araştırmanın tüm haberler içerisinde yapılan üçerli gruplar halindeki örneklemini şekillendirmiştir. 10 gazeteden oluşan araştırmanın ortaya çıkarmak istediği sonuç farklı ideolojik yaklaşımların Suriyeli kadın mülteci haberlerinin sunuluş biçimini nasıl

¹³23.07.2022 tarihinde erişim sağlanan açıklamanın devamına <https://www.aa.com.tr/tr/ekonomi/basbakan-yardimcisi-akdag-suriyeliler-icin-harcanan-toplam-maliyet-84-milyar-880-milyon-lira/990509> sitesinden ulaşabilirsiniz.

etkilediğidir. Bu sebeple örneklem, gazeteleri sunuş açısından kıyaslama fırsatı tanıyan haberlerden oluşturulmuştur.

Dönemin Başbakan Yardımcısı Recep Akdağ 05.12.2017 tarihli açıklamasında Suriyeli mülteciler adına harcanan miktarın 84 milyar 880 milyon lira olduğunu ifade etmiştir. Ayrıca bu maliyetin hangi kalemlere bölündüğü tablo halinde ortaya konulmuştur. Sağlık ve eğitim hizmetlerine ayrılan bütçenin Suriyeli kadınların sahip oldukları yüksek doğum oranlarıyla ve kalabalık çocuk nüfusuyla bağdaştırıldığını kanıtlayacak türde haberlerin çok olması başlangıç tarihi olarak bu açıklamanın kabul edilmesine etkindir. Farklı ideolojilerin temsili olarak seçilen 10 gazete kendi içerisinde aşağıdaki tabloda ifade edildiği şekilde gruplandırılmıştır:

Tablo 1. İncelenen Gazete Grupları

İktidara Yakın Gazeteler	Muhalif Gazeteler	İslamcı Kökene Sahip Gazeteler	Tabloid Gazeteler
• Hürriyet • Sabah • Milliyet	• Cumhuriyet • Sözcü	• Yeni Şafak • Yeni Akit • Türkiye	• Takvim • Posta

Gazeteler ortak ideolojilerden yola çıkarak kümeleştirilmiştir. Cumhuriyet Gazetesi merkez solu temsil ederken Sözcü Gazetesi ulusalcı bir yaklaşıma sahiptir fakat ikisi de muhalefet kanadında yer almaktadır. Türkiye Gazetesi İslamcı kökenden gelen bir gazete olmamasına rağmen muhafazakâr çizgisi ve iktidara yönelik desteği Yeni Akit ve Yeni Şafak Gazeteleriyle benzer olduğu için o grup içerisinde değerlendirilmiştir. Posta ve Takvim Gazetesi ise “Suriyeli kadın” aramasıyla beraber elde edilen verilerin tabloid gazete haberleriyle aynı özellikleri taşıması sebebiyle bu çalışmada tabloid gazeteler grubuna eklenmiştir.¹⁴

Mültecilik, Birleşmiş Milletler, NATO, Avrupa Birliği ve dışişleri bakanlıkları gibi birçok kurum ve örgüt için önem arz eden uluslararası bir meseledir. Dolayısıyla seçilecek haberlerin mültecilikten yola çıkarak cinsiyet temelli nefret söylemi içermeleri

¹⁴ Tabloid gazete, diğer gazetelere kıyasla küçük bir baskı formatına sahip olan, magazinsel ve merak uyandırıcı haberleri bulunduran gazete türüdür (İnal, 2010: 163).

hedeflenmiştir. Kullanılan arama kelimeleri içerisinde en fazla veriyi sağlayan “Suriyeli Kadın” ifadesi olmuştur.

3.7. Bulgular

Araştırmanın bulgular kısmında 10 gazeteye ait toplamda 30 haber Eleştirel Söylem Analizine tabii tutulmuştur. Makro ve mikro ölçekte incelenen haberlerde nefret söyleminin var olup olmadığı tespit edilmeye çalışılmıştır.

3.7.1. Makro Yapıya İlişkin Tematik Analiz

3.7.1.1. Başlıklar

Başlıklara bakıldığında kadın mültecilerin genellikle kuma/fuhuş yapan kişi, hırsız/dolandırıcı, cinayet/taciz kurbanı yahut kural tanımaz kimseler olarak nitelendirildikleri görülmektedir. Suriyeli kadın haberleri özellikle evlilik ve başlık parası gibi dolandırıcılık hikayelerini konu almaktadır. Suriyeli kadınların savaş ve göç sürecinde yaşadıklarına ilişkin haberlerde bile başlıklar “yuva yıkan” kadın profili üzerinden oluşturulmuştur. Başlıklara bakılarak Suriyeli kadınların Türk aile yapısını ve sosyal yaşantısını tehdit eden tehlikeli ve tekin olmayan kişiler olduğu sonucuna ulaşılabilir.

Küresel ve ulusal boyutta büyük bir yankı uyandıran, kadınların dahil olmasıyla toplumsal cinsiyet temelli bir boyut kazanan mülteciliğin haberlerde sadece kadın bedeni üzerinden sunulması analiz adına dikkat çeken bir nokta olmuştur. Suriyeli kadın mültecilere dair uluslararası araştırmalara konu olan zorluklardan ve bu zorlukların oransal olarak yüksek olduğundan bahseden metinlerde dahi başlıklar kadınları ötekileştirecek ve nefret söylemine hizmet edecek şekilde seçilmiştir. Analiz edilen başlıklardan bazıları şu şekildedir:

1. “Günde 350 Bebeğin Sırrı” (22.01.2019 / Takvim Gazetesi)
2. “Türk can Suriyeli cep derdinde!” (03.08.2018 / Cumhuriyet Gazetesi)
3. “İmam camide Suriyeli kadınla basıldı” (24.09.2018 / Sözcü Gazetesi)
4. “Dini Nikah Kıydığı 2 Suriyeli Kadın Tarafından Dolandırıldı” (19.02.2018 / Milliyet Gazetesi)
5. “372 bin kuma” (25.04.2018 / Posta Gazetesi)
6. “1 saatte 50 Suriyeli konsomatris yakalandı” (25.04.2018 / Posta Gazetesi)

7. *“CHP mazlum Suriyelilerden rahatsız, sapkın Suriyelilere ise kucak açıyor!” (28.12.2018 / Yeni Akit Gazetesi)*
8. *“Kan donduran vahşet! Suriyeli kadın ve 2 çocuğu, boğazları kesilmiş halde bulundu” (19.10.2018 / Yeni Akit Gazetesi)*

Başlıkların çoğunda Suriyeli kelimesinin geçtiği görülmektedir. ‘Suriyeli kadın’ ifadesiyle birlikte kullanılan kelimeler ise ağırlıklı olarak olumsuz anlamlar içermektedir. Dolandırıcılık, fuhuş, konsomatris gibi kelimelerin tercih edilmesi kadın mültecilerin tehlikeli bir *öteki* kimliği taşıdığına dair algıya hizmet etmektedir. Çocuğa ve evlilik dışı ilişkiye dair sayıların verildiği birinci ve beşinci başlıkta da yaşanan durumun sadece kadınlar üzerinden tanımlandığı görülmektedir. Hamile kalmanın kadınların fikriymiş gibi yansıtıldığı, bu süreçteki zorlukların göz ardı edildiği ve Suriyeli kadınların sorumsuz bir tavır sergilediği algısı yaratan birinci başlık, mülteci kadınlara karşı olumsuz kavrayışı destekler niteliktedir. Suriyeli kadınlardan kuma olarak bahsedilen başlıkta ise yuva yıkan kadın imgesi üzerinden bir ötekileştirme söz konusudur. Evlilik dışı ilişki yaşayan Türk erkeklerinin adının geçmediği haber başlığında doğrudan kuma denilerek Suriyeli kadınların hedef gösterilmesi suçlayıcı tavrın bir örneğidir. Bu türlü ifadelerle mülteci kadınlar Türk aile yapısına zarar veren kişiler olarak sunulmuşlardır. Altıncı haber başlığında ise 75 kişinin göz altına alındığı bir operasyondan söz edilmektedir. Fakat başlıkta sadece 50 Suriyeli kadın konsomatrisin göz altına alındığı belirtilmiştir. Farklı suçlardan dolayı göz altına alınan kişilerin olduğu haber metnine ait başlıkta sadece Suriyeli kadınlara yer verilmesi bir tercihtir. Dolayısıyla mülteci kadınlar üzerinden ahlak ve namus bağlamında yoksunluğa/eksikliğe dair bir algı yaratma çabasından söz edilebilir. Cinayet haberleri arasından seçilen sekizinci başlıkta ise katilin gizlendiği görülmektedir. Haberde çocuklarını ve eşini öldüren erkeğe dair hiçbir bilgi başlıkta belirtilmemiştir. Suriyeli kadının kurban/mağdur olarak gösterildiği başlıkta katili gizleyerek korumaya yönelik bir tutum olduğu görülmektedir.

Suriyeli kadınlara yönelik nefret, haber başlıklarında örtük bir biçimde yer bulmaktadır. Kadınların nefret söylemi konusunda diğer gruplara kıyasla daha az görünür olmasının sebebi olarak bu durum gösterilebilir. Çünkü alınan haberlerde Suriyeli kadınların birebir nefretle ifade edilmesi yerine sadece suçlayıcı kelimelerle halka sunulduğu görülmektedir. Böylece gazeteler, Suriyeli kadınlara karşı nefret içerikli söylemlerin sorumluluğundan kaçarak sıkça kullandıkları suçlayıcı ifadelerle okuyucuda oluşacak nefretin önünü açmışlardır. Üstelik hakaret içeren söylemlerin yerine kadınları

hedef gösteren kelimelerin tercih edildiği belirtilmelidir. Örneklere bakıldığında doğrudan nefret söylemi içeren başlığın sadece Yeni Akit Gazetesinde olduğu görülmektedir. Haber başlığında “sapkın Suriyeliler” ifadesi yer almıştır. Bu haberde siyasi bir tartışmaya malzeme edilen mültecilik sorunu toplumsal cinsiyete dayalı söylemlerle çarpıcı bir hale getirilmiştir. Suriyeli trans kadınları hedef alan başlıkta doğrudan nefret söylemi bulunmaktadır.

Bütün haber başlıkları incelendiğinde genel olarak Suriyeli kadınların benzer söylemler üzerinden ötekileştirildiği tekrar ifade edilebilir. Suriyeli kadınların göç sürecinde yaşadıkları zorlukları, ulaşamadıkları sağlık hizmetlerini ve Türkiye’de uğradıkları tacizi konu alan haberlerde bile başlıklarda suçlayıcı, şüphe uyandırıcı bir ifade tarzı bulunduğu söylenebilir.

Kendi içerisinde 4 gruba ayrılarak incelenen gazetelerin ilk olarak Suriyeli kadınlara karşı ayrımcı bir dil kullanarak yakın çizgide oldukları görülmektedir. İktidara yakın gazetelerin Suriyeli kadın mülteciler konusunda sahip olduğu tavır iktidarın mülteci yaklaşımıyla uyummamaktadır. Konunun genellikle cinsiyet üzerinden ele alınması ve Suriyeli kadınların çoğunluk olarak annelik ve eşlik üzerinden değerlendirilmesi farklı bir sonuç ortaya çıkarmıştır. Muhalif gazetelerde de durumun çok farklı olmadığı görülmektedir. Buna ek olarak muhalif grupta değerlendirilen gazetelerde Suriyeli kadınların suçlu olduğu ifade edilirken kelimeler daha çarpıcı seçilmiştir. Hırsızlık yerine para çalmak, yakalanmak yerine basılmak kelimeleri tercih edilmiştir. Taciz ve cinayet haberlerinde ise kanıtların varlığına rağmen başlıklarda olaylar “iddia yahut şüphe” olarak sunulmuştur. İslamcı kökene sahip gazetelerin başlıklarında ise Suriyeli kadınların maruz kaldığı baskı ve şiddetin gerekçelendirildiği görülmektedir. Tartıştığı için ya da gasp için öldürülen kadınlar katillerinin isimlerinin geçmediği başlıklarda yer almışlardır. Tabloid gazeteler diğer gruplardan farklı olarak olayları daha magazinelle boyutta ele almıştır. Fakat bunu yaparken konuyu diğer gazeteler gibi kadınlık üzerinden işlemişlerdir. Çalışma içinde tek terörist haberinin tabloid gazeteler grubundan çıkması ve Türk-Suriyeli kıyasının özellikle Posta ile Takvim gazetelerinde bulunduğu görülmektedir. Bu çerçevede milliyetçilik üzerinden bir ötekileştirmenin tabloid gazetelerde yapıldığı söylenebilir. Sonuç olarak 4 grupta da Suriyeli kadınlara karşı olumsuz bir yaklaşımın hâkim olduğu görülmektedir. Fakat bu olumsuz tavır muhalif ve tabloid gazetelerde milliyetçilik üzerinden işlenirken iktidara yakın ve islamcı kökene sahip gazetelerde çoğunlukla cinsiyet meselesi üzerinden göstermektedir.

3.7.1.2. Haber Girişleri

Haber girişi metindeki olayın özetini ifade eder. Genellikle bir yahut iki cümlelik olan bu kısım haberde okuyucuya asıl verilmek istenilen mesajı barındırır. Kısa olması ve haberin en başında yer alması sebebiyle başlıklar ve girişler haberin ana şemasıdır.

Seçilen örneklerin haber girişlerine bakıldığında olaya ilişkin kişilerle ilgili isim ve yaş bilgisi verildiği görülmektedir. Suriyeli kadınlara dair cinayet haberlerinin çoğunda erkek katil hakkında (katilin Türk yahut Suriyeli olması fark etmeksizin) genellikle bilgilere yer verilmezken bazılarında son cümlede isimlerinin baş harfi yazılmıştır. Ayrıca cinayetin nasıl ve neden işlendiğine dair bilgiler de bulunmaktadır. Kadınların kurbanlaştırıldığı bu haberlerde katili haklı çıkaracak gerekçeler belirtilmiştir. Yeni Şafak Gazetesine ait Suriyeli kadın cinayeti haberinde bir erkeğin, dini birliktelik yaşadığı kadını aldatma sebebiyle öldürdüğü ifade edilmiştir.¹⁵ Başlıklar ile haber girişleri arasında bir uyumsuzluk olmadığı görülmektedir. Analiz edilen haber girişlerinden bazıları şunlardır:

1. *“Sakarya’nın Karasu ilçesinde Suriye uyruklu 3 kadın, sokağa çıkma kısıtlamasında lüks araçla gezerken polise yakalandı. Polisin uyarısını dikkate almayıp aynı noktada ikince kez yakalanan kadınlara 3 bin 150’şer TL ceza uygulandı.” (13.12.2020/ Sabah Gazetesi)*
2. *“Adana’da Suriyeli Nur Abbess (29), 4 çocuğunu eve kilitleyip “uyuşturucu ticareti”nden tutuklu eşi Sasha Kırdı’yi (32) cezaevine bayram ziyaretine gitti. Dışarı çıkamayan çocukların yardım çağrısıyla komşular polis çağırdı. Polisin telefonla ulaştığı kadın ise 4 saat sonra eve geldi. Abbess ile çocukları emniyete götürüldü.” (12.05.2018/ Hürriyet Gazetesi)*
3. *“BBC’nin konuştuğu kaynaklar, Suriye’de Birleşmiş Milletler ve diğer kuruluşlar adına yardım taşıyan kişilerin, insani yardım karşılığında Suriyeli kadınlarla cinsel ilişkiye girdiğini anlattı.” (27.02.2018/ Cumhuriyet Gazetesi)*
4. *“Gaziantep’te yaşayan Suriyeli 19 yaşındaki G.A.S. isimli genç kızı bıçaklayarak öldürüp, A.G. isimli arkadaşını da ağır yaraladığı ileri*

¹⁵ 16.11.2019 tarihli Yeni Şafak Gazetesine ait haber.

*sürülen 2 gaspçı polisin düzenlediği operasyonla yakalandı”
(10.11.2018/ Yeni Şafak Gazetesi)*

5. *“Samsun’da farklı tarihlerde 6 kadından 9 cep telefonunu yankesicilik yöntemiyle çaldığı iddia edilen Suriyeli kadın yakalanarak gözaltına alındı.” (05.02.2018/ Türkiye Gazetesi)*

Görüldüğü üzere haber girişleri de tıpkı haber başlıklarında olduğu gibi doğrudan nefret söylemi içeren ifadeler barındırmamaktadır. Bunun yerine genellikle olumsuz düşünceleri çağrıştıracak kelimeler seçilirken, Suriyeli kadınlara doğrudan hakaret edilmesi yahut mülteci kadınların aşağılanmaları söz konusu değildir. İlk haber girişinde dikkat çeken nokta “lüks araç” kısmı olmuştur. Olayın gidişatına herhangi bir etkisi bulunmayan bu detay sadece egemenin gözünde Suriyeli kadınları iyi niyeti suiistimal eden, yardıma muhtaç olmadığı halde Türkiye’de yaşamaya devam eden kişiler olarak göstermeyi hedeflemiştir. Savaştan kaçarak Türkiye’ye sığınan mültecilerin iyi imkanlara sahip olması onlara karşı oluşacak nefretin temelini oluşturan bir gerekçedir. İkinci haber girişi de ilk örnekle benzerdir. Suriyeli kadının çocuklarını uyuşturucu ticareti yapan kocası için ihmal ettiği ima edilmiştir. Haber başlıklarında görüldüğü gibi yine Suriyeli kadınlar annelikleri üzerinden *sorumsuz* olarak sunulmuştur. Üçüncü ve dördüncü örneklere bakıldığında da eril dilin katili ve tecavüzcüyü koruduğu, Suriyeli kadınları kurban olarak göstererek haberi aktardığı ifade edilebilir. Üçüncü haber girişinde tecavüzün yardım karşılığı cinsel ilişki olarak aktarıldığı görülmektedir. Böylece Suriyeli kadınların ilişkiyi gönüllü/rıza ile tercih ettiği algısı üzerine çalışıldığı söylenebilir. Dört numaralı haberde ise katile dair hiçbir bilgi verilmezken “gaspçı” olarak ifade edilmesi ve maktule dair detaylara yer verilmesi katili koruyan bir tavidir. Son haberde bahsedilen hırsızlıkta ise sayıların verilmesi *hırsız Suriyeli kadın* algısı üzerinde ikna edici bir hava oluşturmuştur. “Yankesicilik yöntemi” sözcükleriyle hırsızlığın ifade edilmesi profesyonel bir soyguncu imajını güçlendirmiştir.

Çalışma kapsamında analiz edilen 30 habere ait girişler yukarıda verilen örneklerle benzerlik göstermektedir. Genel olarak haber girişlerinde nefret söylemi görülmediği fakat nefrete zemin hazırlayabilecek her türlü imkânın değerlendirildiği görülmüştür. Kelimeler kurban, hırsız, dolandırıcı, fuhuş gibi olumsuz çağrışımları canlandıracak şekilde seçilmiştir. Katillerin ve tecavüzcülerin isimlendirilmediği, erkeğin suçlu olduğu metinlerde olayın kadınlar üzerinden izah edildiği açıkça görülmektedir.

Haber girişlerinin 4 gruba ayrılan gazetelerin hepsinde benzerlik gösterdiği ifade edilmelidir. Başlıkların genişletilmiş hali olan bu girişler gazetelerdeki ideolojik farklılıklara rağmen Suriyeli kadın mültecilere karşı yakın tutumlara sahiptirler. Başlık analizlerine karşın haber girişlerinin çok benzer amaçlar doğrultusunda hazırlandığı, dikkat çekici olması adına kelime seçimlerinin 4 grupta da daha çarpıcı şekilde sunulduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca haber girişleriyle başlıkların birbirini destekler nitelikte olduğu görülmektedir.

3.7.1.3. Fotoğraflar

Fotoğraflar haber metninde verilmek istenilen mesajın görsel izahıdır. Gazete haberlerinde ilk göze çarpan önemli noktalardan biridir. Görseller sayesinde haber metnindeki ifadeler desteklenir. Böylece aktarılan olaya karşı okuyucuyu ikna etme görevi taşır. İncelenen haber metinlerinde de görsellerin önemli bir mesaj iletme aracı olduğu görülmüştür. Alınan 30 haberin 29 tanesi görsel içerirken bir tanesinde videolu paylaşım bulunmaktadır. Sonuç olarak hiçbir haber sadece metin üzerinden okuyucuya aktarılmamıştır. Gazete haberlerine ait bazı görseller şu şekildedir:

Görsel 3.1. 29.04.2018 Tarihli Türkiye Gazetesi Haberi

Görsel 3.2. 24.09.2018 Tarihli Sözcü Gazetesi Haberi

Görsel 3.3. 21.01.2022 Tarihli Takvim Gazetesi Haberi

“Mardin’de Suriyeli kadın öldürüldü” ve “İmam camide Suriyeli kadınla basıldı” başlıklarıyla paylaşılan, görselleri yukarıda verilen birinci ve ikinci haberde olayın sorumluları erkektir. Suçluların erkekler olduğu haberlerde temsili görsellerin kullanıldığı, katile yahut imama dair bir karenin paylaşılmadığı görülmektedir. Üçüncü görsel ise terör örgütüne üye olmakla yargılanan Suriyeli kadın mülteciye dair yapılan habere aittir. Diğer iki örneğin aksine temsili bir fotoğraf kullanmak yerine Suriyeli kadına ait iki fotoğrafın tek görselde birleştirildiği görülmektedir. Suriyeli kadınların suçlu olduğu yahut suçlu olma ihtimalinin bulunduğu her haberde yüzlerinin gösterildiği ifade edilmelidir. Buna ek olarak bu örnekte fotoğrafın üzerinde birtakım açıklamalarla birlikte okuyucuya sunulması söz konusudur. Aynı tutumun mağdur edilen Suriyeli mülteci kadın haberlerinde mağdur eden erkeğe karşı uygulanmadığı söylenmelidir.

Verilen görsellerin yanı sıra analiz edilen diğer haberlerde katillerin yüzünün gizlendiği kadın bedeni taşıyan ceset torbalarının haber görüntüsü olarak kullanıldığı yahut doğrudan maktulün fotoğraflarının seçildiği görülmüştür. Suriyeli kadın mültecilerin yaşadığı zorlukları ifade eden haberlerde ise sınırlarda çocukların bulunduğu fotoğraflar mevcuttur. Kadınların mağdur ve kurban olarak lanse edildiği bu fotoğraflarda ikna ediciliği arttırmak açısından görseller ikinci kez haber başlıklarını içermektedir. Suriyeli kadın mültecilerin suçlu konumunda olduğu haberlerde en çok elleri kelepçeli görüntüleri tercih edilmiştir. Suriyeli kadın mültecilerin nasıl yansıtılmak istediğine göre seçilen fotoğraflar haber metninde verilmek istenilen mesajı desteklemektedir. Kadın mültecilerin görsellerde saldırgan, suçlu, emniyet görevlilerinin işlerini zorlaştıran ve tehlikeli şekilde yansıtıldığı görülmüştür.

Gazete gruplarına göre değerlendirildiğinde muhalif gazetelere ait haberlerde genellikle örnek görseller kullanılmıştır. Olayda ismi geçen şahıslara ait fotoğraflara yer verilmemiştir. İktidara yakın gazetelerin Suriyeli kadınları çoğunlukla “annelik” üzerinden okuyucuya sunduğu ifade edilebilir. Çocuk ve hamile kadın görsellerinin kullanıldığı görülmektedir. İslamcı kökene sahip gazetelerde ise olay yerine ve anına ait görüntülerin kullanıldığı fakat çoğu fotoğrafta şahısların yüzünün gösterilmediği söylenmelidir. Bu gruptaki gazeteler ikna ediciliği arttırmak adına görsellerde tek cümlelik yazılı açıklamalara yer vermişlerdir. Aynı şekilde görsellerin iktidara yakın gazeteler tarafından da kullanıldığı ifade edilmelidir. Tabloid gazeteler diğer üç gruptan farklı olarak haberleri magazinsel görsellerle ortaya koymuştur. Makyaj yapan kadınlar, sokakta tartışan insanlar, sadece yarısı mozaiklenmiş fotoğraflar tabloid gazetelerin tercih ettiği görsellerdir.

3.7.2. Makro Yapıya İlişkin Şematik Analiz

3.7.2.1. Ana Olay ve Sunum

Haberlere bakıldığı zaman ana olay ile sunum arasında farklılıklar olduğu görülmektedir. Suriyeli kadın imgesi, örneklerin hemen hepsinde olumsuz olarak işlenmiştir. Çaresiz, kurban, dolandırıcı, terörist olarak Suriyeli kadın mültecileri hedef alan haberlerin sunumunda, ana olaydan uzaklaşıldığı görülmektedir. Hürriyet Gazetesinin 26.10.2019 tarihli haberine göre Suriyeli mülteciler soylarının tükenme korkusu sebebiyle yüksek doğum oranlarına sahiptirler. Ana olayın savaş travması sonucu ortaya çıktığı görülürken Türkler’in doğum yüzdesiyle kıyaslanarak okuyucuya sunulmuştur. Aynı şekilde Posta Gazetesine ait 25.04.2018 tarihli haberde Suriyeli

kadınların satılmasını, fuhuşa zorlanmasını konu alan bir araştırma yine Suriyeli kadınların Türk evlilikleri için bir tehlike olması şeklinde aktarılmıştır. Bilimsel araştırmaları ve kadın mültecilerin uğradığı cinsel, ekonomik, psikolojik şiddeti konu alan haberler dahi kadınları hedef alan bir dille oluşturulmuştur.

Savaş sebebiyle ülkelerini terk eden, buna bağlı olarak bazı travmalar yaşayan kadınların intihar girişiminde bulunduğunu yahut sinir krizi geçirdiğini konu edinen haberlerde ise sunum kadınların sorumsuzlukları üzerinden kurgulanmıştır. Kadınların anne olması veya hamile olması intihar haberlerinin hepsinde önemli bir husus olarak belirtilmiştir. Anne olmasına rağmen intihara kalkışan ihmalkâr kişiler olarak ifade edilmişlerdir. Ayrıca Sabah Gazetesinin 09.04.2018 tarihli haberinde sinir krizi geçirip intihara kalkışan Suriyeli kadın, emniyet mensuplarını ve sağlık çalışanlarını zor durumda bıraktığı şeklinde verilmiştir. Haber metninin asıl odağı kadının neden sinir krizi geçirdiği ya da niçin intihara kalkıştığı değildir. Okuyucuya sunulmak istenilen Suriyeli kadınların sorun çıkaran ve toplumsal düzeni bozan kişiler olduğudur. Bu kadınların sahip olduğu psikolojik rahatsızlıklar metnin en sonunda yer bulurken genel olarak kolluk kuvvetlerini uğraştırdıkları öne sürülmüştür.

Cinayet haberlerinin çoğunda katillere dair isim, fotoğraf yahut geçmiş sabıka bilgileri gizlenirken kurbanların ne şekilde öldürüldüğü, isimlerinin ne olduğu, kaç yaşlarında oldukları önemli bir detay olarak verilmiştir. Analiz edilen haberlerde öldürülen çoğu kadının katili dini birliktelik yaşadığı erkeklerdir. Resmi nikah olmamasına rağmen bu erkeklerin eş olarak tanımlandığı ve cinayete bazı gerekçeler belirtildiği görülmektedir. Suriyeli kadınların dini beraberliğe zorlandığı, hamile bırakıldığı çoğu zaman yeni reşit olan kadınların yaşça büyük erkeklere satıldığı ve bunların sonucunda da öldürüldüğü haberlerde, katilin ismi paylaşılmamıştır. Erkeklerin geçirdiği sinir nöbetleri, kıskançlık krizleri birlikteliklerdeki cinayetler için yeterli sebepler olarak gösterilmiştir. Yeni Akit Gazetesinin 19.10.2018 tarihinde paylaştığı haberde başlıktan itibaren kadının boğazından bıçaklandığı ifade edilirken katile dair bilgiler metnin sonunda ancak yer bulabilmiştir. Aynı şekilde diğer Suriyeli kadın cinayetleri haberlerinde de maktule dair bilgiler verilirken katilin sadece cinayeti ne gerekçeyle işlediği belirtilmiştir. Özellikle cinayet haberleri üzerinde gazetelerin aynı türden bir yaklaşımı ve üslubu paylaştığı fark edilmektedir.

Suriyeli mülteci kadınların kurbanlaştırıldığı bir diğer haber içeriği tecavüzdür. Kadınların taciz edildiğini veya tecavüze uğradığını konu edinen bu haberler olayı okuyucuya sunarken tecavüzcüye dair detayları arka planda tutmaktadır. Cumhuriyet Gazetesinin 27.02.2018 tarihli haberinde Suriye'ye sosyal yardım kuruluşları aracılığıyla giden yardımları almak isteyen kadınlara tecavüz edildiği bilgisi paylaşılmıştır. Tecavüz yerine cinsel ilişki ifadesiyle sunulan haber Suriyeli kadınların dramı olarak okuyucuya aktarılırken sorumluların hangi kuruluşun üyeleri olduğuna yahut ne gibi önlemler alındığına değinilmemiştir. Diğer örneklerle bakıldığında zaman kadınların evlilik adı altında para karşılığı zorlandığı dini beraberlikler bir fırsat olarak yansıtılmıştır. Yaşça büyük erkeklerin dini nikah kıymak ve evini açmak şartıyla 18 yaşındaki Suriyeli kadınlarla yaşadığı birliktelikler ve bu birliktelikte kadınların maruz kaldığı cinsel şiddet Türkiye'de kalabilmek adına bir olanak gibi ifade edilmiştir. Analiz edilen haberlere bakıldığında zaman Suriyeli kadın mültecilerin uğradıkları cinsel şiddet basite indirgenmiş, dini nikah olarak meşrulaştırılmıştır. Son aşama olarak savaştan kaçan kadınların Türk erkeklerinin ikinci eşi olup onların himayesinde yaşayabilme şansını elde etmeye çalıştıkları aktarılmıştır. Bu durum Türk erkekleri tarafından da ikinci bir eş ile yaşam fırsatı olarak algılanmıştır. Erkeklerin belirli bir fiyata ve isteklerine uygun olan Suriyeli kadınları seçtikleri, ödeme yaparak mülteci kadınlara sahip oldukları haber metinlerinde ifade edilmiştir.

Örnekler içinde önemli bir yeri olan haberler de hırsızlık/dolandırıcılık konulu gazete metinleridir. Bu haber metinlerinde de Türk erkeklerinin seçtiği Suriyeli kadınla birliktelik yaşamak adına aracılara para verdiği görülmektedir. Suriyeli kadınların evi terk etmesi sonucu mağdur konumunda gösterilen Türk erkekleri olmuştur. İlk olarak Suriyeli kadınlara doğrudan para verilmediği, mülteci kadınların aracı kişi tarafından satıldığı görülmektedir. Mülteci kadınların para karşılığı evlendirildiği, fuhuşa zorlandığı fakat yine bu kadınların dolandırıcı olarak tanımlandığı açıkça ortadadır. Hırsızlık haberlerinde ise Suriyeli kadınların uyrukları üzerinde belirgin bir vurgu vardır. Genel olarak çalınan eşyaların ve paranın değeri belirtilmiştir. Görgü tanıklarının ifadelerine yer verilmiştir. Türk halkının Suriyeli kadınlar hakkında yaptığı yorumlar haber için ikna edici bir değer taşıırken bütün mülteci kadınları kapsayacak suçlamalara sebep olmuştur. Genel olarak ülkenin güvenliği ve huzuru için tehlike oldukları, özellikle turistler için Suriyeli'lerin Türkiye'de bulunmasının negatif bir etki yarattığı, esnafın kazanması gereken parayı gasp ettikleri için ülke ekonomisine de zarar verdikleri metinde geçen ifadeler arasındadır. Her

gün örnekleri yaşanan hırsızlık olayları Suriyeli kadın özelinde incelendiğinde ekonomik ve sosyal hayata çok büyük zararlar veren olaylar olarak sunulmuştur.

Haberler kendi içerisinde kategorize edildiği zaman hepsinin sunumunda Suriyeli kadınları olumsuz bir imaj üzerinden yansıtmaya çalıştığı görülmüştür. Bu haberlerin sunumu Suriyeli kadın mültecilere duyulan fakat göz ardı edilen nefretin söylemsel inşasını ifade etmektedir. İntihar haberlerinde emniyet güçlerini uğraştırdıkları, fuhuş haberlerinde bakıma muhtaç oldukları, cinayet haberlerinde belli (meşru) bir gerekçe doğrultusunda öldürüldükleri okuyucuya empoze edilmiştir. Analize göre sunumun taşıdığı önem özellikle dolandırıcılık haberlerinde kendisini göstermektedir. Suriyeli mülteci kadınların para karşılığı zorlandıkları evlilikler sonucunda dahi suçlu olarak lanse edildikleri görülmektedir. Bu haberlerle beraber Suriyeli kadınlar Türk toplumunda aile yapısını tehdit eden, toplumsal düzeni bozan, değersiz bir *öteki* kimliğine bürünmüştür. Bu sebeple olayların sunumunda olumsuz bir Suriyeli kadın imajı çizme gayreti olduğu hissedilmektedir. Metinlerin arkasında yatan nefret ise kelime seçimleriyle ve olayın aktarılış biçimiyle birlikte analiz edildiğinde ortaya çıkmaktadır.

İktidara yakın gazetelere ait haberlerde ana olayın genellikle dolandırıcılık üzerine olması dikkat çekmektedir. Suriyeli kadın mültecilerin mağdur edildiği noktalar olmasına rağmen genellikle suçlu oldukları noktaların okuyucuya çarpıcı şekilde sunulduğu ifade edilmelidir. İktidara yakın gazetelerin Suriyeli kadınları genellikle fuhuş çetesi oluşturma, dolandırıcılık suçu işleme konuları üzerinden okuyucuya sunduğu fark edilmektedir. Muhalif gazetelerde Suriyeli kadınlar genellikle olaylardan etkilenen konumdayken buna rağmen yaşanan durumların kimi zaman da skandalların müsebbibi şeklinde yansıtılmıştır. İlk gazete grubuna kıyasla olanı sert dille eleştirmek yerine muhalif gazetelerin Suriyeli kadınları dahil oldukları haberlerde suçlu konumunda halka sundukları ifade edilmelidir. İslamcı kökene sahip gazeteler ile tabloid gazetelerin ana olay ve sunum analizinde ise benzerlik gösterdiği belirtilmelidir. Olayların sunuluş biçimi magazinsel ifadelerle süslenmiştir. Her iki grup gazetede de olayların aktarılışına yorum katılması, mülteci kadınları hedef alan ifadelerin kullanılması söz konusudur.

3.7.2.2. Ardalan ve Bağlam Bilgisi

Haberlerin sosyal ve siyasi yönüne odaklanan ardalan ve bağlam bilgisi metne “neden” sorusunu sorar. Haberlerin bir anda var olmadığı, olaylar dizisi sonucunda ortaya

çıkıldığı analizin bu kısmıyla elde edilen sonuçtur. Fakat gazete haberleri incelendiği zaman ardaan ve bağlam bilgisinin çoğu zaman metinlerde yer almadığı görölmektedir.

Seçilen gazete haberleri incelendiği zaman neden sorusunun yanıtsız kaldığı görölmektedir. Bunun sebebi ardaan bilgisinin çoğu zaman metnin ana mesajıyla ters düşmesidir. Haber örnekleri genel olarak sonuca odaklanma ve Suriyeli kadın mültecileri belli bir imaj üzerinden halka sunma gayesi taşımaktadır. Suriyeli kadınların kuma olduğu, kimlerle evlendiği, kaç çocuk sahibi oldukları, ne kadar para karşılığında satıldıkları evlilik haberleri içinde yer alırken neden kuma olarak hayatlarına devam ettiklerine dair detaylar verilmemiştir. Cinayet haberlerinde de benzer bir tavırdan söz edilebilir. Maktul hakkında yaş, ırk, sahip olduğu çocuk sayısı gibi birçok veri metinde bulunurken neden öldürüldükleri belirtilmemektedir. Farklı bir şekilde sadece cinayete gerekçe bulmak adına katilin ifadelerine dayanarak bazı varsayımlar öne sürölmektedir. Çoğu zaman cinayet haberleri bu varsayımlar üzerine kurgulanmış ve Suriyeli kadın mültecilerin cinayete kurban gitmesi “sinir krizi sonucunda bir kaza” olarak ifade edilmiştir.

Haberlerde ardaan ve bağlam bilgisinin bulunmayışının sebebi, Suriyeli kadın mültecilerin yaşadığı zorlukların ve maruz kaldıkları nefret söyleminin çoğunlukla görmezlikten gelinmesi olarak yorumlanabilir. Konsomatris olarak sunulan ve suçlanan Suriyeli kadın haberlerinde neden sorusu sorulduğunda yaşanan sosyal ve ekonomik sorunların ortaya çıkacağı aşıkardır. Bunun yerine mülteci kadınları konsomatris olmayı tercih eden, Türk ahlak yapısını bozan tehlikeli ve suçlu bireyler olarak göstermek haber metinlerinin ana amacını oluşturmaktadır.

3.7.2.3. Haber Kaynakları

Analiz edilen haberlerin hepsinde kaynak belirtilmiştir. Genellikle haber ajansları kaynak olarak gösterilirken bazı metinlerde kaynak muhabir olarak verilmiştir. Demirören Haber Ajansı, Anadolu Ajansı, İhlas Haber Ajansı örnek haberlerin çoğunun kaynağıdır. Böylece haberlere dair bilgi dağıtımının belirli birkaç ajans üzerinden gerçekleştiği ve Suriyeli kadın üzerinden oluşturulan algıda en büyük payın bu haber kaynaklarına ait olduğu görölmektedir. Bu durum elde edilen haber örneklerinin tektipleşmesine, gazetelerin sahip olduğu ideolojik yaklaşımın daha zor analiz edilmesine sebep olmaktadır.

Verilen kaynaklar harici haber metinleri içinde emniyet güçlerinin açıklamasına yahut tanıkların ifadelerine başvurulmuştur. Yan kaynak olarak kullanılan bu kişiler metnin ana mesajını ortaya koyma konusunda ikna edici görev üstlenmiştir.

3.7.3. Mikro Yapıya İlişkin Tematik Analiz

3.7.3.1. Sentaktik Çözümleme

Sentatik çözümleme haberi oluşturan aktörlerin habere dair bakış açısını, yaklaşımını analiz etme fırsatı sunar. Fotoğrafçının, haber kaynaklarının haber karşısında nasıl bir tavır takındığı, okuyucuya hangi mesajı iletmek istediği kurduğu cümleler ve öne çıkardığı detaylarla bu aşamada analiz edilir. Cümlelerin aktif veya pasif olması anlamı değiştirecek bir etkiye sahiptir. Aynı şekilde cümlelerin uzun-kısa yahut basit-karmaşık olması da okuyucunun zihninde oluşacak imgeleri belirlemektedir.

Suriyeli kadın mülteci haberleri incelendiğinde yukarıda belirtilen nüansların yarattığı anlam farklılıkları dikkat çekmektedir. Tekrardan kategorize edilerek haberler incelendiği zaman cinayet haberlerinde pasif cümle yapılarının tercih edildiği görülmektedir. Cümleler genelde kısa ve basit bir şekilde oluşturulmuştur. Katil/fail olan erkeğe dair verilen bilgilerin en aza indirgenmesinin ana amaç olduğu görülmektedir. Cümleler sürekli maktul üzerinden kurulmuştur. Bu nedenle olayın öznesi katilden ziyade kurbanlaştırılan Suriyeli kadınlardır. Olayların basit yapıda ve kısa cümleler ile ifade edilmesi metnin kolay bir şekilde maktul üzerinden kurgulanmasına ve katile dair merakın en aza indirgenmesine yardımcı olmuştur. Sade bir biçimde Suriyeli kadın mültecilerin nasıl, saat kaçta, ne sebeple öldürüldükleri ifade edilmiş ve metin içerisinde merak uyandırma ihtimali olan her soru cevaplanmıştır. Böylece ölüm haberlerinin kurgusu cümle yapıları sayesinde oluşturulurken olayın mantıksal bir kurgu çerçevesinde ilerlediği konusunda okuyucu ikna edilmiş olur. Kısacası Suriyeli bir kadın artık okuyucu gözünde kuma olduğu için öldürülebilir, kıskançlık krizine kurban gidebilir.

Dolandırıcılık/hırsızlık haberleri ise cinayet haberlerinden farklı olarak aktif cümleler ile oluşturulmuştur. Cümle yapıları daha karmaşık ve uzundur. Suriyeli kadınların yaşları, medeni durumları, hamilelikleri gibi içerikten bağımsız birçok bilgiye yer verilmiştir. Bu sebeple cümleler daha uzun ve detaylı bir biçimde oluşturulmuştur. Başlıklardan itibaren aktif ve uzun cümleler tercih edilmiştir. Suriyeli kadınların suçlu profilinde sunulabilmesi ve okuyucuyu ikna edecek bir anlatımın olabilmesi adına tekrardan aktif cümlelerle tanık ifadelerine yer verilmiştir. Yaşanılan hırsızlık ve

dolandırıcılık olaylarına dair emniyet güçlerinin ve tanık ifadelerinin yer aldığı görülmektedir.

Fuhuş/kuma haberlerinde de aynı şekilde aktif cümlelerin yer aldığı, fuhuşa zorlayan yahut evliliğe mecbur kılan erkeklerin adının bulunmadığı görülmektedir. Kadınların maruz kaldıkları cinsel şiddet, cümle yapıları aracılığıyla bir tercih gibi gösterilmiştir. Yardım almak için cinsel ilişki yaşadıkları, ev sahibi olabilmek için kuma olmayı kabul ettikleri ve para için Türk erkekleriyle evlendikleri sürekli olarak yinelenmiştir. Sadece bu türdeki haberlerin bazılarında pasif cümleler kurulmuştur. Fakat bu tercih tamamıyla Türk erkeklerini Suriyeli kadınlar tarafından daha fazla zarara uğratılmış olarak sunmak adınadır. Sürekli olarak Suriyeli kadınların kural tanımaz, Türk aile yapısına zarar veren yanları olduğu bu tür haberlerde belirtilmiştir. Hatta fuhuş ve taciz iddialarına bağlı olarak gelişen intihar haberlerinde kolluk kuvvetlerini zor duruma sokan Suriyeli kadın mülteci imajı oluşturulmuştur.

Cümle yapılarının okuyucuya sunulan mesajı nasıl etkilediğine dair daha açıklayıcı bir analiz ortaya koymak için birkaç örnek verilmelidir. Alınan haber metinlerinden bazıları şu cümleleri içermektedir:

1. *“BBC’nin konuştuğu kaynaklar, Suriye’de Birleşmiş Milletler ve diğer kuruluşlar adına yardım taşıyan kişilerin, insani yardım karşılığında Suriyeli kadınlarla cinsel ilişkiye girdiğini anlattı.” (27.02.2018 / Cumhuriyet Gazetesi)*
2. *“Dini Nikah Kıydığı 2 Suriyeli Kadın Tarafından Dolandırıldı” (19.02.2018 / Milliyet Gazetesi)*
3. *“Telefonu için öldürülen Suriyeli kızın cinayet zanlıları yakalandı” (10.11.2018 / Yeni Şafak Gazetesi)*
4. *“Mardin’de Suriyeli kadın öldürüldü” (29.04.2018 / Türkiye Gazetesi)*

Örneklerde görüldüğü gibi Suriyeli kadın mültecileri suçlu olarak göstermek analize tabii tutulan haberlerin ortak amacıdır. Ülkesini terk etmek zorunda kalan bu kadınlar grup içerisinde bir kişinin yapacağı hatanın bedelini beraber ödemektedirler. Seçilen cümle yapıları, metin içerisinde yer verilen gereksiz detaylar okuyucunun zihninde belirli bir Suriyeli kadın imgesi oluşturmaktadır. Hırsızlık, fuhuş, kumalık üzerine kurgulanan her haberde başlık, haber girişleri ve içeriğinde Suriyeli kadın kelimeleri yinelenmiştir. Fakat cinayet ve tecavüz haberlerinde aynı tutumun suçlu erkeğe karşı uygulanmadığı ifade edilebilir. Bu sebeple haber üreticisi tarafından belirlenen cümle yapılarındaki tercihler okuyucu için tehlikeli, toplumdan uzak tutulması gereken Suriyeli kadın mülteci algısını ortaya koymuştur. Sentaktik çözümleme sayesinde seçilen

haber metinlerinde kadınların kurbanlaştırıldığından, maruz kaldıkları şiddetin normalleştirildiğinden, katillerin korunduğundan söz edilebilir.

Analizin bu bölümü gazeteler arasındaki en büyük benzerliği ortaya koymak ve Suriyeli kadınlara karşı cinsiyet üzerinden olumsuz bir yaklaşım belirlediklerini görmek açısından önemlidir. Dört grupta incelenen gazetelerin her birinin Suriyeli kadın imajını kötüleme, ötekileştirme gayesi içinde olduğu ifade edilebilir. Bu yargıya varılmasının sebebi alınan örneklerin çoğunda cümle yapılarının kendi konuları içinde benzerlik göstermesidir. İntihar ve sinir krizi konulu farklı gazetelere ait birbirinden bağımsız 3 haberde de kadınların ihmalkarlığına vurgu yapılması, cümlelerin uzun ve detaylı şekilde verilmesi ortak bir tavrın varlığı olarak yorumlanabilir. Aynı şekilde benzer tutum diğer haber konuları için de söylenebilir. Bu sebeple sentaktik çözümleme 4 farklı grupta yer alan gazetelerin en önemli kesişim kümesini oluşturmuştur.

3.7.3.2. Kelime Seçimleri

Analize ait en temel noktalardan biri de kelime seçimleridir. Metin içerisinde verilmek istenilen mesajın yapıtaşlarını kelimeler oluşturur. Haber üreticisinin tutumuna, gazetenin benimsediği ideolojik yaklaşıma göre seçilen kelimeler metnin ana amacını şekillendirir. Seçilen fiiller, kesinlik belirten ifadeler haberin içerdiği düşüncüyü destekler ve okuyucuya güçlü bir anlatım sunar. Tam tersi bir şekilde okuyucuya bir şüphe olduğu izlenimi de yaratabilir.

Bu çalışmada bulunan haber örneklerine bakıldığı zaman kelime seçimlerinin önemi görülmektedir. Suriyeli kadın mültecilerin öldürüldüğünü aktaran gazete haberlerinde katile ve cinayete dair bilgiler verilirken “öne sürüldü, iddia edildi” ifadeleri kullanılmıştır. Direkt olarak suçlayıcı olmayan, kesin bir yargıya varmayan bu söylemler zanlıyı korumak adına seçilmiştir. Zanlının cinayeti işlenmesini meşrulaştırır şekilde “... olduğu için, ... gerekçesiyle, ... yüzünden” ifadeleri kullanılarak maktulün öldürülmeyi hak ettiği algısı yaratılmıştır. Ayrıca bu haberlerde dikkat çeken noktalardan biri zanlının cinayeti nasıl işlediğine dair detaylara yer verilmesidir. Katilin nasıl işkence ettiği, suç aletinin ne olduğu örnek olarak alınan haberlerin çoğunda bulunmaktadır. Kadınları kurban olarak halka sunan cinayet haberlerinde “boğazı kesilmiş halde bulunan Suriye uyruklu kadın, işkence uygulanarak öldürülmüş kadın, dövülerek öldürülen hamile kadın” açıklamaları yer almaktadır. Vahşice duygularla işlenmiş bu cinayetleri anlatan haberlerde kıskançlık ya da öfke patlaması kelimelerinin sıklıkla geçtiği görülmektedir.

Cinayet haberlerinde yaratılmak istenilen algı kelime seçimleri sayesinde fark edilmektedir. Kısacası, eril egemen zihniyetin zanlıyı savunmaya yatkın bir dil tercih ettiği iddia edilebilir. Bu bağlamda denilebilir ki, güçsüz ve korunmaya muhtaç olmasına rağmen ‘bir erkek tarafından öldürülmeyi hak edecek kadar kusurlu Suriyeli kadın’ imgesi yaratılmıştır. Tam olarak bu sebeple zanlıya dair yüzeysel bilgiler bulunurken Suriyeli kadınlara ait her detay verilmiş ve cinayet gerekçelendirilmiştir.

Taciz ve tecavüz haberlerinde ise kelimelerin olayı dramatize etmeye yönelik olduğu ifade edilmelidir. Suriyeli kadın mültecileri korunmaya muhtaç, tehlikeyle yüz yüze olan kişiler olarak yansıtmışlardır. Mülteci kadınların maruz kaldığı cinsel şiddet ifade edilirken “dram, baskı, korku, çaresizlik” gibi kelimeler tercih edilmiştir. Tacizciye dair hiçbir bilgi paylaşılmazken tanık ifadeleri bile kulaktan dolma bilgiler şeklinde verilmiş, fiiller genellikle “anlattı, başka perspektiften değerlendirdi, aktardı” şeklinde seçilmiştir. Böylece doğrudan Suriyeli kadınların ifadesine başvurulmayıp bir aracı sayesinde aktarıldığı için olaylardaki yıkıcı detaylar basite indirgenmiş biçimde sunulmuştur. Tecavüz haberlerinde gazetelere bakıldığı zaman iki ayrı yaklaşım çerçevesinde metinlerin hazırlandığı görülmektedir. Bunlardan ilki kadını mağdur kılarken Türk erkeğine korumacı bir misyon yükleyen haberlerdir. Kelime seçimleri sayesinde Türk erkekleri hayat kurtaracak fırsat, refah sunacak bir çare olarak gösterilmiştir. Özellikle “hayal, çare, şans” gibi kelimelerin para karşılığı Suriyeli kadınları satın alan, dini birliktelik yaşamak isteyen erkekler için kullanıldığı görülmektedir. Böylelikle Suriyeli kadınların evlilik diye nitelendirilen para karşılığı yapılan dini birlikteliklerde uğradıkları cinsel şiddet meşrulaştırılmış hatta Türk erkekleri yüceltilmiştir. İkinci türdeki tecavüz haberleri ise doğrudan Suriyeli kadınları hedef alanlardır. Bu haber türünde fuhuş ve cinsel istismar Suriyeli kadın mültecilerin kendi tercihleri olarak aktarılmaktadır. Tecavüz kelimeleri yerine “cinsel ilişki, basılmak ya da ederinden daha fazla ödeyerek satın almak” söylemleri bulunmaktadır. Suriyeli kadın mültecileri değersizleştirmeye olanak sağlayan bu haber aynı zamanda toplum gözünde tehlikeli yahut tekin olmayan kişiler şeklinde değerlendirilmelerine sebep olabilir. Türk erkeklerini kandırmaya çalışan, evliliklerine zarar veren bir grup olarak algılanmıştır. Bu değersizlik gazete haberlerinde tanık ifadelerine yer verilerek okuyucuya aktarılmıştır. Suriyeli kadınlardan “iki kilo patatese eşdeğer görülen, geneleve gitmeden helal yolla ilişki yaşama imkânı sunan ve Türk kadınlarından daha ucuz olan ikame bir ürün” olarak bahsedilmiştir. Trans kadınlara dair bir haberde ise tercih edilen kelimelerin doğrudan

nefret içerikli olduğu, bu kadınlara zorla fuhuş yaptırılmasına rağmen kendilerinin sapkın olarak nitelendirildiği görülmektedir.

Dolandırıcılık/hırsızlık haberleri ise netlik içeren kelimeler ile oluşturulmuştur. Suriyeli kadın mültecilerin uyuşuna vurgu yapılırken fiiller “dolandırdı, çaldı, yakalandı, yakayı ele verdi” şeklinde seçilmiştir. Bu haber türünde çalınan ziynet eşyalarına ve para miktarına vurgu yapılmıştır. Ayrıca hırsızlığın nasıl gerçekleştiğine dair abartılı ve detaylı kelimelere yer verilmiştir. Örnek olarak 05.02.2019 Tarihli Yeni Şafak Gazetesine ait haberde “250 lira için bebeğin kulağını parçaladı” ifadesi bulunmaktadır. “İçin” kelimesiyle birlikte Suriyeli kadınların çok cüzi miktarlar sebebiyle bile bir bebeğe zarar verebileceği algısı oluşturulmuştur. Bebeğe zarar verdi, yaraladı gibi açıklamalar yerine de *parçaladı* kelimesinin tercih edilmesi olayın okuyucuya daha çarpıcı şekilde yansımaya olanak sağlamaktadır. Benzer şekilde diğer hırsızlık haberlerinde de Suriyeli mülteci kadınlar genel olarak acımasız gösterilmiştir. Bir haberde görgü tanığının ifadesine yer verilerek Suriyeli kadınların ülke ekonomisini zarara uğrattığı belirtilmiştir. Turistleri korkutarak esnafın kazancına engel oldukları bu yüzden tehlikeli oldukları ifade edilmiştir. Suçlayıcı atmosferin artması adına esnafın kazancından ekmek olarak bahsedilmiş, Suriyeli kadının yaptığı hırsızlık da turizme zarar veren tehlikeli bir eylem olarak lanse edilmiştir.

Dolandırıcılık haberleri genellikle Türk erkeklerinin evlenme vaadiyle Suriyeli kadınlar için yaptıkları harcamaları konu almıştır. Suriyeli kadın mültecilerin bir aracı tarafından zorla evlendirildiği, aracıya dini nikahlı beraberlik için Türk erkeklerinin ödemeler yaptığı bu haberlerde sıkça ifade edilmiştir. Yine de bu haberlerde Suriyeli kadınlara bizzat ödeme yapılmamasına rağmen suçlu tekrardan mülteci kadınlardır. Seçilen kelimeler doğrudan suçlayıcıdır. “Dolandırdı, parayı alıp kaçtı, evi terk etti, kayıplara karıştı” en çok kullanılan kelimelerdir. İmam nikahıyla yaşanan bu birlikteliklerin haberle sürekli olarak evlilik olarak yansıtıldığı görülmektedir. Aracıya verilen paraların ise Suriyeli kadın mülteciye harcandığına dair açıklamalar yapılmıştır. Mülteci kadınlarla evliliğin Türk erkeği ve aracı arasında bir ticarete dönüştüğünü anlatan bu metinlerde kelime seçimleri olayın aktarımını tamamen farklılaştırmıştır. Suriyeli kadınların fikrinin sorulmadığı, para karşılığı dini birlikteliğe yahut fuhuşa zorlandığı metin içinde genellikle sonlara doğru belirtilmiştir. Fakat başlıktan itibaren Suriyeli kadınların Türk erkekleriyle evlenip, paralarını çalıp kaçtıkları algısı yaratılmıştır. Sürekli

olarak kadını ön planda tutan “başlık parası, düğün hediyesi” gibi kelimelerle Türk erkeği mağdur gösterilmiştir.

Son olarak kelime seçimlerinin öneminin hissedildiği bir nokta da Suriyeli kadın mültecilerin sınır tanımazlığına yapılan vurgudur. Yukarıda belirtilen her haber türünü de içine alacak şekilde sıkça Suriyeli kadınların kural tanımazlığına ve düzen bozucu yönlerine değinilmiştir. Sadece bu durumun ön plana çıkarıldığı gazete haberleri de mevcuttur. Bu metinlerde genel olarak “zor anlar yaşattı, uyarıları dikkate almadı, pes dedirtti” tarzı kelimelerle okuyucuya aktarılmıştır. İntihara kalkışan kadınlar asayiş bozan, kısıtlamalara uymayanlar ise polisin iş yükünü arttıran kişiler olarak gösterilmiş ve bu yaklaşımlar bütün Suriyeli kadın mültecileri suçlar nitelikte okuyucuya sunulmuştur. Kelime seçimleri sayesinde Suriyeli kadın mülteciler kolluk kuvvetlerini zora sokan, toplumsal düzeni bozan tehlikeli ve ıslah edilemez bir grup olarak ifade edilmiştir.

İslamcı kökenden gelen gazeteler kelime seçimleri konusunda diğer gazete gruplarından ayrılmaktadır. Küçümseme amaçlı kelimelerin kullanıldığı ifade edilmelidir. Cinayet haberlerinde sebep sonuç ilişkisi kuracak kelimeler kullanılırken dolandırıcılık ve hırsızlık konulu haberlerde abartılı bir anlatıma yer verilmiştir. Muhalif gazetelerde ise Suriyeli kadınların mağdur edildiğine yönelik haberlerde kelimeler genellikle belirsiz ifadelerdir. 02.02.2021 tarihli Cumhuriyet Gazetesinin haberinde taciz iddiasıyla Anayasa Mahkemesine başvurulduğu ifade edilse de metnin çoğu bölümünde taciz iddiası görmezden gelinmiştir. Bunun yerine sadece başvuru kelimesi kullanılmıştır. Muhalif gazeteler genel olarak Suriyeli kadınların yaşadıkları zorlukları ve mağduriyetleri farklı kelimelerle ifade etmiştir. Çoğu zaman bu kelimelerin gerçek anlamından farklı kullanıldığı vurgulanmalıdır. 03.08.2018 tarihli Cumhuriyet Gazetesi haberinde tutukluluk kararıyla sonuçlanmış bir kadın cinayetinden “şüphe” olarak bahsedilmesi örnek olarak gösterilmelidir. Tabloid gazetelerin ise genellikle merak uyandırmak adına kelime seçimlerine yöneldiği görülmüştür. Bu gazete grubunda diğerlerinden farklı olarak ana ve ara başlıklar dahil olmak üzere sürekli sayısal verilerin kullanılması söz konusudur. Suriyeli kadınlara biçilen fiyatlar, evlilik dışı ilişkilerin araştırmalarda belirlenen sayıları haber metinlerinin içinde birden fazla olmak üzere belirtilmiştir. İktidara yakın gazetelerde ise kelime seçimleri sebebiyle haberlerin mültecilikten ziyade cinsiyet üzerinden ele alındığını göstermektedir. Ana olaydan bağımsız birçok detaya yer verildiği ifade edilmelidir. Bu sebeple seçilen kelimelerin

Suriyeli kadınları cinsiyetleri sebebiyle okuyucuya olumsuz aksettirdiği görülmektedir. Seçilen haberlerdeki kelimelerin okuyucu üzerindeki etkisini daha rahat görebilmek için sıkça tekrar edilen kelimeler aşağıdaki tabloda verilmiştir:

Tablo 2. Haber Metinlerinde Sık Tekrar Eden Kelimeler

Kelimeler	Tekrar Sayısı
Hırsız	20
Kuma	6
Çalmak/Dolandırmak	25
Yankesici	4
Hamile	19
Şiddet/Dövmek	7
Ölmek/Öldürülmek/Cinayet	40
Dini Nikah/İmam Nikahı/Evlilik ¹⁶	40
Fuhuş	5
Doğum/Doğurmak	21
Cinsel İlişki/İstismar	16
Karşılığında/İçin ¹⁷	22

3.7.3.3. Haberin Retoriği

Haberin inandırıcılığı, okuyucuyu ne kadar ve nasıl ikna edebildiği bu aşamada analiz edilir. Retoriği güçlü kılan en önemli unsurlar sayısal veriler ve alıntılardır. Bu unsurlar sayesinde okuyucu rahatlıkla yönlendirilebilir ve ikna edilebilir. Analizin bu aşaması okuyucunun nasıl inandırıldığını incelemeyi hedefler. Bu sebeple metin içerisindeki zıtlıklara, abartılara ve karşılaştırmalara bakılır.

Seçilen haberler incelendiği zaman sık sık karşılaştırmalara, yinelemelere ve alıntılara yer verildiği görülmektedir. Çoğu zaman görgü tanıklarının olay hakkında paylaştığı ifadelerle yahut yetkililerin açıklamalarına başvurulmuştur. Yeni Akit Gazetesinin 28.12.2018 tarihli haberinde CHP yönetiminde olan Şişli Belediyesi'ne ait

¹⁶ Gazetelerdeki kelime seçimleri değerlendirilirken dini nikahlı birlikteliklerin evlilik olarak ifade edildiği görülmüştür. Bu sebeple evlilik/ dini nikah/ imam nikahı aynı grupta sayılmıştır.

¹⁷ Bu gruptaki kelimeler cinayet, taciz ve istismar haberlerinde bir gerekçe sunulduğunu gösterdiği için önem arz etmektedir.

misafirhanede eşcinsel mültecilerin yaşaması, “sapkınların sığınağı” olarak ifade edilmiştir. Ayrıca mülteci konusunda CHP ile farklı yaklaşıma sahip olan Yeni Akit Gazetesi mazlum Suriyeli ve sapkın Suriyeli kıyası üzerinden CHP’nin belli bir kesimi koruduğu yönünde haber metinleri üretmiştir. Bu tür durumlarda benzetmelerin ve kıyas yapmanın önemli bir retorik sağladığı belirtilmelidir.

Retoriği güçlendirmek adına izlenilen bir başka yöntem ise haberlerin detaylandırılması ve dikkat çekici unsurların birden fazla kez verilmesidir. 05.02.2018 tarihli Türkiye Gazetesi haberinde 9 telefon çalan 6 kadının her telefonu hangi tarihte nerede çaldıkları tek tek açıklanmıştır. Hırsızlığın “yankesicilik yöntemi” diye verilmesi de kadınların profesyonel hırsız olduğuna dair bir inandırıcılık oluşturmaktadır. Haberin akılda kalıcılığını arttırmak da retoriğin en önemli etkilerinden biridir. Bunun sağlanması için de çarpıcı detaylara yer verilmiştir. Posta Gazetesine ait 25.04.2018 tarihli haberde 20 bin euro para kaçıran kadının parayı ne şekilde muhafaza ettiği haberin gidişatını etkileyen bir olay değildir. Buna rağmen “aramada küloduna sakladığı, plastiğe sarılmış 20 bin Euro para yakalandı” açıklaması sekiz satırlık haber metninde dört kere geçmektedir.

Doğum ve çocuk haberlerinde de en önemli kıyas örneklerinin bulunduğu görülmektedir. 15.01.2020 tarihli Sözcü Gazetesi haberinde Suriyeli kadınların doğum oranları hakkında Konya İl Sağlık Müdürü Prof. Dr. Mehmet Koç tarafından “Suriyeliler şehrimizde yılda yaklaşık 4 bin doğum gerçekleştiriyor. Bizdeki doğum oranları bu rakamın altında” açıklaması yapılmıştır. Ayrıca bu durumun kamu hastanelerinde yoğunluk yarattığı ifade edilmiştir. Böylece Suriyeli kadınların doğum oranları Türklerle kıyaslanarak bir sorun olarak verilmiştir. Bir başka haberde ise Suriyeli kadınların doğum oranlarıyla ilgili yapılan bazı açıklamalar, ifadeler bulunmaktadır. Türkiye’deki Suriyeli kadınlar araştırmasını konu alan bu haberde AK Parti İstanbul Milletvekili Serap Yaşar’ın “Bu kadar korunaksız, bu kadar zayıf durumda, bu kadar gelecek vaat etmeyen bir yaşamın içinde hangi saikle, hangi ruhsal dürtüyle ve neden kadınlar çocuk doğuruyorlar? Bambu çubukların üstünde yatıyorlar ama hepsinin kucağında birer tane başı kabak baldırı çıplak çocuk var ve belli ki “non-stop” da doğuyor” şeklinde ifadeleri bulunmaktadır. Görüldüğü üzere Suriyeli kadınların zayıflıklarına dair yinelemeler sıklıkla haber metinlerinde yer almaktadır. Ayrıca iğnelemeler içeren sözlü ifadelerin kullanımı güçlü bir retoriğe katkı sağlamaktadır.

Retorik incelemesi çerçevesinde değerlendirildiğinde dört gruba ayrılmış gazetelerin hepsinde benzer şekilde bir söylem kaygısı olduğu ifade edilmelidir. Genel olarak haberlerde kadınları suçlayan, bir kişiye ait suçu Suriyeli mülteci kadınlar genelinde değerlendiren ifadeler görülmektedir. Doğrudan gazete haberinde bir yorum bulunmasa dahi sıkça başvurulmuş tanık ifadeleriyle suçlayıcı söylemler haber metinlerinde yer bulmuştur. İdeolojik olarak farklı yaklaşımların benimsendiği dört gazete grubunda tanık ifadeleri, sayısal veriler, zıtlık içeren kelimeler ile Suriyeli kadınlara karşı ortak bir retorik olduğu söylenebilir. Birbirinden çok farklı haber içeriklerinin olmadığı ve bu içeriklerin ise benzer noktalardan okuyucuya sunulduğu ifade edilmelidir.

SONUÇ

İnsanlar hayatları boyunca elde edebileceği en iyi şartlarda yaşamak için mücadele vermişlerdir. Kimi zaman ise sadece hayatta kalabilmek adına birçok radikal değişikliğe adım atmışlardır. Göç, insan hayatında bazı zamanlar refah için bazı zamanlar ise hayatta kalabilmek için yaşanagelen bir olgudur. Özellikle savaş gibi büyük ölçekte etkiye sahip durumlarda kaçınılmaz bir tercihtir. İnsanlık tarihinde her dönem göçlerin yaşanması sosyal bilimlere adına birçok çalışma alanı doğurmuştur. Kişilerin sadece yer değiştirmesinden ibaret olmayan bu kavram göç edeni, ev sahipliği yapan milleti her açıdan etkilemiştir. Özellikle uluslararası boyutuyla öne çıkan göç, farklı kültürlerle sahip insanlardan oluşan toplumlardaki güç dengesini inceleme fırsatı sunmuştur.

Bireylerin ya da toplulukların hedef ülkeye doğru gerçekleştirdikleri göç, yeni ülkede azınlık konumunda olan göçmenlerin ve ev sahipliği yapan ülkenin haklarını korumak adına uluslararası anlaşmalarla ifade edilmiştir. Bu çalışmada incelenen mültecilik kavramı anlaşmalar doğrultusunda ortaya konulmuş, bu kapsamda göç eden insanların sahip olduğu sınırlar ve haklar ifade edilmiştir. Fakat mülteciliğin anlaşmalardan ziyade sosyal deneyimlere ve ilişkilere dayanan bir boyutunun olması bu çalışma dahil birçok akademik araştırmada iç içe geçmiş sorunları ortaya çıkarmıştır.

Bir topluluğun normal saydığı sosyal ilişkilere, dışarıdan/sonradan katılan bir kişi yahut grubun uyum sağlaması kısa sürede mümkün değildir. Kimi zaman yıllar geçmesine rağmen söz konusu uyumun oluşmadığı görülmektedir. Türkiye'ye Suriye'den göçün başlamasıyla beraber bu iki millet arasında kurulan ev sahibi-misafir ilişkisi de her daim problemlidir. Sosyal, siyasi ve ekonomik konularda çoğu sorunun kaynağı olarak Suriyeli mülteciler gösterilmiştir. Çünkü Türkiye'de yeni azınlığı temsil eden bu grup farklılıkları sebebiyle düzeni sürekli olarak çıkmaza sokan *ötekileri* oluşturmuştur. Egemen olan Türk halkı sahip oldukları toplumsal düzenin Suriyeliler tarafından bozulacağını düşünerek hâkim düzeni korumaya çalışmıştır. Egemen-öteki ilişkisinde her daim bu şekilde bir tavır görmek mümkündür. Bu koruyuculuğun *öteki* üzerinde yarattığı baskı birçok sorunu da beraberinde getirmiştir.

Öncelikle egemenin *ötekiye* karşı duyduğu şüphe ve *ötekinin* bilinmezliğinden kaynaklı korku, egemenin toplum içinde bu gruplara karşı çizdiği sınırların bir sebebidir. Diğer sebep ise bütün günahlarından arınmak isteyen egemenin kendi şeytanını yaratma ihtiyacıdır. Toplumdan dışlanan *ötekinin* bunu hak ettiğine inanmak ve kötü olduğu

düşüncesini kabul etmek için de bazı araçlara ihtiyaç duyulmaktadır. Siyasi aktörler, medya, eğitim, kültür gibi araçlar *ötekiye* karşı gerekli nefreti oluşturma konusunda halkı etkileyebilecek güce sahiptirler. Fakat medya bu çalışma için diğerlerine kıyasla bir adım öne çıkmaktadır. Bunun sebebi medyanın kültürel öğeleri, ideolojik yaklaşımları ve siyasi görüşleri kendine özgü bir tavırla halka aktarabilmesidir. Daha açık bir ifadeyle medya gerçekliği denilen kavram asıl olanın nasıl yeniden üretildiğini, hangi düşünceye hizmet ettiğini ortaya koymaktadır.

Gazete haberleri yaşanan olayları olduğu gibi aktarmak yerine benimsenen ideolojik düşünceleri halka sunmaktadır. Suriyeli mülteci kadınların uğradığı nefret söylemini ve nefret söyleminin boyutunu anlamak bu çalışmanın amacı olduğu gerekçesiyle gazete haberleri Van Dijk'ın geliştirdiği yöntem olan Eleştirel Söylem Analizine tabii tutulmuştur. Ulusal basında bulunan gazete sayısının çokluğu ve Suriyeli kadın mültecilerin birçok habere konu olması sebebiyle araştırma 10 gazeteden alınan 3'er haber örneği ile sınırlandırılmıştır. Gazeteler ideolojik yaklaşımlarına göre dört gruba ayrılmış ve kıyaslanmıştır.

Bu çalışma için incelenen mülteci haberlerine bakıldığında kullanılan dilin, kelimelerin ve fotoğrafların mülteciyi kurban, tehlikeli veya dikkat edilmesi gereken bir varlık algısı üzerinden kurguladığı görülmüştür. Medyanın mülteciler karşısında takındığı tavırdan hem mültecilik hem de toplumsal cinsiyet eşitsizliği yönünden ciddi bir şekilde etkilenen kesim ise Suriyeli kadın mülteciler olmuştur. Halkın mültecilere karşı çizdiği sınırlar ile kadın olmanın getirdiği dezavantajlar daha büyük sorunlara yol açmıştır. Hem göç kavramının kadınlarla yeniden yorumlanması hem de kadınlara dair çizilmiş geleneksel sınırlar bu sıkıntıların gün yüzüne çıkmamasına sebep olmuştur.

Analiz edilen haberlere bakıldığında Suriyeli kadın mültecilerin çözüme kavuşması gereken birçok soruna sahip olduğu söylenebilir. Doğum, evlilik, ekonomik zorluklar, sağlık gibi art arda sıralanabilecek birçok sorunla muhatap oldukları araştırmalar tarafından ortaya konulan bir gerçektir. Fakat bu sorunların çözümünün tartışma konusu olmadığı aksine yaşadıkları çoğu zorluktan Suriyeli kadınların sorumlu tutulduğu görülmüştür. Doğum oranlarının yüksek olmasını konu edinen bir haberde kadınların Türkiye'de kürtağın yasak olduğunu sanması ve korunmanın kendi kültürlerinde hoş karşılanmadığı bilgisi verilmiştir. Ek olarak kadınların fikrinin sorulmadığı, soylarının tükenme korkusuyla yüzleşen mültecilerin daha çok üreme odaklı

davrandığı ifade edilmiştir. Yapılan araştırmalarda da kadınların doğum sırasında öldüğü ya da çocuklarının aç kalmaması adına kendilerini aç bıraktıkları sonuç olarak da ruhsal ve fiziksel açıdan büyük zararlar gördükleri kanıtlanmıştır. Buna rağmen Türkiye'deki Suriyelilerin nüfus artışını konu alan hiçbir gazete haberinde bu araştırma verilerine değinilmediğini görmek çalışmanın önemli sonuçlarından biridir.¹⁸

Toplumsal cinsiyetle beraber kadın ve erkek rollerinin bir şekilde toplumda kabul görmesi ve böylece erkeğin hayatın çoğu alanında etkin bir role sahipken kadının tamamlayıcı işleri yaparak erkeğe konfor alanı yaratması bu çalışmada incelenen haberlerin nasıl var olduğunu açıklamaktadır. Kadınların ev işlerinden, bebek büyütmeyle sorumlu olması ve ekonomik olarak bir erkeğe bağımlı bulunması onu zayıf ve suistimale açık hale getirmiştir. Bu çalışma için incelenen 30 haber seçilirken konuların sürekli benzerlik gösterdiği ve mülteci kadınların çoğunlukla kadınlıkları üzerinden haberleştirildiği görülmüştür. Bu metinler genellikle üçüncü sayfa haberlerinden oluşurken uluslararası boyutuyla önem arz eden göçün ve mülteciliğin nadiren satır aralarında yer bulduğu saptanmıştır. Kavramsal çerçevede çalışmanın büyük bir kısmını kaplayan mülteciliğin kadınlar açısından ele alındığında cinsel kimliğin gerisinde kalması dikkat çeken bir durumdur.

Egemen olarak belirlenen Türk kimliğinin yanı sıra birçok alt kimliğin bulunması toplumda sürekli olarak bir *öteki* ihtiyacının karşılanmasını sağlamıştır. Suriye'den iç savaş sebebiyle ülkeye gelen mültecilerin varlığı yeni bir *öteki* kimliğin doğuşu olarak ele alınabilir. Savaşın bitişiyle beraber geri dönecekleri ve misafir oldukları sürekli olarak vurgulanırken bu sürenin 10 yılı aşması, bir yandan göçlerin hala devam etmesi medya nezdinde de mültecilerin belli ithamlarla karşı karşıya kalmasına sebep olmuştur. Gün geçtikçe harcanan bütçenin artması, mülteci sayılarının çok fazla olması ve bu sürecin herhangi bir sonuca bağlanamaması nefret söylemine varacak bir tutuma yol açmıştır. Sadece Müslüman kimliği üzerinden bir ortaklığı bulunan bu iki toplum arasında bir ast üst ilişkisi kurulmuştur. Suriyeli mültecilerin hayatlarına uzun süredir Türkiye'de devam etmesiyle beraber artık toplum gözünde korunmaya muhtaç kişilerden ziyade düzeni tehlikeye atacak olan *ötekiler*dir. Gazete haberlerinin de bu algıya katkı sağladığı görülmektedir. Araştırma kapsamındaki haberlere bakıldığında bir suçu konu alan metinlerde Suriyeli vurgusunun sıkça yapıldığı görülmektedir. Yapılan baskınlarda dahi

¹⁸ Çalışma kapsamında incelenen haberlerden söz edilmektedir.

Türk ve Suriyeli birçok kişinin gözüne alındığı haberlerde başlığın, görsellerin ve ilk bakışta dikkat çeken her alanın Suriyeli mülteciler üzerinden hazırlandığı görülmektedir.

İncelenen haberlerin ilk bakışta sürekli gazetelerde yer alan bir cinayet hırsızlık yahut fuhuş haberi gözükmeye karşın fotoğraf, başlık, ana metin unsurlarının belirli bir bilinç çerçevesinde hazırlandığı, uygulanan analiz yöntemiyle birlikte ortaya çıkmaktadır. Medyanın topluma bilgi verme görevini yerine getirmesi halka söylem yoluyla nefret aşılama ya da hali hazırda bulunan önyargıları nefrete dönüştürme fırsatını tanımıştır. Yaşanan bir olayı anlatırken kelimelerin arkasına nefreti gizleyerek gazete haberleri oluşturmak durumu olağan bir haber aktarımı olarak sunmaktadır. Böylece nefret söylemine maruz kalmak toplum içinde normalleşebilir ve gündelik hayatta rastlanması olası bir durum haline alabilir. Hem mülteci hem kadın olmanın dezavantajlarının bulunduğu bu çalışmanın birinci ve ikinci bölümünde dile getirilmiştir. Literatür taraması ve haber analizleri Suriyeli kadın mültecilerin gerek toplum içerisinde gerek gazete metinlerinde nefret söylemiyle karşılaşma tehlikesini ispatlar niteliktedir. Burada asıl dikkat edilmesi gereken nokta nefret söyleminin kimi zaman ifade özgürlüğü olarak tanımlanması, kimi zaman “haklı sebeplerle” ortaya çıkabilecek normal bir söylem olarak görülmesidir. Bu durumun normal olarak görülmesi nefretin hayatın her alanına nüfuz etmesine yol açması anlamına gelmektedir.

Analiz sonuçları göz önünde bulundurulduğu zaman Suriyeli kadınlara karşı doğrudan nefret söylemine sıkça rastlanılmadığı ifade edilmelidir. Nefret söylemine yol açacak birçok ifade bulunmasına rağmen üzerinde çalışılan otuz haberin oransal olarak büyük bir kısmında doğrudan hakaret bulunmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Ancak bunun yanında küçümseyici söylemlerin olduğu tanık ifadeleri haber metinlerinde sıkça kullanılan bir retorik unsuru olmuştur. Haber metnini hazırlayan gazete kuruluşları yahut ajansların Suriyeli kadın mültecileri aşağılayacak tanık ifadelerine ya da detaylara, bilgi aktarımı adı altında yer verdiği görülmüştür. Yapılan çalışmanın literatür kısmında Suriyeli kadınların mülteci olmakla ilgili yaşadığı birçok soruna değinilmiştir. Gazete haberlerine bakıldığı zaman ise Suriyeli kadınların sadece cinsiyetleri üzerinden haberleştirildikleri, bilinen veya öngörülen kadın mülteci sorunlarının bir statüden ziyade sadece kadın olmakla alakalı olduğu görülmüştür.

Sonuç olarak bu çalışmada kadınların maruz bırakıldığı nefret söyleminin ve bu durumun mülteci kadınlar üzerindeki örnekleri medya gözünden incelenmiştir. Suriyeli

kadın mültecilerin uğradığı nefret söylemi medya dilinde eril hakimiyet altında normalleştiği ve Türk halkına aktarıldığı ifade edilmelidir. Kadınların maruz kaldığı nefret söyleminin görünmezliği eleştirel söylem analizine tabii tutulan gazete haberlerinde fark edilmektedir. Kadın mültecilerin birçok alanda problemlere sahip kişiler olmasından ziyade problemin kendisi şeklinde ifade edildiği birçok haber örneği araştırma içerisinde yer almıştır.

Çalışmanın literatür kısmından itibaren kadınların nefret söylemi konusunda diğer dezavantajlı gruplara kıyasla daha az görünür olduğu ifade edilmiştir. Bu nedenle kadınların görünmezliğinin sebebine ve bu durumun neticesinde ortaya çıkan sorunların büyüklüğüne Suriyeli kadın mülteciler üzerinden açıklık getirecek bir çalışma hedeflenmiştir. Gazeteler üzerinden eleştirel söylem analizi yöntemiyle gerçekleştirilen araştırma neticesinde Suriyeli kadınların maruz kaldığı nefretin görünmez olduğu ifade edilmelidir. Toplum tarafından normalleşen nefretin tanık ifadeleri çerçevesinde haberlerde yer alması, Suriyeli kadın mültecilerin sorunlarına ışık tutulmaktan ziyade genellikle problemlili bir grup olduklarını ifade edecek haberlere sıkça rastlanılması nefret söylemine önyak olacak şekilde değerlendirilmiştir. Son olarak Suriyeli kadın mültecilerin sahip oldukları uluslararası statülerinden ziyade sistematik olarak kadın kimlikleriyle üçüncü sayfa haberlerine konu olmaları bu haberlerin patriarkal egemenliğin yönettiği medyanın sonucu olarak değerlendirilebilir.

KAYNAKÇA

- AFAD. (2014). *Türkiyede'ki Suriyeli Kadınlar*. Ankara.
- Akpınar, T. (2017). Türkiye'deki Suriyeli Mülteci Çocukların ve Kadınların Sosyal Politika Bağlamında Yaşadıkları Sorunlar. *Balkan ve Yakın Doğu Sosyal Bilimler Dergisi*, 3(3), 16-29.
- Alğan, T., & Şensever, F. (2010). *Ulusal Basında Nefret Suçları 10 Yıl 10 Örnek*. İstanbul: Sosyal Değişim Yayınları.
- Allport, G. (1954). *The nature of prejudice*. Cambridge: MA: Addison-Wesley.
- Althusser, L. (2002). *İdeoloji ve Devletin İdeolojik Aygıtları*. (Y. Alp, & M. Özışık, Çev.) İstanbul: İletişim Yayınları.
- Altındış, E., & Amman, M. (2019). İstanbul'da Yaşayan Geçici Koruma Statüsündeki Suriyelilerin Türk Vatandaşlığına İlişkin Görüşleri (The Views of Syrians Living in Istanbul Who Have the Temporary Protection Status on Turkish Citizenship). *Sosyal ve Kültürel Araştırmalar Dergisi (SKAD)*, 5(9), 1-20.
- Altıntaş, S. (2014). Davetsiz Misafirler: Türkiye'deki mültecilerin maduniyet görünümleri. *İdealkent*(14), 252-276.
- Aslan, O. (2012). Temel Beklenti Etkisi: Kendini Gerçekleştiren Kehanet.
- Aşkın, M. (2007). Kimlik ve Giydirilmiş Kimlikler. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 10(2), 213-220.
- Balamir Bektaş, R., Karacan, E., & Alhan, A. (2015). Gruplar Arası İlişkiler, Nefret Söylemine Yönelik Tutum ve Algılanan Nefret Davranışı. *Ufuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 4(7), 35-58.
- Bartram, D., Poros, M., & Monforte, P. (2017). *Göç Meselesinde Temel Kavramlar*. (I. Ağabeyoğlu Tuncay, Çev.) Ankara: Hece Yayınları.
- Bauman, Z. (1999). *Sosyolojik Düşünmek*. (A. Yılmaz, Çev.) İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Bauman, Z. (2000). *Postmodernlik ve Hoşnutsuzlukları*. (İ. Türkmen, Çev.) İstanbul: Ayrıntı Yayınları.

- Bauman, Z. (2003). *Modernlik ve Müphemlik*. (İ. Türkmen, Çev.) İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Belge, M. (2008). *Genesis: "Büyük Ulusal Anlatı" ve Türklerin Kökeni*. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Bezirgan Arar, Y., & Bilgin, N. (2010). Gazetelerde Ötekileştirme Pratikleri: Türk Basını Üzerine Bir İnceleme. *İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi*(30), 1-17.
- Biehl, K., & Danış, D. (Dü). (2020). *Toplumsal Cinsiyet Perspektifinden Türkiye'de Göç Araştırmaları*. İstanbul: SU Gender- GAR.
- Binark, M. (2010). Nefret Söyleminin Yeni Medya Ortamında Dolaşıma Girmesi ve Türetilmesi. A. Akın, & T. Çomu (Dü.) içinde, *Yeni Medyada Nefret Söylemi* (s. 11-55). İstanbul: Kalkedon.
- Birleşmiş Milletler & TBMM İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu. (1949). İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi. 01 05, 2023 tarihinde <https://www.un.org/en/>: <https://www.un.org/sites/un2.un.org/files/2021/03/udhr.pdf> adresinden alındı
- Bora, A. (2012). Toplumsal Cinsiyete Dayalı Ayrımcılık. K. Çayır, & M. Ayan Ceyhan (Dü) içinde, *Ayrımcılık: Çok Boyutlu Yaklaşımlar* (s. 175-178). İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Budak, S. (2000). *Psikoloji Sözlüğü*. Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları.
- Butler, J. (2008). *Cinsiyet Belası*. (B. Ertür, Çev.) İstanbul: Metis Yayınları.
- Buz, S. (2006). Kadın ve Göç İlişkisi: Sığınan ve Sığınmacı Kadınlar Örneği. Ankara.
- Buz, S. (2007). Göçte Kadınlar: Feminist Yaklaşım Çerçevesinde Bir Çalışma. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 18(2), 37-50.
- Buz, S. (2008). Türkiye Sığınma Sisteminin Sosyal Boyutu. *TBB Dergisi*(76), 120-130.
- Castles, S., & Miller, M. (2008). *Göçler Çağı: Modern Dünyada Uluslararası Göç Hareketleri*. (B. U. Bal, & İ. Akbulut, Çev.) İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.

- CNN Türk. (2021, 07 27). *Ümit Özdağ: Suriyelilerin 1 senede ülkelerine dönmesini sağlayacağız.* 04 24, 2022 tarihinde <https://www.cnnturk.com/:https://www.cnnturk.com/turkiye/umit-ozdag-suriyelilerin-1-senede-ulkelerine-donmesini-saglayacagiz> adresinden alındı
- Cohen, R. (2008). *Global Diasporas: An Introduction* (2.Baskı b.). Londra: Routledge.
- Cohen-Almagor, R. (2011). Fighting Hate and Bigotry on the Internet. *Policy & Internet*, 3(3), 89-114.
- Coşkun, E. (2017). Türkiye’de Kağıtsız Göçmen Kadınlar ve Sosyal Hizmetler. *Çalışma ve Toplum*, 3(54), 1299-1315.
- Cumhuriyet Gazetesi. (2021, 8 20). *Erdoğan, Türkiye'deki Afgan Göçmenlerin Sayısını Açıkladı.* 03 22, 2022 tarihinde <https://www.cumhuriyet.com.tr/haber/erdogan-turkiyedeki-afgan-gocmenlerin-sayisini-acikladi-1862065> adresinden alındı
- Cumhuriyet Gazetesi. (2021, 09 30). *İzmir Torbalı’da Suriyelilere ait ev ve araçlar yakıldı.* 03 24, 2022 tarihinde <https://www.cumhuriyet.com.tr:https://www.cumhuriyet.com.tr/turkiye/izmir-torbalida-suriyelilere-ait-ev-ve-araclar-yakildi-1873201> adresinden alındı
- Çavdar, O. (2017). Mekan ve Kolektif Bellek: Sivas Katliamı ve Madımak Oteli. *Moment Dergi*, 4(1), 237-257.
- Çayır, K. (2012). Gruplararası İlişkiler Bağlamında Ayrımcılık. K. Çayır, & M. Ayan Ceyhan (Dü) içinde, *Ayrımcılık: Çok Boyutlu Yaklaşımlar* (s. 5-15). İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Çelenk, S. (2010). Ayrımcılık ve medya. B. Çaplı, & H. Tuncel (Dü) içinde, *Televizyon Haberciliğinde Etik* (s. 211-228). Ankara: Fersa Matbaacılık.
- Çelik, A., Alkış, M., Sayan, S., & Ekinci, Y. (2014). *Gaziantep’te Suriyelilere Yönelik Saldırıları ve Toplumsal Nefretin Sebeplerinin Analizine Dair Rapor.* Gaziantep: Mazlumder.
- Çelik, C. (2008). Almanya’da Türkler: Sürekli Yabancılaşma, Kültürel Çatışma ve Din. *Milel ve Nihal*, 5(3), 105-142.

- Çelik, E. (2013). Nefret Söylemi İfade Özgürlüğünün Neresinde? *İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 4(2), 205-240.
- Çomu, T. (2010). Video Paylaşım Ağlarında Nefret Söylemi,. A. Akın, & T. Çomu (Dü.) içinde, *Yeni Medyada Nefret Söylemi* (s. 141-180). İstanbul: Kalkedon.
- Çomu, T., & Binark, M. (2013). Yeni Medya Ortamlarında Nefret Söylemi. M. Çınar (Dü.) içinde, *Medya ve Nefret Söylemi: Kavramlar, Mecralar, Tartışmalar* (s. 199-219). İstanbul: Hrant Din k Vakfı Yayınları.
- Dedeoğlu, S., & Gökmen, Ç. (2011). *Göç ve Sosyal Dışlanma*. Ankara: Eflatun Basın Dağıtım Yayıncılık.
- Değirmenci, N., & Kaya, B. (2019). Neoliberal Türkiye'nin Bir Yansıması Olarak Recep İvedik Filmlerinin Oluşturduğu Zeitgeist Ortamında Kadının Sosya- Politik Statüsü (The Socio- Political Status of Women In The Zeitgeist of Recep İvedik Films As a Reflection of Neo- Liberal Turkey. *Uluslararası Hakemli İletişim ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, 52-86.
- Demirbaş, T. (2017). Nefret Söylemi ve Nefret Suçları. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 19(3), 2693-2701.
- Deniz, T. (2014). Uluslararası Göç Sorunu Perspektifinde Türkiye. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*(181), 175-204.
- Denkel, A. (2003). *Nesne ve Doğası*. İstanbul: Doruk Yayımcılık.
- Devrani, A. E. (2017). Medyada “Öteki”nin Temsili: Etnik Komedi. *Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi*, 5(2), 926-949.
- Dinçer, C. G. (2018). Türkiye'de Mülteci Olmak. Ü. Doğanay (Dü.) içinde, *Ayrımcılığın Yüzleri* (s. 136-145). Ankara: Kapasite Geliştirme Derneği.
- Doğanay, Ü. (2013). Irkçılığın İzini Satır Aralarında Sürmek: Popüler Kültür Ürünlerinde Irkçı Söylemlerin Yaygınlaşma Biçimleri. M. Çınar (Dü.) içinde, *Medya ve Nefret Söylemi* (s. 155-176). İstanbul: Hrant Dink Vakfı Yayınları.
- Duman, F. (2010). Ulus-Devlet: Rousseaucu Genel İrade Bağlamında Bir Değerlendirme. *Demokrasi Platformu*, 6(23), 89-116.

- Ekici, S., & Tuncel, G. (2015). Göç ve İnsan. *Birey ve Toplum*, 5(9), 9-22.
- Elma, F., & Şahin, A. (2015). Suriye'den Türkiye'ye Göç ve Açığa Çıkan Temel Sorun Alanlar. *Turkish Migration Conference 2015 Selected Proceedings*. (s. 430-439). Londra: Transnational Press London.
- Erdemir, A., Korkmaz, C., Karaçalı, H., Erdem, M., Weitzhofer, T., & Beşpınar, U. (2010). *Türkiye'de Alevi Olmak*. Ankara: Alevi Kültür Dernekleri.
- Erdoğan, H. (2022). Zorunlu Göç Bağlamında Suriyeli Kadınların Sorunları. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 11(1), 609-623.
- Erdoğan, M., & Vatandaş, C. (2020). Bireysel ve Toplumsal Dışlanma Pratiği: Önyargı ve Ayrımcılık. *İnsan ve Sosyal Bilimler Dergisi*, 3(1), 474-485.
- Fairclough, N. (2003). Söylemin Diyalektiği. B. Çoban, & Z. Özarslan (Dü) içinde, *Söylem ve İdeoloji* (B. Çoban, Çev., s. 155-170). İstanbul: Su Yayınları.
- Fairclough, N., & Wodak, R. (1997). Critical Discourse Analysis. T. A. Dijk (Dü.) içinde, *Discourse as Social Interaction* (Cilt 2, s. 258-284). Londra: Sage.
- Foucault, M. (1972). *The Archaeology of Knowledge and The Discourse On Language*. (A. M. Smith, Çev.) New York: Pantheon Books.
- Foucault, M. (1987). *Söylemin Düzeni*. (T. Ilgaz, Çev.) İstanbul: Hil Yayın.
- Ganiyeva, S. (2016). Türk ve Rusya Federasyonu Hukukunda Mülteci ve Sığınmacı Kavramları Arasındaki Ayrım. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 45-82.
- Giddens, A. (2012). *Sosyoloji*. İstanbul: Kırmızı Yayınları.
- Girard, R. (2005). *Günah Keçisi*. (I. Ergüden, Çev.) İstanbul: Kanat Kitap.
- Goffman, E. (2014). *Damga: Örselenmiş Kimliğin İdare Edilişi Üzerine Notlar*. (Ş. Geniş, L. Ünsaldı, & S. N. Ağırnaslı, Çev.) Ankara: Heretik Yayın.
- Gönül, S. (2020). Zorunlu Göç ve Toplumsal Cinsiyet: Suriyeli Kadınların Evlilik Deneyimleri. K. Biehl, & D. Danış (Dü) içinde, *Toplumsal Cinsiyet Perspektifinden Türkiye'de Göç Araştırmaları* (s. 80-101). İstanbul.

- Göregenli, M. (2013a). Nefret Söylemi ve Nefret Suçları. M. Çınar (Dü.) içinde, *Medya ve Nefret Söylemi: Kavramlar, Mecralar, Tartışmalar* (s. 57-75). İstanbul: Hrant Dink Vakfı Yayınları.
- Göregenli, M. (2013b). Temel Kavramlar: Önyargılar, Özcü İnançlar ve Ayrımcılık. M. Çınar içinde, *Medya ve Nefret Söylemi: Kavramlar Mecralar Tartışmalar* (s. 23-37). İstanbul: Hrant Dink Vakfı Yayınları.
- Güçer, M., Karaca, S., & Dinçer, O. B. (2013). *Sınırlar Arasında Yaşam Savaşı Suriyeli Mülteciler Alan Araştırması*. International Strategic Research Organization (USAK).
- Gül, F. (2019). Nefret Söylemi Bağlamında Kadınların Yaşam Tarzına Yönelik Şiddet Haberlerinin Ele Alınış Biçimleri ve Okuyucu Yorumları Üzerine Söylem Analizi.
- Gülyaşar, M. (2017). Suriyeliler ve Vatandaşlık: Yerel Halk ve Suriyeli Sığınmacılar Çerçevesinde Bir Değerlendirme. *Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 7(13), 678-705.
- Gün, S. (2017). Çingenelerin/Romanların Medyada Sunumu: “Roman Havası Dizisi” Örneği. K. Budak, & S. Ege (Dü.) içinde, 6. *Türkiye Lisansüstü Çalışmalar Kongresi: Bildiriler Kitabı - II* (s. 81-99). Muş: İlmi Etüdler Derneği.
- Hall, S. (1998). Eski ve Yeni Kimlikler, Eski ve Yeni Etniklikler. *Kültür, Küreselleşme ve Dünya Sistemi* (G. Seçkin, & Ü. H. Yolsal, Çev., s. 63-96). içinde Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları.
- Hartsock, N. (1983). *Money, Sex, And Power: Toward A Feminist Historical Materialism*. Boston: Northeastern University Press.
- Hrant Dink Vakfı. (2018). *Medyada Nefret Söylemi ve Ayrımcı Söylem 2017 Raporu*. İstanbul: Hrant Dink Vakfı Yayınları. 04 10, 2022 tarihinde https://hrantdink.org/attachments/article/1265/Nefret_Soylemi_rapor_kapakl%C4%B1_web_2.pdf adresinden alındı
- Hrant Dink Vakfı. (2019). *Medyada Nefret Söylemi İzleme Raporu*. İstanbul: Hrant Dink Vakfı.

- Hrant Dink Vakfı. (2019). *Medyada Nefret Söylemi ve Ayrımcı Söylem 2018 Raporu*. İstanbul: Hrant Dink Vakfı Yayınları. 04 10, 2022 tarihinde <https://hrantdink.org/attachments/article/2003/Medyada-Nefret-Soylemi-ve-Ayrimci-Soylem-2018.pdf> adresinden alındı
- Hrant Dink Vakfı. (2020). *Medyada Nefret Söylemi ve Ayrımcı Söylem 2019 Raporu*. İstanbul: Hrant Din Vakfı Yayınları.
- İlkkaracan, P., & İlkkaracan, İ. (1999). 1990'lar Türkiye'sinde Kadın ve Göç. O. Baydar (Dü.) içinde, *Bilanço 98: 75 Yılda Köylerden Şehirlere* (s. 305-322). İstanbul: Tarih Vakfı Yayınları.
- İnal, A. (2010). Tabloid Habercilik. B. Çaplı, & H. Tuncel (Dü) içinde, *Televizyon Haberciliğinde Etik* (s. 163-178). Ankara: Ankara Üniversitesi.
- İnce, H. O. (2011). Almanya'da Farklı Olmak: Entegrasyon ve Hoşgörü Kavramına. *Bilig*, 181.
- İnceoğlu, Y. (2013). Tartışmalı Bir Kavram: Nefret Söylemi. M. Çınar (Dü.) içinde, *Medya ve Nefret Söylemi: Kavramlar, Mecralar, Tartışmalar* (s. 75-95). İstanbul: Hrant Dink Vakfı Yayınları.
- İnceoğlu, Y., & Çoban, S. (2014). "Öteki"leştirme Sürecinde Medyanın Yeri. Y. İnceoğlu, & S. Çoban (Dü) içinde, *Azınlıklar, Ötekiler ve Medya* (s. 50-103). İstanbul: Ayrıntı.
- Inter-Parliamentary Union. (1986). <https://data.ipu.org/women-averages?month=11&year=2022>. 01 05, 2023 tarihinde <https://www.ipu.org/> adresinden alındı
- IOM. (2020). *Dünya Göç Raporu 2020*. IOM. <https://publications.iom.int/books/world-migration-report-2020-turkish-chapter-1> adresinden alındı
- IOM. (2021). *World Migration Report 2022*. Geneva: IOM. 03 26, 2022 tarihinde <https://www.iom.int/> adresinden alındı
- Kahraman, A. B., & Özsoy, E. (2021). Covid-19 Döneminde Derinleşen Kadın Yoksulluğu. *Milli Kültür Araştırmaları Dergisi (MİKAD)*, 5(2), 1-20.

- Kahraman, F. (2017). Karanlıkta Kalanlar: Türkiye’de Bulunan Afgan Mültecilerin Durumu. Ş. Aslan, & C. Cinemre (Dü) içinde, *Current Debates in Sociology & Anthropology: Volume 10* (s. 141-155). London: IJOPEC Publication.
- Kaos GL. (2020). *2019 Yılında Türkiye’de Gerçekleşen Homofobi ve Transfobi Temelli Nefret Suçları Raporu*. Ankara: Kaos Gey ve Lezbiyen Kültürel Araştırmalar ve Dayanışma Derneği.
- Kaya, M., & Biçer, B. (2021). Osmanlı’dan Cumhuriyet’e Vatandaş. *Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 18(44), 8025-8053.
- Kearney, R. (2012). *Yabancılar, Tanrılar ve Canavarlar: Ötekiliği Yorumlamak*. İstanbul: Metis Yayınevi.
- Keyman, E. F. (2013). Sunuş. M. Çınar (Dü.) içinde, *Medya ve Nefret Söylemi: Kavramlar, Mecralar, Tartışmalar* (s. 7-15). İstanbul: Hrant Din k Vakfı Yayınları.
- Koraltan, F. H. (2016). Bir devrim süreci: Arap Baharı. *Yeni Ortadoğu: Toplum, Siyaset ve Ekonomi Konferansı* (s. 30-36). İstanbul: Işık Üniversitesi Yayınları.
- Lillian, D. L. (2007). A thorn by any other name: sexist discourse as hate speech. *Discourse & Society*, 18(6), 719-740.
- Lippmann, W. (1922). *Public Opinion*. New York: Harroourt, Brace And Company.
- Markley, E. (2011). Social Remittances and Social Capital: Values and Practices of Transnational Social Space. *Quality of Life*, 22(4), 365-378.
- Marshall, G. (1999). *Sosyoloji Sözlüğü*. (O. Akinhay, & D. Kömürcü, Çev.) Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları.
- Mazlumder. (2014). *Kamp Dışında Yaşayan Suriyeli Kadın Sığınmacılar Raporu*. 02 02, 2022 tarihinde [https://mazlumder.org/webimage/MAZLUMDER%20KAMP%20DI%C5%9EINDA%20YA%C5%9EAYAN%20KADIN%20SI%C4%9EINMACILAR%20RAPORU\(9\).pdf](https://mazlumder.org/webimage/MAZLUMDER%20KAMP%20DI%C5%9EINDA%20YA%C5%9EAYAN%20KADIN%20SI%C4%9EINMACILAR%20RAPORU(9).pdf) adresinden alındı

- Mülteciler Derneği. (2021, 08 19). *Afganlarla İlgili Doğru Bilinen Yanlışlar*. 03 23, 2022 tarihinde <https://multeciler.org.tr/>: <https://multeciler.org.tr/afganlarla-ilgili-dogru-bilinen-yanlislar/> adresinden alındı
- Mülteciler Derneği. (2022, 02 24). *Türkiye'deki Suriyeli Sayısı Şubat 2022*. 03 27, 2022 tarihinde <https://multeciler.org.tr/>: <https://multeciler.org.tr/turkiyedeki-suriyeli-sayisi/> adresinden alındı
- Neccar, M. (2016). Suriye'den Türkiye'ye Göç: Nedenler, Sonuçlar ve Umutlar / Migration from Syria to Turkey: Reasons, Results and Hopes / إلى سورية الهجرة / آمال ونائج أسد باب تركية; *İlahiyat Akademi*(4), 185-198.
- Oakley, A. (1972). *Sex, Gender and Society*. London: Temple Smith.
- Oran, B. (2014). Azınlıklar Nasıl Azınlık Oldu. Y. İncoğlu, & S. Çoban içinde, *Azınlıklar, Ötekiler ve Medya* (s. 17-50). İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Özbudun, S. (2006). "Kültürel Haklar": Ne Kadar Haklı? S. Özbudun, & D. Temel içinde, *Avrupa Birliği ve Çokkültürcülük Yalanı* (s. 112-118). Ankara: Ütopya Yayınevi.
- Özer, Ö. (2015). Teun Adrian v. Dijk'ın Örneğinde Eleştirel Söylem Çözümlemesi. Ö. Özer (Dü.) içinde, *İletişim Araştırmalarında Yöntemler* (s. 197-286). Konya: Literatürk Yayınları.
- Özer, Ö. (2022). Eleştirel Söylem Çözümlemesi: Haber Örnekleri Üzerinden Bir İnceleme. *Etkileşim*, 9, 36-54.
- Özgişi, T. (2009). Milliyetçilik ve Vatandaşlık Olgusunun Türk Anayasalarına Yansıması. *Türkoloji Kültürü Dergisi*, 2(4), 83-103.
- Öztürk, F. (2021, 08 11). *Altındağ'da neler yaşandı, mahalle halkı yaşananlar için ne diyor?* 03 24, 2022 tarihinde [bbc.com: https://www.bbc.com/turkce/haberler-turkiye-58180854](https://www.bbc.com/turkce/haberler-turkiye-58180854) adresinden alındı
- Özüdoğru, B. (2018). Yalnız Yaşayan Suriyeli Kadınlar: Adana Örneği. *OPUS Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 8(15), 1132-1162.

- Parekh, B. (2012). Is There a Case for Banning Hate Speech? M. Herz, & P. Molnar (Dü) içinde, *The Content and Context of Hate Speech: Rethinking Regulation and Responses* (s. 37-56). Cambridge: Cambridge University Press.
- Parlak, İ. (2015). Kimliğin İnşası, Ötekinin İcadı ve Şeytanlaştırma. İ. Parlak (Dü.) içinde, *Ötekinin Var Olma Sancısı: Türk Politik Kültüründe Şeytanlaştırma Eğilimleri* (s. 25-123). Bursa: Dora.
- Parsons, T., & Bales, R. (1956). *The American Family: Its Relations to Personality and to the Social Structure*. Routledge.
- Perruchoud, R., & Redpath - Cross, J. (Dü). (2013). Göç Terimleri Sözlüğü. (31). İsviçre: Uluslararası Göç Örgütü (International Migration Organization).
- Rahmani, I. (2020). Türkiye Basınında Suriyeli Sığınmacılara Yönelik Nefret Söylemi: Seçili Ulusal Gazetelerdeki Haber Analizi. Ankara.
- Reid, F. T. (2002). *Unutkan Erkekler "Hadileyen" Anneler-Yaşamın İçinden Psikoloji*. İstanbul: Sistem Yayıncılık.
- Resmi Gazete. (1994). Gazete, R. (1994). Türkiye'ye iltica eden veya başka bir ülkeye iltica etmek üzere Türkiye'den ikamet izni talep eden münferit yabancılar ile topluca sığınma amacıyla sınırlarımıza gelen yabancılar ve olabilecek nüfus hareketlerine uygulanacak usul ve es. (22127). Yönetmelik.
- Said, E. (1991). *Oryantalizm*. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Saygılı, A. (2010). Modern Devlet'in Çıplak Sureti. *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 61-97.
- Stoller, R. J. (1984). *Sex and Gender: The Development of Masculinity and Femininity*. London: Karnac.
- Stone, A. (2016). *Feminist Felsefeye Giriş*. (Y. Cingöz, & B. Tanrıseven, Çev.) İstanbul: Otonom Yayıncılık.
- T.C İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi. (2022, 03 17). *Yıllara Göre Yakalanan Düzensiz Göçmen Sayısı*. 03 22, 2022 tarihinde <https://www.goc.gov.tr>: <https://www.goc.gov.tr/duzensiz-goc-istatistikler> adresinden alındı

- T.C. İçişleri Bakanlığı. (2022, 03 18). *Geçici Koruma*. <https://www.goc.gov.tr/gecici-koruma5638> adresinden alındı
- Tahmaz, H. (2012). Nefret Söylemi ve Barış Meclisi. Y. İnceoğlu (Dü.) içinde, *Nefret Söylemi ve/veya Nefret Suçları* (s. 185-205). İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Taşdemir, D., Ud, M., & Ekmekçiler, M. (2020). *Medya Radar*. İzmir: Medya ve Mülteci Hakları Derneği. 03 24, 2022 tarihinde <https://medyavemultecihaklari.files.wordpress.com/2020/01/radar6-2.pdf> adresinden alındı
- TDK. (2021, Mayıs 29). Mayıs 29, 2021 tarihinde <https://sozluk.gov.tr/>: <https://sozluk.gov.tr/> adresinden alındı
- The UN Refugee Agency. (1951, 07 28). *The 1951 Refugee Convention - UNHCR*. 01 05, 2023 tarihinde [unhcr.org](https://www.unhcr.org/1951-refugee-convention.html): <https://www.unhcr.org/1951-refugee-convention.html> adresinden alındı
- TTB Sağlık ve Politika Çalışma Grubu, TTB Halk Sağlığı Kolu, Zencir, M., & Davas, A. (2014). *Suriyeli Sığınmacılar ve Sağlık Hizmetleri Raporu*. Ankara: Türk Tabipleri Birliği Yayınları. 03 24, 2022 tarihinde <https://ttb.org.tr/kutuphane/siginmacirpr.pdf> adresinden alındı
- Türk Tabipleri Birliği. (2014). *Suriyeli Sığınmacılar ve Sağlık Hizmetleri Raporu*. Ankara: Türk Tabipleri Birliği Yayınları.
- Türk, E. (2019). Türk Basınında Suriyeli Göçmenlere İlişkin Haberlere Yapılan Yorumların İncelenmesi. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 21(1), 17-30.
- Türk, G. D. (2019). Türkiye’de Nefret Söylemine Maruz Kalan Meslek Grupları ve Bu Nefretin Nedenleri- Occupation Groups Subject to Hate Speech in Turkey and Reasons for This Hate. *2nd International Congress On New Horizons In Education And Social Sciences (ICES-2019) Proceedings*, (s. 89-101). İstanbul. doi: 10.21733/ibad.582488
- Uçan, N. H. (2017). Normlar/Normaller/Lekeliler ve Aydın Kimliği. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 19(2), 365-376.

- Uluslararası Çalışma Örgütü. (2020). *ILO Monitor: COVID-19 and the world of work. Third edition Updated estimates and analysis.* ILO. https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---dgreports/---dcomm/documents/briefingnote/wcms_743146.pdf adresinden alındı
- UNDP. (2019). *Share of seats in parliament (% held by women) 2019.* 02 7, 2022 tarihinde <https://hdr.undp.org/en/indicators/31706> adresinden alındı
- UNESCO. (2017). Literacy for a human centred recovery: Narrowing the digital divide. *International Literacy Day 2021.* 02 7, 2022 tarihinde <https://en.unesco.org/sites/default/files/ild-2021-fact-sheet.pdf> adresinden alındı
- UNHCR. (2011). The 1951 convention relating to the status of refugees and its 1967 protocol.
- van Dijk, T. A. (1988a). *News As Discourse.* New Jersey, Hillsdale, USA: Lawrence Erlbaum Associates Publishers.
- van Dijk, T. A.(2015). Critical Discourse Analysis. D. Tannen, H. Hamilton, & D. Schiffr (Dü) içinde, *The handbook of discourse analysis, 2nd Edition* (s. 466-485). John Wiley & Sons.
- van Dijk, T. A. (1983). Discourse analysis: Its development and application the structure news. *Journal of Communication*, 33(2), 20-43.
- van Dijk, T. A. (1988b). *New Analysis: Case Studies of International and National.* New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates Publishers.
- van Dijk, T. A. (1991). *Racism and the Press.* London: Routledge.
- van Dijk, T. A. (1996). Discourse, power and access. C. R. Caldas Coulthard, & M. Coulthard (Dü) içinde, *Texts and practices: Readings in critical discourse analysis* (s. 84-104). London: Routledge.
- van Dijk, T. A. (1999). Söylemin Yapıları ve İktidarın Yapıları. M. Küçük (Dü.) içinde, *Medya, İktidar, İdeoloji.* Ankara: Ark Yayınları.
- van Dijk, T. A. (2000). *Ideology and discourse: A Multidisciplinary Introduction.* Barcelona: Pompeu Fabra University.

- van Dijk, T. A. (2003). Söylem ve İdeoloji: Çok Alanlı Bir Yaklaşım. *Söylem ve İdeoloji* (N. Ateş, Çev., s. 13-109). içinde İstanbul: Su Yayınevi.
- van Dijk, T. A. (2010). Söylem ve İktidar. A. Çavdar, & A. B. Yıldırım (Dü) içinde, *Nefret Söylemi ve Nefret Suçları* (s. 9-45). İstanbul: Hrant Dink Vakfı Yayınları.
- van Dijk, T. A. (2014). Discourse-cognition-society: Current state and prospects of the socio-cognitive approach to discourse. C. Hart, & P. Cap (Dü) içinde, *Contemporary Critical Discourse Studies* (s. 121-146). London: Bloomsbury.
- Vardal, Z. B. (2015). Nefret Söylemi ve Yeni Medya. *Maltepe Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, 2(1), 132-156.
- Vatandaş, C. (2007). Toplumsal Cinsiyet ve Cinsiyet Rollerinin Algılanışı. *İstanbul Journal of Sociological Studies*, 29-56.
- Vesek, S. (2021). "Bizim Mazi Zeval Oldu": Türkiye'deki Suriyelilerin Kalma ve Yeniden Göç ile İlgili Karar Verme Süreçlerini Etkileyen Faktörler. *Sosyoloji Araştırmaları Dergisi*, 24(2), 379-421.
- Vodina, S. A. (2020). Toplumsal Cinsiyet ve Göç Araştırmalarında Araştırmacının Konumsallığı: "Patriarkal Pazarlık" Kıskaçında "Kız Başına" Araştırma Yapmak. K. Biehl, & D. Danış (Dü) içinde, *Toplumsal Cinsiyet Perspektifinden Türkiye'de Göç Araştırmaları* (s. 122-143). İstanbul: SU Gender ve GAR.
- Weber, A. (2009). *Nefret Söylemi El Kitabı*. Avrupa Konseyi Yayınları.
- Weber, M. (2005). *Bürokrasi ve Otorite*. (B. Akın, Çev.) Ankara: Adres Yayınları.
- Yardım, G., & Doğruel, H. (2019). Eleştirel Söylem Çözümlemesi Bağlamında Haber Metinlerinin İncelenmesi: Pippa Bacca Cinayeti Örneği. *Erciyes İletişim Dergisi*, 6(1), 137-148.
- Yazıcı, T. (2016). Yeni Medyanın Nefret Dili: Suriyeli Mültecilerle İlgili Ekşi Sözlük Örneği. *Global Media Journal TR Edition*, 116.
- Yeğen, M. (2020). *Milletin kıyısında: Kürtler*. İstanbul: Hrant Dink Vakfı Yayınları.

- Yolcu, T. (2019, Ocak). Türkiye'de Siyasal Kültür ve Siyasal Liderlik Anlayışının Temelleri Üzerine Genel Bir Değerlendirme. *Ömer Halisdemir Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 12(1), 93-106.
- Yurdusev, A. N. (2010). Ulus-Devlet: İnsanlığın En Tehlikeli İcadı. *Demokrasi Platformu*, 6(23), 15-27.

EKLER

Ek-1. Analiz Edilen Gazete Haberleri

- **Hürriyet Gazetesi**

1. Hamile kumasını bıçaklayarak öldürdü (06.05.2019)

ADANA’da, Songül K. (32), eşi Aydın K.’nin (34) üzerine kuma olarak getirdiği 5 aylık hamile Suriyeli Takrid Dirbeye’yi (18) bıçaklayarak, öldürdü. Merkez Seyhan ilçesi Ova Mahallesi’nde oturan Songül K., dün akşam eşi Aydın ‘.nin, bir süre önce üzerine kuma olarak eve getirdiği 5 aylık hamile Suriyeli Takrid Dirbeye ile tartıştı. Aynı evde kalan 2 kadın arasındaki tartışma, kısa sürede kavgaya dönüştü. Songül K., mutfaktan aldığı bıçakla Dirbeye’yi bıçakladı. 5 aylık hamile genç kadın, ağır yaralandı. İhbar üzerine eve gelen sağlık ekiplerinin müdahale ettiği Dirbeye, götürüldüğü hastanede kurtarılamadı. Songül K. ise gözaltına alındı.

Görsel Ekler.1. Hürriyet Gazetesi 06.05.2019 Tarihli Gazete Haberi

2. Günde 350 Suriyeli bebeğin sırrı (26.10.2019)

Meclis Göç ve Uyum Alt Komisyonu’na Türkiye’deki Suriyeli kadınlar araştırmasını sunan Prof. Dr. Özlem Cankurtaran’a sığınmacılar arasındaki yüksek doğum oranı soruldu. Suriyeli kadınlarla bu konuyu konuştuğunu söyleyen Prof. Dr. Cankurtaran “Ölümlle yüzleşme soyun tükeneneceği korkusu yaratıyor” dedi. HACETTEPE Üniversitesi Sosyal Hizmetler Bölümü Başkan Yardımcısı Prof. Dr. Özlem Cankurtaran, “Suriye’den Türkiye’ye kadın olmak” araştırmasıyla ilgili milletvekillerinin sorularını yanıtladı. Komisyonunda, özetle şu değerlendirmeler yapıldı: AK Parti İstanbul Milletvekili Serap Yaşar (Avrupa Konseyi Göç Komitesi Başkan Yardımcısı): En çok merak ettiğim

şey, günde 350 bebek doğduğu rapor ediliyor. Bu kadar korunaksız, bu kadar zayıf durumda, bu kadar gelecek vaat etmeyen bir yaşamın içinde hangi saikle, hangi ruhsal dürtüyle ve neden kadınlar çocuk doğuruyorlar? Bunu bana yetimhanede bir kız çocuğu da sordu. Bunun bir cevabı var mı? Arakan’da kampa gittiğimde, çok az şey var, birazcık pirinç, çok az yağ. Yani su yok, elektrik yok, şilte yok. Bambu çubukların üstünde yatıyorlar ama hepsinin kucağında birer tane başı kabak baldırı çıplak çocuk var ve belli ki “non-stop” da doğuyor. Göçün bir siyasi bedeli de var. AK Parti milletvekili olarak sahada bunun siyasi bedelini de ödeyerek geldik. Dolayısıyla verilecek bir cevabımızın olması gerekli. Toplum da hüsnükabule rağmen yine de bunu anlamakta güçlük çekiyor.

BELKİ SINIF ATLARIZ

Prof. Dr. Özlem Cankurtaran: Evet aslında bir bilgimiz var. Kadınlar da bunu ifade ettiler. Biliyorsunuz ki travma, yani ölümle yüzleşme soyumuzun tükeneyeceği korkusu yaratıyor. Depremde de aynı şey oldu, depremden sonra inanılmaz bir nüfus artışı oldu. İnsanın kendi varlığını devam ettirmesi saikiyle ilgili. Ölümle yüzleşmek böyle bir şey yaratıyor, hepimizde yapıyor bunu. Birincisi bu. Bir başkası da kadınların kendi bedenine ilişkin karar verme hakları hâlâ çok güçsüz. Yani kadınlar korunamıyorlar. Bizim projede aracı olarak çalışan bir kayıvalide vardı, muhteşem bir kadındı. Gelinlerini oğullarından saklı gizli getirdi, doğum kontrol yöntemi uygulattırdı mesela. Bütün bunlar saklı gizli yapılıyor hâlâ. Ayrıca yoksul olmak şöyle bir şey yaratıyor; bir sınıf atlama aracı olabilir. Herhangi bir çocuğunuz bir biçimiyle size sınıf atlatabilir. Sadece doğuda değil, gitseniz Amerika’nın yoksul bölgelerinde de aynı şeyle karşılaşsınız. Kültürün etkisi, yoksulluğun etkisi, bir de ölümle yüzleşmek çok önemli. Ben hep sordum; “Kaç çocuk normal” diye. “4” diyor. Ama şöyle, Türkiye böyle çok da başka bir ülke değil yani. Urfalı bir kadın da “4 tane normal” diyor. Atay Uslu (Komisyon Başkanı): Tüm dünyadaki göçmenlerde durum aynı. Doğurganlık oranı hızlı bir şekilde yükseliyor. Aynı şey tüm canlılarda oluyormuş. Yani doğada da ağaçlarda bile bu oluyormuş.

KADINLAR TÜRKİYE’DE GÜÇLENİYOR

DÖRT yıllık saha incelemesinden ilginç sonuçlar aktaran Prof. Dr. Özlem Cankurtaran, “Burada ne oldu Suriyeli kadınlar açısından?” sorusunu şöyle yanıtladı: “Bir kere kadınların çalışma yaşamına başlaması onlar açısından güçlendiren bir şey olmuş. Para kazanmak, o parayı nasıl harcayacağına karar vermek, çocuklarına herhangi

bir şey alıyor olmak. Bu anlamda bireysel olarak kendilerini çok güçlenmiş hissetmişler. Bizim çalıştığımız grup Suriye’de kadın olmakla Türkiye’de kadın olmak arasındaki farkı daha farklı yaşayan bir gruptu. Bir grubu, “Burada gerçekten kendimi ifade edebiliyorum, kendim karar verebiliyorum” diyordu. Ve mesela şiddetin yasak olduğunu, suç olduğunu öğrenmek onlara çok iyi gelmişti. Bunlar gerçekten onların güçlenmesi açısından önemliydi. Ama çok fazla sorun var. Yasal hakları açısından sorun var, çünkü mülteci değiller. Bir bölümü üçüncü bir ülkeye geçmek istiyordu. Geri dönmek isteyen var mıydı aralarında, hiç hatırlamıyorum. Çünkü kadınlar açısından Türkiye başka bir ülke oldu ve bundan vazgeçeceklerini de sanmıyorum. Yani gittiklerinde tekrar ne yaşayacaklarını da bilmiyorlar bence.”

Görsel Ekler.2. Hürriyet Gazetesi 26.10.2019 Tarihli Haber

3. 4 çocuğunu eve kilitleyip gitti, çocuklar pencereye çıkıp yardım için bağırdı (05.05.2022)

Adana’da Suriyeli Nur Abbes (29), 4 çocuğunu eve kilitleyip “uyuşturucu ticareti’nden tutuklu eşi Sasha Kırdı’yi (32) cezaevine bayram ziyaretine gitti. Dışarı çıkamayan çocukların yardım çağrısıyla komşular polis çağırdı. Polisin telefonla ulaştığı kadın ise 4 saat sonra eve geldi. Abbes ile çocukları emniyete götürüldü.

Görsel Ekler.3. Hürriyet Gazetesi 05.05.2022 Tarihli Haber

Görsel Ekler.4. Hürriyet Gazetesi 05.05.2022 Tarihli Haber

- **Sabah Gazetesi**

1. **Taksim’de Filistinli kadının bileziğini çalan Suriyeli yakalandı (29.10.2018)**

Taksim’de Suriyeli 3 kadın, metrodan çıkan 6 Filistinli kadının çantalarından yankesicilik yöntemiyle bir altın bilezik çaldı. Olayın ardından zanlılardan biri yakalandı. Olay, Taksim metrosu merdivenlerinde akşam saatlerinde yaşandı. Metro istasyonunda yürüyen merdivenlerden çıkan Filistinli 6 kadını takibe alan 3 Suriyeli kadın, ağzı açık olan çantadan bir kutuyu çaldı. Kalabalığın içinde yaşanan hırsızlık olayı bazı vatandaşlar tarafından fark edilince Suriyeli kadınlardan 2’si kaçtı. Hırsızlık olayına karıştığı iddia edilen ve hamile olduğu için kaçamayan Suriyeli Fatma Süleyman ise, olay yerine gelen

polis ekipleri tarafından gözaltına alındı. Polis, hırsızlığın yaşandığı yerde tercüman vasıtasıyla mağdur olan Filistinli Jamileh Abıtrabbul ve hırsızlığa karıştığı iddia edilen Fatma Süleyman'ın ifadelerini aldı. Görgü tanıklarından Ekrem Cihan da gördüklerini polise anlattı. Suriyeli kadınların Filistinli kadının çantasından halk arasında Trabzon seti olarak bilinen altın setinden bir bilezik çaldığı anlaşıldı. Filistinli kadınların şikâyeti üzerine gözaltına alınan Fatma Süleyman, Güven Timleri tarafından karakola götürüldü.

Görsel Ekler.5. Sabah Gazetesi 29.10.2018 Tarihli Haber

2. Kısıtlamada otomobille gezen 3 Suriyeli kadına aynı yerde ikinci kez yakalandılar (13.12.2020)

Sakarya'nın Karasu ilçesinde Suriye uyruklu 3 kadın, sokağa çıkma kısıtlamasında lüks araçla gezerken polise yakalandı. Polisin uyarısını dikkate almayıp aynı noktada ikinci kez yakalanan kadınlara 3 bin 150'şer TL ceza uygulandı. Karasu'da sokağa çıkma kısıtlaması nedeniyle polisin dün akşam yaptığı uygulama sırasında lüks bir otomobili durduruldu. Polis ekipleri, aracın içerisinde bulunan 3 kadına sokağa çıkma kısıtlaması olduğunu ve seyahat izinlerinin olup olmadığını sordu. İlçeye yeni geldiklerini belirten kadınlara sokağa çıkma kısıtlamasını hatırlatan polis, evlerine gitmeleri konusunda uyardı. Polis ekiplerinin uyarılarına rağmen evlerine gitmeyen 3 kadın, aynı noktada yeniden polis ekiplerince durduruldu. Kadınlar polislerden kendilerini bırakmalarını ve gezmek istediklerini söyledi. Polis, 3 kadına kısıtlamayı ihlali nedeniyle 3 bin 150'şer TL ceza yazdı. Cezaya itiraz eden kadın sürücü, polislerle tartıştı. 3 kadın daha sonra evlerine gönderildi.

Görsel Ekler.6. Sabah Gazetesi 13.12.2020 Tarihli Haber

3. Son dakika: İstanbul'da sinir krizi geçiren Suriyeli kadın, polise zor anlar yaşattı (09.04.2018)

Son dakika haberi... Kağıthane'de, sinir krizi geçirerek kendine zarar veren Suriyeli kadın, polise zor anlar yaşattı. Girdiği dereden kendisini çıkarmaya çalışan polisler bıçakla saldıran kadın, 45 dakika süren çalışmaların ardından ikna edilerek ambulansla hastaneye kaldırıldı.

KAĞITHANE'DE SİNİR KRİZİ GEÇİREN SURIYELİ KADIN, POLİSE ZOR ANLAR YAŞATTI

Kağıthane'de, sinir krizi geçirerek kendine zarar veren Suriyeli kadın, polise zor anlar yaşattı. Girdiği dereden kendisini çıkarmaya çalışan polisler bıçakla saldıran kadın, 45 dakika süren çalışmaların ardından ikna edilerek ambulansla hastaneye kaldırıldı. DEREDEN ÇIKMAK İSTEMEYİNCE EKİPLER GELDİ

Olay saat 09.00 sıralarında Merkez Mahallesi Ayazma Caddesi üzerinde meydana geldi. Eelen bilgiye göre, Çağlayan Deresi içinde bir kadının bıçakla kendine zarar verdiğini gören vatandaşlar durumu polise bildirdi. Olay yerine gelen polis, ismi öğrenilemeyen kadını dereden çıkarmak için itfaiyeden yardım istedi.

BİÇAKLA POLİS VE İTFAİYEYE SALDIRDI

Merdiven yardımıyla dereye inen polis ve itfaiye ekipleri, kadını yukarı çıkarmak istedi. Bu sırada kadın, elindeki bıçak ile polis ve itfaiye ekiplerine saldırdı. Kısa bir süre

şaşkınlık yaşayan ekipler koşarak menfezden çıktı. Polis ve itfaiye ekipleri uzun süre kadın ile anlaşmaya çalışıp sakinleştirmeye çalıştı.

45 DAKİKA SONRA İKNA EDİLDİ

Yaklaşık 45 dakikalık uğraş sonucu kadın ikna edilip dereden çıkartıldı. Sağlık ekipleri tarafından ilk müdahalesi olay yerinde yapılan kadın ambulansa bindirilmek isterdi. Ancak kadın bu kez de ambulansa binmemek için direndi. Güçlükle ambulansa konulan kadın Okmeydanı Eğitim ve Araştırma Hastanesi'ne kaldırıldı.

KAÇIP BAĞIRMAYA BAŞLADI

Hasan Karakuő “Burada bir polisi gördüm ilk başta. Polis bir bayanı kovaladı içeriye doğru. Kendi bileklerini kestiğini söylediler. Bir polis o taraftan girince buradan  ıktı. Ben arabanın içerisinde oturuyordum. Bu sefer içeriye kaçtı ve bağırmaya başladı. Polise bir őeyler salladı, attı ve polis geri  ıktı. Polis “gel yardıma ihtiyacın var mı?” dedi. Büyük ihtimal yabancı uyruklydu. İtfaiye ve ambulans geldi, çıkarttılar oradan” dedi. Polis olay ile ilgili soruşturma başlattı.

Görsel Ekler.7. Sabah Gazetesi 09.04.2018 Tarihli Haber

- **Cumhuriyet Gazetesi**

1. Suriyeli kadın sığınmacıdan başvuru (02.02.2021)

Suriyeli E.B. adlı kadın, eşinin patronu R.N. tarafından taciz edildiğini  ne sürdü. Adli süreçlerden sonuç alamayan E.B., Anayasa Mahkemesi'ne başvurdu. Dilekçede, R.N'nin Emniyet müdürü olan kardeşinin nüfuzunu kullanarak soruşturmayı engellediği

iddia edildi. Suriye’deki savaştan kaçarak eşi ve çocuklarıyla Türkiye’ye sığınan ve eşinin patronu R. N. tarafından taciz edildiği iddia edilen E.B. adlı kadın, suç duyurusundan sonuç alamayınca Anayasa Mahkemesi’ne (AYM) başvurdu. Başvuru dilekçesinde, “Failin suçları işlerken Emniyet müdürü kardeşinin nüfuzunu kullanarak aileyi öldürtmek ve sınır dışı etmekle tehdit etmesi, soruşturma esnasında delil araştırmasının yapılmaması, failin polis teşkilatında müdür olan kardeşinin nüfuzunu gerçekten kullandığı sonucuna götürmektedir” denildi.

Eşinin, patronu R. N. tarafından taciz edildiğini iddia eden E.B., suç duyurusunda bulundu. Yürütülen soruşturma takipsizlikle sonuçlandı, yapılan itiraz da reddedildi.

Takipsizlik kararı ardından R.N., “sosyal medya ve basın yoluyla” şiddete uğradığını ileri sürerek E.B. ve eşi hakkında koruma kararı aldırdı. R.N. hakkındaki suçlamaların, “Emniyet’te görevli kardeşinin kariyerine zarar vermek amacıyla” yapıldığını savundu.

“DELİLLER YOK SAYILDI”

Soruşturmadan sonuç alamayan E.B. AYM’ye başvurdu. Başvuru dilekçesinde yer alan ifadeler şöyle: “Savcılık şüpheli R.N’nin kardeşi M.Y., Diyarbakır Asayiş Şube Müdürü olduğu halde soruşturmayı bu şube ve bağlı masa ve amirliklere devrederek etkili ve tarafsız bir soruşturma yürütülmesini imkânsız hale getirmiştir. Mağdurenin ifadesi tercümansız alınmıştır. E.B’nin “mağdure tanık” olarak değil “müşteki” olarak, eşinin ifadesi ise ‘tanık’ olarak değil “bilgi sahibi” sıfatıyla alınmıştır. Bu sıfatlar delil olma niteliğini önemli oranda düşürmüştür. Etkin bir araştırma yapılmamış, deliller yok sayılmıştır. Savcılığa bildirilmesine rağmen tedbir alınmamıştır.” Dilekçede takipsizlik kararının kaldırılması talep edildi.

Görsel Ekler.8. Cumhuriyet Gazetesi 02.02.2021 Tarihli Haber

2. Yardım skandalı... Suriyeli kadınlar “insani yardım karşılığı cinsel ilişkiye zorlandı” (27.02.2018)

BBC’nin konuştuğu kaynaklar, Suriye’de Birleşmiş Milletler ve diğer kuruluşlar adına yardım taşıyan kişilerin, insani yardım karşılığında Suriyeli kadınlarla cinsel ilişkiye girdiğini anlattı. Yardım kuruluşu çalışanları, yardımları taşıyan kişilerin gıda yardımı karşılığında cinsel ilişki talep ettiğini anlatıyor. Üç yıl önce benzer endişeler nedeniyle uyarılar yapılmasına rağmen, özellikle Suriye’nin güney bölgelerinde bu tür olayların yaşanmaya devam ettiğini ortaya koyan bir rapor da yayınlandı. Birleşmiş Milletler ve yardım kuruluşları, cinsel istismar ve tacize kesinlikle taviz verilmeyeceğini, bölgede ortaklık yaptıkları yerel yardım kuruluşların çalışanları tarafından gerçekleştirilen olaylardan haberdar olmadıklarını ifade ediyor.

Suriye savaşı nedeniyle evlerini terk etmek zorunda kalan milyonlarca kişi uluslararası insani yardımlarla hayatta kalıyor.

KADINLAR YARDIM DAĞITIM NOKTALARINA GİDEMİYOR

BBC’ye bilgi veren yardım kuruluşu çalışanları, “Yardım karşılığı cinsel ilişki talepleri o kadar sık ki, bazı Suriyeli kadınlar yardım dağıtım noktalarına gitmeyi reddediyor. Giderlerse insanların yardım için ilişkiye girdiklerini düşünmelerinden korkuyorlar” diyor.

Bir yardım çalışanı ise birçok uluslararası kuruluşun yaşananlara göz yumduğunu savunuyor ve “Bu tehlikeli bölgelere yardım ulaştırmanın tek yolunun yerel kuruluşlarla birlikte çalışmak olduğunu düşünüyorlar” diyor.

Birleşmiş Milletler Nüfus Fonu'nun (UNFPA) yaptığı araştırmaya göre Suriye'nin birçok vilayetinde insani yardım karşılığı cinsel ilişki talepleri son derece yaygın. Birleşmiş Milletler, yerel insani yardım kuruluşlarıyla ortaklıkların gözden geçirildiğini söylüyor.

“YARDIMI DAĞITMIYORLAR VE KADINLARI SEKS İÇİN KULLANIYORLAR”

“Suriye'nin sesleri 2018” raporunda yaşananlar aktarılıyor: “Kadınların ve kız çocuklarının cinsel ilişki için kısa süreliğine yetkililerle evlendirildiği, ancak bu yolla gıda yardımı alabildikleri örnekleri veriliyor. Yardımları dağıtanlar kadınlardan ve kız çocuklarından telefon numaralarını alıyor. Evlerine kadar bırakacaklarını söylüyorlar ve bunun “karşılığını” istiyorlar. Yardımları dağıtanlarla geçirilecek bir gece karşılığında gıda paketlerini alabilecekleri söyleniyor.”

UNFPA raporunda özellikle eşini kaybetmiş ya da boşanmış kadınların, evlerini terk etmek zorunda kalmış olanların cinsel istismar konusunda son derece korumasız bırakıldığı da ifade ediliyor.

Yaşananlar 2015 yılında da gündeme gelmiş, bir yardım kuruluşu çalışanı olan Danielle Spencer, Ürdün'deki mülteci kamplarında kadınların insani yardım alabilmek için istismara ve tacize maruz kaldığını söylemişti.

Spencer, Suriyeli kadınlarla birlikte çalışarak Dera ve Kuneytra bölgelerindeki yetkililerin nasıl “seks karşılığı yardım” talebinde bulunduklarını ortaya çıkarmıştı:

“Yardımları dağıtmıyorlar ve kadınları seks için kullanıyorlar. Bazı kadınlar bunu yaşamış. Hatırlıyorum bir keresinde bir kadın ağlayarak başından geçenleri anlatıyordu. Kadınlar ve kız çocukları hayatta kalmaları için gerekli olan gıda ve diğer temel yardım malzemelerini alırken korunmalı. Yaşamak isteyeceğiniz son şey size yardım getireceğine güvendiğiniz kişinin o yardım karşılığında cinsel ilişki istemesi.” Danielle Spencer, yardım karşılığı cinsel istismar olaylarının Suriye'nin güneyinde sıklıkla yaşandığını ifade ediyor.

DERA VE KUNEYTRA'DA YAŞANANLAR

Spencer, 2015'teki incelemelerini BBC'ye anlatırken, “O kadar yaygındı ki kadınlar yardım dağıtım noktalarına gidemez olmuşlardı. Toplum tarafından etiketlenmek istemiyorlardı. “Bir kadın gıda paketi aldıysa karşılığında mutlaka cinsel ilişkiye girmiştir” algısı yerleşmişti” diyor. Haziran 2015'e gelindiğinde, Uluslararası Kurtarma Komitesi (IRC) Dera ve Kuneitra'da 190 kadın ve kız çocuğunun yardım kuruluşu çalışanları tarafından istismar edildiğini raporlamıştı. IRC'nin konuştuğu kadınların yüzde 40'ı ise yardım dağıtım noktalarında cinsel şiddete maruz kaldıklarını söylüyordu. Bu raporların ardından BM ve uluslararası yardım kuruluşları, bölgede ortaklık yaptıkları kuruluşlar üzerindeki denetimleri artıracaklarını açıklamışlardı. Yardım kuruluşu Care, Suriye'de yerel yardım kuruluşlarıyla ortaklık yapmayı bıraktı ve bölgedeki yardım dağıtım ağını genişletme kararı aldı. Kuruluş ayrıca Birleşmiş Milletler'e konunun daha detaylı biçimde araştırmayı da teklif etti ve BM kontrolünde bulunan Ürdün'deki mülteci kamplarında incelemeler yapmayı teklif etti. Ancak bu teklif BM tarafından reddedildi.

KONU SÜMEN ALTI EDİLİYOR

Danielle Spencer, uluslararası yardım kuruluşlarının konuyu sümen altı etmeye çalıştığını savunuyor ve “Bu konu 7 yıldır görmezden geliniyor. Birleşmiş Milletler kadınların bedenlerinin yardım karşılığında kurban edilmesini teşvik eden bir sistem kurdu” diyor. Temmuz 2015'teki toplantılara katılan bir diğer yardım kuruluşu yetkilisi BBC'ye konuşurken, “Cinsel istismara dair ciddi bulgular ve raporlar vardı. Ancak BM bu konuya dair hiçbir ciddi adım atmadı” diyor. BM Nüfus Fonu UNFPA sözcüsü, Suriye'nin güneyinde “yardım karşılığı cinsel ilişki” olaylarının yaşandığı yönünde raporları gördüklerini, BM'nin güney Suriye'de ortaklık yaptığı iki yardım kuruluşu hakkında herhangi bir suçlamanın olmadığını söylüyor. UNICEF sözcüsü ise 2015'teki raporların ardından Suriye'de ortaklık yaptıkları kuruluşları gözden geçirdiklerini, şu anda birlikte çalıştıkları yerel kuruluşlara dair bir suçlamanın bulunmadığını ifade ediyor.

Görsel Ekler.9. Cumhuriyet Gazetesi 27.02.2018 Tarihli Haber

3. 7 aylık hamile kadının ölümünde cinayet şüphesi (03.08.2018)

Sultangazi’de, 7 aylık hamile Suriyeli kadın evinde ölü bulundu. Ölen kadının 4 yaşındaki çocuğu, amcasının oğlunun annesini öldürdüğünü söyledi. Çocuğun ifadesinin ardından gözaltına alınan Nasır C. tutuklandı. Olay, Sultangazi İsmet Paşa Mahallesi 63. Sokakta geçen ay meydana geldi. Suriyeli iki eşli Abdullah Cüneyt sabah evden çıkıp işe gitti. Öğlen saatlerinde ikinci eşi bir çocuk annesi Delal Ahmet’i (23) telefon ile aradı ancak ulaşamadı. Telaş ile eve gelen Cüneyt, 7 aylık hamile eşinin hareketsiz bir şekilde yerde yattığını gördü. Cüneyt, hemen eşini hastaneye götürdü. Hamile kadın, tüm müdahalelere rağmen hastanede hayatını kaybetti. Sultangazi İlçe Emniyet birimleri tarafından şüpheli ölüm olarak bildirilen konu üzerine Asayiş Şube Müdürlüğü Cinayet Büro Amirliği ekipleri, aile bireylerini sorguya aldı. Ölen kadının olay sırasında evde olan çocuğunu pedagog eşliğinde ifadesine başvurdu. A.C. (4) ifadesinde amcasının oğlu Nasır C.’nin eve gelerek annesini öldürdüğünü söylemesi üzerine polis ekipleri, Nasır C.’yi gözaltına aldı. Cinayet Büro Amirliği’nde cinayet suçlamalarını kabul etmediği öğrenilen şüpheli Nasır C. adliyeye sevk edildi. Şüphelinin tutuklanarak cezaevine gönderildiği öğrenildi.

Görsel Ekler.10. Cumhuriyet Gazetesi 03.08.2018 Tarihli Haber

- **Sözcü Gazetesi**

- 1. İmam camide Suriyeli kadınla basıldı (21.09.2018)**

Manisa'nın Salihli ilçesi imam skandalıyla çalkalanıyor. İlçede görev yapan evli ve 2 çocuk babası imam Eyüp Ö., camide Suriyeli bir kadınla basıldı. Kadınla birlikte kendisini kilitletiği imam odasının kapısını 40 dakika boyunca polisler açmayan imam, olay sonrasında ise yatsı namazını kıldırmak istedi. İmamın aynı kadının daha önce de birçok kez camiye geldiği belirten cemaat, camilerinin randevu evi gibi kullanılıp kirletildiğini belirterek “bundan sonra bu camide nasıl ibadet edeceğiz” diyerek tepkilerini dile getirdi. Cemaatin tepki göstermesi üzerine müftülük Eyüp O.’yu açığa aldı. Salihli'nin Kurtuluş Mahallesi'nde imamlık yapan Eyüp Ö. öğle namazını kıldırdıktan ve cemaatin dağılmasından sonra Suriyeli bir kadını camiye aldı. Durumu fark eden cemaatten birkaç kişi hemen polis çağırdı. Manisa Manşet gazetesinden Tunay Aktaş'ın haberine göre; Caminin etrafında kalabalığın toplanmasının ardından 5 araç ve 3 motosikletli polis ekibi camiye ulaştı. Camiyi kilitleyen imam 40 dakika boyunca polisler kapıyı açmadı.

“TEMİZLİK YAPIYORDUK YORULMUŞUZ”

Polis ısrarları sonucu kapıyı Suriyeli kadın açtı, ardından ise imam Eyüp Ö. çıktı. Suriyeli kadın “Temizlik yapıyorduk, çok yorulmuşuz” derken, imamın endişeli hali gözlerden kaçmadı. Karakola götürülen ikili, ifadelerinin ardından serbest bırakıldı.

İmamın daha önce de yardım bahanesiyle birçok kez evli olan Suriyeli kadının evine gittiği öğrenildi.

BİR DE YATSI NAMAZI KILDIRMAYA KALKTI

Yaşananların ardından imam Eyüp Ö'nün yatsı namazını kıldırmak için cemaatin önüne geçmesine sinirlenen cami cemaati “Adi herif, bunun arkasında namaz kılınmaz” diyerek tepki gösterdi. Tepkilerin ardından imam, namazı kıldırmadan camiye terk etmek zorunda kaldı.

CAMİYİ RANDEVU EVİ GİBİ KULLANMIŞ

Suriyeli kadının daha önce de birçok kez camiye geldiği belirtildi. Bölgede yaşayan insanların bu durum karşısında şok içinde oldukları ifade edilirken infial halinde olan cemaat; camilerinin randevu evi gibi kullanıldığını, camilerinin kirletildiğini düşünüyor. Ve bundan sonra nasıl ibadet edeceklerini soruyor.

İMAM AÇIĞA ALINDI

Konunun açığa çıkmasının ardından İmam Eyüp Ö. açığa alındı. Manisa Müftüsü Sinan Cihan, olay hakkında tahkikat başlattıklarını söyledi.

Görsel Ekler.11. Sözcü Gazetesi 21.09.2018 Tarihli Haber

2. Suriyelilere özel kadın doğum evi (15.01.2020)

Konya İl Sağlık Müdürü Prof. Dr. Mehmet Koç, Nakipoğlu Göçmen Sağlığı Merkezi'nde 2019 yılı değerlendirme toplantısı düzenledi. Suriyeliler için kadın doğum evi yapılacağını söyleyen Koç, Suriyelilerin doğum oranının Türk vatandaşlarından daha fazla olduğunu belirterek, "Suriyeliler şehrimizde yılda yaklaşık 4 bin doğum gerçekleştiriyor. Bizdeki doğum oranları bu rakamın altında" dedi.

Konya İl Sağlık Müdürü Prof. Dr. Mehmet Koç, Nakipoğlu Göçmen Sağlığı Merkezi'nde 2019 yılı değerlendirme toplantısı kapsamında basın mensuplarıyla bir araya geldi.

SURİYELİLERE ÖZEL KADIN DOĞUM EVİ

Toplantıda 2020 yılı hedeflerinden bahseden Koç, Konya'da Suriyelilere özel bir Kadın Doğum Hastanesi açmak için bakanlıkla temas kurduklarını, Sağlık Bakan Yardımcısı ile de konuyu görüştiklerini söyledi.

Koç, "Suriyelilerin doğumu, çoğunlukla kamu hastanelerinde oluyor. Bu durum da bazen sıkıntılara sebebiyet veriyor. Bizde kamu hastanelerimizdeki yoğunluğu azaltmak için daha önceden hizmet veren Göçmen Sağlığı Merkezi'nin üst katını Suriyeliler için kadın doğum yeri olarak faaliyete geçireceğiz. Bu hastaneyi Avrupa Birliği (AB) fonu finanse edecek" dedi.

"SURİYELİLERİN DOĞUM ORANI BİZE GÖRE DAHA YÜKSEK"

Suriyelilerin doğum oranının Türk vatandaşından fazla olduğunu dile getiren Koç, "Suriyeliler ilimizde yılda 4 bine yakın doğum yapıyorlar. Suriyelilerin doğumu, bize göre daha yüksek. Ne zaman gidecekleri de belli değil. Şimdiden ona göre önlemleri almak zorundayız" diye konuştu.

Görsel Ekler.12. Sözcü Gazetesi 15.01.2020 Tarihli Haber

3. Taksim Meydanı'nda turistlerden para çalan Suriyeli kadın yakalandı (05.08.2019)¹⁹

Taksim Meydanında turistlerin çantalarından para çalan Suriyeli kadın hırsız, turistlerin durumu fark etmesi üzerine yakayı ele verdi. Gözaltına alınan hırsız emniyete götürüldü. Olay, Taksim Meydanında dün öğle saatlerinde meydana geldi. Edinilen bilgiye göre, Tunus uyruklu vatandaşların çantalarında bulunan paraları çaldıktan sonra aynı kişileri tekrar soymak isteyen Suriye uyruklu Fatma S. isimli şahıs, Tunuslu vatandaşların durumu fark etmesi üzerine yakayı ele verdi. Fatma S.'nin, çantasını karıştırdığını gören Tunuslu kadın bir anda bağırmağa başladı. Olayı gören vatandaşlar kadının yanına geldi.

Tunus uyruklu kadının, Suriyeli hırsızın çantasını karıştırdığını ve parasını çaldığını söylemesi üzerine güven timleri olay yerine geldi. Neye uğradığını şaşırarak Suriyeli kadın hırsız, büyük panik yaşadı. Hırsız, Tunuslu kadından çaldığı paranın nerede olduğunu sorulması üzerine, parayı diğer hırsız arkadaşına verdiğini onun da olay yerinden uzaklaştığını söyledi. Gözaltına alınacağını anlayan kadın hırsız, arkadaşını arayıp parayı getirmesini isteyeceğini söyledi. Hırsız, polisin gözetiminde arkadaşını aradı ancak diğer hırsız parayı getirmeyi reddetti. Bunun üzerine polis, kadın şahısı kelepçeleyerek emniyete götürdü. Tunuslu kadın ve ailesinin de emniyete giderek hırsızdan şikayetçi olacağı öğrenildi.

¹⁹ Bu haberde görsel kullanılmamıştır.

“Hırsızlar, ekmeğimizle oynuyor”

Hırsızların, turistleri dolandırarak esnafın ekmeğiyle oynadığını söyleyen bir kestane satıcısı, “Ben kestane ciyim, buradaki arkadaştan su almaya geldim. Buradan bir grup Arap aile çıkıyordu. Onlar da aileleri kısıkaca alıyor. Aileyi kısıkaca alanlar 7-8 kişiler ve Suriyeliler. Daha sonra biri parayı çalıp, diğer hırsıza veriyor. Parayı alan hırsız oradan uzaklaşıyor. Daha sonra polis geliyor ama parayı alan gitmiş oluyor. Adam zaten almış gitmiş parayı, turistleri kısıkaca almışlar. O turistin 2 bin 500 dolarını almışlar. Turist o parayla kestane alacaktı, simit alacaktı, restorana gidip yemek yiyecek bu şekilde parayı esnafa dağıtmış olacaktı. Ama 7-8 kişi Suriye’den gelmiş, burada hırsızlık yapıyor, parayı çalıyorlar” dedi.

Gözaltına alınarak emniyete götürülen Fatma S.’nin benzer suçlardan çok sayıda kaydı olduğu belirlendi. Polisin, diğer şüphelileri yakalama çalışmalarını sürdürdüğü öğrenildi.

- **Milliyet Gazetesi**

1. Niğde’de evlilik vaadiyle dolandırıcılık iddiası (06.11.2018)

Niğde’de 2 kişiyi evlilik vaadiyle dolandırdığı iddiasıyla gözaltına alınan Suriye uyruklu kadın tutuklandı. Suriye uyruklu Fatma El Casım (45) ve aracı Yusuf I, evlilik vaadiyle Abdullah D. (70) ve Halim B’nin yaklaşık 11 bin lirasını dolandırdı. Niğde Emniyet Müdürlüğü Asayiş Şubesi ekipleri, mağdurların şikayetçi olması üzerine Fatma El Casım’ı yakaladı. Gözaltına alınan Suriyeli kadın, emniyetteki işlemlerin ardından sevk edildiği adliyede çıkarıldığı mahkemece tutuklandı. Hatay’da yaşadığı öğrenilen firari Yusuf I’nın yakalanması için çalışmalar sürüyor.

Görsel Ekler.13. Milliyet Gazetesi 06.11.2018 Tarihli Haber

2. Dini nikah kıydığı 2 Suriyeli kadın tarafından dolandırıldı

Gaziantep’te 64 yaşındaki Mehmet Ceylan, evlenme vaadiyle para tanıştırıldığı 2 Suriyeli kadın tarafından dolandırıldı. Ceylan, kadınlar evi terk edince, jandarmaya şikâyetinde bulundu Edinilen bilgiye göre, Oğuzeli ilçesinde yaşayan Mehmet Ceylan, bazı tanıdıklarının aracılığı ile ülkelerindeki iç savaştan kaçarak Türkiye’ye sığınan Suriyeli N.N sahte isimli bir bayan ile tanıştırıldı. Ceylan, yakınlarının talep ettiği 5 bin lirayı ödedikten sonra dini nikah kıyarak Suriyeli kadını evine getirdiği ve kadının yaklaşık bir ay sonra kendisinden ayrılmak istediğini söyleyerek gittiğini kaydetti. Evlenmek isteyen Mehmet Ceylan, başka bir tanıdığı aracılığıyla N.C sahte isimli başka bir Suriyeli kadın ile tanıştı. Bu kadın için ise 6 bin 500 TL yakınlarına para verdi.

İkinci Suriyeli kadının da 20 gün sonra kendisini terk ettiğini söyleyen Ceylan, "İkinci Suriyeli kadın için yakınlarının talep ettiği 6 bin 500 lirayı ödedim. Daha sonra köye geldik imam da bize nikah kıydı. O da 20 gün yanımda kaldı. Daha sonra ise “ben gitmek istiyorum” dedi ve gitti. Sonradan öğrendim ki bunlar dolandırıcılık yapıyorlarmış. Yakınları da kadına fuhuş yaptırıyorlarmış. Şimdi ise görmek istiyorsan gel otelde gör diyorlar" diye konuştu.

Ceylan her iki kadın ve yakınları hakkında Oğuzeli Jandarma Komutanlığı’na giderek, şikayetçi olduğunu belirterek, “Kadınlardan ve yakınlarından şikayetçi oldum. Onları mahkemeye verdim. Ya paramı verecekler ya da cezalarını çecekler” diye konuştu.

Görsel Ekler.14. Milliyet Gazetesi 19.02.2018 Tarihli Haber

3. Anne, Suriyeli gelinden şikayetçi oldu!

Kayseri’de 65 yaşındaki kadın, yüzde 40 engelli oğlu ile evlenmesi karşılığında 30 bin TL verdiği Suriyeli kızın evi terk etmesi üzerine polise başvurdu.

Anne, Suriyeli gelinden şikayetçi oldu!

Kocasinan ilçesi Feyzioğlu Mahallesi Horsana Caddesi’nde meydana gelen olayda 65 yaşındaki R.K. isimli kadın, yüzde 40 engelli olan oğlunu evlendirmek için kız baktığını, Suriyeli komşusu Rezzan isimli kadına söyledi. Suriyeli kız bulacağını söyleyen Rezzan isimli kadın bir süre sonra bir kız bulduğunu ancak 40 bin TL para istediğini söylemesi üzerine R.K. ile 30 bin TL karşılığında anlaştılar. Hudut kapısına giderek Semaher isimli Suriye uyruklu kadın ile anlaşarak eve getirdiler. İddiaya göre mağdur kadın R.K., Suriyeli Rezzan isimli kadına parça parça olmak üzere 30 bin TL para verdi ve yaklaşık 20 bin TL tutarında da alışveriş yaparak masraf etti. R.K.’nin engelli oğluna eş olarak gelen Semaher isimli Suriyeli kadın bir süre sonra “istemiyorum” diyerek evi terk etti. R.K. dolandırıldığı iddiasıyla polise giderek şikayetçi oldu. Polis olayla ilgili soruşturma başlattı.

Görsel Ekler.15. Milliyet Gazetesi 22.03.2019 Tarihli Haber

- **Takvim Gazetesi**

1. **Türk can Suriyeli cep derdinde! (22.01.2019)**

İstanbul Fatih’te denize atlayan Suriyeli, tekne çalışanı tarafından sudan çıkarıldı. Genç kadın, canını kurtaran adamı cep telefonunu çalmakla suçladı...

Hayatını kurtarın adamı hırsızlıkla suçlayan Suriyeli kadın, **“bu kadarına da pes”** dedirtti. Olay dün İstanbul Fatih’te meydana geldi. **Suriyeli genç bir kadın**, taksiden inerek denize atladı. Durumu fark eden tekne çalışanı, **hemen suya girip onu kurtardı, sahile çıkardı**. Polis ve 112 sağlık ekiplerini aradı. Suriyeli, ekiplere kendisini kurtaran kişinin **cep telefonunu çaldığını iddia etti**. Bunun üzerine teknede arama yapıldı. **Ancak telefon bulunamadı. Kadını, hastaneye, adam karakola götürüldü**. Tekne çalışanı, **"Denize atlarken görmüşler, biz de sudan aldık kenara çıkarttık. Şimdi de “telefonumu aldınız” diyor. Polisi de ambulansı da ben çağırdım"** diye konuştu. Mehmet Uzun da, **"Kadını tekneye bile çıkarmadılar"** dedi.

Görsel Ekler.16. Takvim Gazetesi 22.01.2019 Tarihli Haber

2. Aldatılan kadın mahalleyi birbirine kattı! Elindeki taşla paramparça etti (23.10.2020)

Bursa’da aldatıldığından şüphelenen bir kadın kocasını bir süre takip etti. Kocasının bir başka kadının evine girdiğini gören eş sokak ortasında sinir krizi geçirdi. Yerden aldığı taşı eşinin aracına defalarca vuran kadın mahalleyi ayağa kaldırdı.

Bursa’da aldatıldığını düşünen kadın eşini bir süre takip etti. Eşini başka bir kadının evinde gören M.D., çılgına döndü. Sinir krizi geçiren M.D., sokak ortasında eşine ve arabasına yerden aldığı taşla saldırdı. Eşinin tepkisi üzerine sinirlerine hâkim olamayan adam ise onu darp etti. Polis kocayı gözaltına alırken, bütün olup bitenler kameraya yansdı.

Olay, dün sabah saatlerinde meydana geldi M.D., bir süre eşini takip etti. Eşini evinden yaklaşık 2 kilometre uzakta başka bir kadının evinde bulan çılgına döndü Önce mahallede bağırmaya başlayan M.D. eşinin aracının camlarını taşla kırdı.

Sokak üzerinde Suriye uyruklu bir kadına ait eve giren N.D., bir süre sonra evden çıktı. İkili arasında tartışma yaşanırken, öfkeli kadın kocasına, adam da eşine saldırdı. Tartışma sonrasında 40 yıllık eşini saçından tutup tokat atan N.D., onu yaraladı. Vatandaşların sesleri duyması üzerine polis ekiplerine ihbar edildi.

Suriyeli kadın da pencereden olup bitenleri izlerken, **“Koca benim. 6-7 yıldır birlikteyiz”** dedi. Eşini darp ettiği gerekçesiyle gözaltına alınan N.D., ise Aile İçi Şiddet Bürosu’na götürüldü. Öte yandan kocası tarafından parmağı kırılan öfkeli kadının

kendisini rahatsızlık yaptığı gerekçesiyle ikaz eden mahalle sakinlerine tepki gösterdiği gözden kaçmadı.

Görsel Ekler.17. Takvim Gazetesi 23.10.2020 Tarihli Haber

3. PKK'ya üyelikten yargılanan Suriyeli Kadın itirafçı oldu

Kayseri'nin Sarız ilçesinde terör örgütü PKK'ya üye olma suçundan tutuklanan ve ilk duruşmada ev hapsiyle salıverilen Suriye uyruklu Lemiye H.Ö.'nün yargılandığı davada, mütalaasını açıklayan savcı, sanık için “silahlı terör örgütüne üye olma” suçundan 5 yıldan 15 yıla kadar hapis cezası istedi. Savcı, itirafçı olan sanık hakkında etkin pişmanlık hükümlerinin de uygulanmasını istedi, duruşma sanık avukatının süre istemesi üzerine ertelendi.

İl Emniyet Müdürlüğü Terörle Mücadele ve İstihbarat Şube Müdürlüğü ekipleri, geçen yıl 7 Temmuz'da terör örgütü PKK/KCK içinde sorumlu düzeyde görev yaptığı belirlenen Suriye uyruklu Lemiye H.Ö.'nün Sarız ilçesi Çağşak Mahallesi'nde yaşadığı bilgisine ulaştı. Ekipler, Lemiye H.Ö.'yü operasyonla yakalayıp gözaltına aldı. Emniyetteki işlemlerin ardından adliyeye sevk edilen şüpheli, tutuklandı.

Afrin doğumlu “Dilan” kod adlı Lemiye H.Ö.'nün, 1998 yılında örgüte katıldığı belirlendi. 2004'e kadar Kandil'de olduğu tespit edilen Lemiye H.Ö.'nün, ardından Suriye'de, çeşitli bölgelerde terör örgütüne hizmet ettiği iddia edildi. 2017'de kaçak yollarla Türkiye'ye giriş yapan Lemiye H.Ö.'nün, Kayseri'nin Sarız ilçesi Çağşak Mahallesi'nde tanıştığı kişiyle evlendiği saptandı. Polisin incelediği dijital materyallerde kadın teröristin örgüt içindeki fotoğrafları ortaya çıktı. Lemiye H.Ö.'nün, örgüt üyesi

kadınlarla fotoğraf çektiği görüldü. Lemiye H.Ö. hakkında “silahlı terör örgütü üyesi olma” suçundan 5 yıldan 15 yıla kadar hapis cezası istemiyle dava açıldı.

İTİRAF ETTİ

İtirafçı olan şüpheli, ev hapsi tedbiriyle salıverildi. Kayseri 2’nci Ağır Ceza Mahkemesi’nde görülen davanın 3’üncü duruşmasında, tutuksuz sanık Lemiye H.Ö.’nün yargılanmasına devam edildi. Sanık Lemiye H.Ö., hava şartları nedeniyle duruşmaya katılmazken, avukatı salonda hazır bulundu. Duruşma savcısı mütalaasının hazır olduğunu açıklayarak, şüphelinin “silahlı terör örgütüne üye olma” suçundan 5 yıldan 15 yıla kadar hapsini istedi. Savcı, itirafçı olan sanığın verdiği ifade doğrultusunda “etkin pişmanlık” hükümlerinin de uygulanması gerektiği görüşünde bulundu. İtirafçı sanık Lemiye Ö.H. ilk duruşmada örgüte katılma sürecini anlatarak, “Köyümüzde bir kız vardı. Sürekli örgüte eleman kazandırıyor. Beni de kandırarak, dağa götürdü. 1999’da Afrin’e gittim. Dağda eğitim aldım. Sonra eğitime birkaç yıl ara verdim. Kandil’de ‘tim komutanlığı’ görevi verdiler. 2012 yılında örgütten ayrıldım. 4-5 yıldır da Türk vatandaşıyla evliyim” dedi.

FOTOĞRAFLAR KADINLAR GÜNÜNE AİT

Örgütsel fotoğrafları olduğu iddiaları hakkında da savunma yapan sanık Lemiye H.Ö., “Söz konusu kıyafetler yöremize ait kıyafetlerdir. Fotoğraflar da “Kadınlar Günü’nde çekmiş olduğumuz fotoğraflardır” demişti.

Mahkeme heyeti, verdiği ara kararla sanık Lemiye H.Ö. hakkındaki adli kontrol tedbirinin devamına karar vererek sanık avukatının esasa ilişkin savunma yapmak için süre istemesi üzerine duruşmayı erteledi.

Görsel Ekler.18. Takvim Gazetesi 21.01.2022 Tarihli Haber

- **Yeni Şafak Gazetesi**

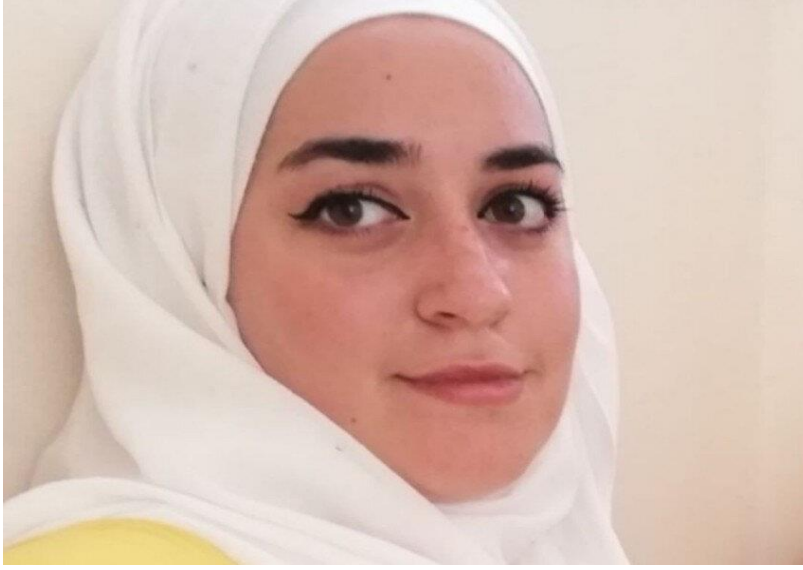
- 1. Telefonu için öldürülen Suriyeli kızın cinayet zanlıları yakalandı (10.11.2018)**

Gaziantep'te yaşayan Suriyeli 19 yaşındaki G.A.S. isimli genç kızı bıçaklayarak öldürüp, A.G. isimli arkadaşını da ağır yaraladığı ileri sürülen 2 gaspçı polisin düzenlediği operasyonla yakalandı.

Telefonu için öldürülen Suriyeli kızın cinayet zanlıları yakalandı

Gaziantep'in Şahinbey ilçesi Yeditepe Mahallesi'nde meydana gelen olayda 19 yaşındaki G.A.S. isimli Suriyeli genç kız ve 16 yaşındaki A.G. isimli arkadaşına bıçakla saldırarak, telefonunu almaya çalıştığı ileri sürülen 2 kişi, olay yerinden elektrikli bisikletle kaçarak kayıplara karışmıştı. Olayın ardından çalışma başlatan Gaziantep Emniyet Müdürlüğü Asayiş Şube Müdürlüğü Cinayet Büro Amirliği ekipleri, olayın faillerinin yakalanmasına yönelik yapılan çalışmalar sonucunda şahısların 17 yaşındaki M.B.T. ile 15 yaşındaki A.S. olduğunu belirledi. Polislerin düzenlediği operasyonla şahıslar gözaltına alınırken, şahısların olay sonrasında olay yerinden uzaklaşırken kullandıkları elektrikli bisiklet ve bir adet bıçak ele geçirildi. Ekipler M.B.T isimli şahsın

ikametinde yapılan aramalarda ise 1 adet demir çekiç buldu. Şahısların, sorgularının ardından adli makamlara sevk edileceği öğrenildi.

Görsel Ekler.19. Yeni Şafak Gazetesi 10.11.2018 Tarihli Haber

2. Adıyaman haber: 250 liralık küpe için bebeğin kulağını parçaladı (05.02.2019)

250 liralık küpe için bebeğin kulağını parçaladı Adıyaman'da bir hastanın yanında refakatçi olarak kalan kadın şahıs, hastanede tedavi gören 1 aylık bebeğin kulağını 250 TL değerindeki küpeler için parçaladı.

Gözaltına alınan Hatice A., adliyeye sevk edildi.

Adıyaman Eğitim ve Araştırma Hastanesinin (Kadın Doğum ve Çocuk Hastanesi) 3. katında tedavi gören 1 aylık Suriyeli bebeğin kulağında bulunan 250 TL değerindeki küpeleri, odada bulunan bir başka hastanın yanında refakatçi olan ve Suriyeli olduğu öğrenilen Hatice A. tarafından bebeğin kulağı parçalanarak çalındı. Hatice A., 250 TL değerindeki küpeler için bebeğin sol kulağını parçaladı. Olay yerine gelen Asayiş Şube Müdürlüğüne bağlı polis ekipleri yaptıkları incelemelerin ardından Hatice A.'yı çaldığı küpelerle birlikte yakaladı. Gözaltına alınan ve emniyette işlemleri tamamlanan Hatice A., Adıyaman Adliyesine sevk edildi. Konuyla ilgili soruşturma sürüyor.

Görsel Ekler.20. Yeni Şafak Gazetesi 05.02.2019 Tarihli Haber

3. Tartıştığı 20 yaşındaki karısını döverek öldürdü: 2 aylık hamile olduğu ortaya çıktı (16.11.2019)

Konya’da dini nikahlı eşi Halidiye El Hamit’i (20) Mahmud El Hüseyin, ifadesinde eşinin kendisini aldattığı için öldürdüğünü ileri sürdüğü belirtildi. Yapılan otopside, saatlerce işkenceye maruz kaldığı tespit edilen genç kadının kafatasında çatlak olduğu ve beyin kanaması geçirdiği saptandı, 2 aylıkta hamile olduğu tespit edildi.

Mahmud El Hüseyin, çıkarıldığı mahkemece tutuklandı.

Olay, dün saat 01.00 sıralarında Konya’nın Meram ilçesi Tırılırmak Mahallesi Papatya Sokak’ta meydana geldi. Evde, Mahmud El Hüseyin ile ikinci eşi Halidiye El Hamit arasında çıkan tartışma, kısa sürede kavgaya dönüştü. Kavga sırasında Hüseyin, çocuklarının gözü önünde eşini önce hortum, ardından sonra sopayla dövdü. Halidiye El Hamit, başına aldığı sopa darbesiyle hareketsiz kaldı. Mahmud El Hüseyin, eşinin baygınlık geçirdiğini düşündü. Aradan 2 saat geçmesine karşın eşi kendisine gelmeyince, Hüseyin, polisi arayarak yardım istedi. Eve gelen sağlık ekibinin yaptığı kontrolde, Halidiye El Hamit’in öldüğü saptandı.

Halidiye El Hamit’in yapılan otopsisinde yaklaşık 2 aylık hamile olduğu saptandı.

Hamile olduğu ortaya çıktı

Genç kadının cansız bedeni, yapılan incelemenin ardından otopsi için Konya Numune Hastanesi'nin morguna kaldırıldı. Yapılan otopside, saatlerce işkenceye maruz kaldığı tespit edilen genç kadının kafatasında çatlak olduğu ve beyin kanaması geçirdiği saptandı, 2 aylıkta hamile olduğu tespit edildi. Genç kadın olay yerinde hayatını kaybetti

“Beni aldattığı için öldürdüm”

Polisteki sorgusunda eşinin kendisini aldattığını ileri süren Mahmud El Hüseyin, şu şekilde açıklamada bulundu: "Eşim beni aldatıyordu. Eve erkek alıyordu. Akşamları evin kapısını kilitliyordum. Sabah kalktığımda ise kapıyı hep açık buluyordum. Gece kavga ettik. Önce hortumla dövdüm, sonra da başına sopayla vurdum. Yere düşünce baygınlık geçirdi sandım. Bir süre başında bekledim. Hareket etmeyince polisi aradım. Onlar gelince öldüğünü öğrendim." Emniyetteki işlemlerinin ardından adliyeye sevk edilen Mahmud El Hüseyin, çıkarıldığı mahkemece tutuklandı.

Görsel Ekler.21. Yeni Şafak Gazetesi 16.11.2019 Tarihli Haber

Görsel Ekler.22. Yeni Şafak Gazetesi 16.11.2019 Tarihli Haber

- **Posta Gazetesi**

1. **“372 bin kuma” (26.04.2018)**

Alman Der Stern Dergisi Türkiye’deki Suriyelilerin dramını bir başka perspektiften görerek haberleştirdi

Dergi internet sitesinde yer verdiği haberde, özellikle ekonomik sıkıntı içindeki Suriyeli kadın ve kızların Türk erkekleri tarafından ikinci, üçüncü hatta dördüncü eş olarak parayla satın alındıklarını yazdı. “Bin 800 euroya Suriyeli ikinci bir eş” başlığıyla verilen haberde, Türkiye’nin kimi bölgelerinde çok eşliliğin varlıklı olmanın sembolü olduğu yazılarak, “Suriyeli kadınların zor durumda olmaları, ekonomik açıdan daha düşük seviyedekileri de ikinci evlilik yapabilir hale getirmiş” ifadelerine yer verildi.

YASAL DEĞİL AMA 372 BİN KADIN “KUMA” DURUMUNDA

Türkiye’de yasal olarak tek eşliliğin geçerli olduğu hatırlatılan haberde, buna rağmen kimi bölgelerde imam nikahıyla iki, üç hatta dört eşli olanların varlığına dikkat çekildi. Kadın hakları derneklerinin tahminlerine göre Türkiye’de 372 bin kadının “kuma” durumunda olduğunu okuyucularına duyuran dergi, evliliklerin yaklaşık yüzde 7’sinin çok eşli olduğunu belirttiği Şanlıurfa’da yapılan görüşmeleri haberleştirdi.

SURİYELİ KADIN 5000 LİRA

Şanlıurfa’da Suriyeli bir kadının 5 bin Lira’ya (yaklaşık 1800 euro) alındığına dikkat çekilen haberde, ikinci eş olarak alınan Türk kadınlarının değerinin daha yüksek

olduğu belirtiliyor. Şanlıurfa Kadın Hakları Derneği Başkanı Özlem Ulutaş'ın, "Eskiden ikinci eşi zenginler alıyordu. Şimdi ekonomik durumu çok iyi olmayanlar da ikinci evlilik yapmaya başladı" sözlerini aktaran Stern dergisi, Urfa'da bir kadının iki kilo patatese eşdeğer olduğunun söylendiğini yazdı.

FUHUŞTAN KORUYORUZ

Suriyeli bir kadınla ikinci evliliğini yapmış olan Polat adında Şanlıurfalı bir esnafın, evlilik yoluyla fuhuşun önüne geçtiklerini söylediğini aktaran dergi, sözkonusu kişinin, "Şeriatı göre bir Müslüman dört kadınla evlenebilir. Eğer ilk eş çok konuşursa, erkeğin işlerine fazla karışırsa ya da cinsel yaşantıda sıkıntılar varsa çözüm geneleve gitmek olmamalı. Bu Kur'an'a ters. Ancak, ilk eş karşı da çıksa, ikinci evlilik dine daha uygun. Biz bu nedenle 'Allah'ın gazabını üzerimize çekmektense, kadının gazabını üzerimize çekmeyi yeğliyoruz' diyoruz" sözlerine yer verdi.

Görsel Ekler.23. Posta Gazetesi 26.04.2018 Tarihli Haber

2. 1 saatte 50 Suriyeli konsomatris yakalandı (25.04.2018)

Şanlıurfa'da 500 polisin katılımıyla düzenlenen huzur operasyonunda 1 saat içerisinde pavyon ve eğlence mekanlarında konsomatris olarak çalıştıkları öne sürülen 50 Suriyeli kadın gözaltına alındı

Son günlerde kentte fuhuş, uyuşturucu, hırsızlık olaylarında artış yaşanması üzerine huzur ve güven ortamının sağlanması amacıyla Asayiş Şube Müdürlüğü koordinesinde Güven Timleri, Önleyici Hizmetler ve Narkotik Suçlarla Mücadele Şube ekiplerinden oluşan 500 polis, denetlenecek adresler ile alınacak güvenlik önlemleri belirlendi.

50 SURIYELİ KONSOMATRİS GÖZALTINDA

Hazırlıkların tamamlanmasının ardından ekipler, kent merkezindeki eğlence merkezlerini denetledi. Ara sokaklarda ve merdiven altı tabir edilen yerlerdeki mekanlara baskın düzenleyen polis, ülkelerindeki iç savaştan kaçarak Şanlıurfa'ya yerleşen ve geceleri eğlence mekanlarda konsomatris olarak çalıştıkları belirlenen 50 Suriyeli kadın ile çeşitli suçlarda araması bulunan 25 kişi de gözaltına alındı.

Huzur operasyonunda gözaltına alınan 75 kişi, Mehmet Akif İnan Eğitim ve Araştırma Hastanesi'nde sağlık kontrolünden geçirilerek, ifadeleri alınmak üzere Asayiş Şube Müdürlüğü'ne götürüldü.

1 saatte 50 Suriyeli konsomatris yakalandı

Kentteki huzur operasyonunun devam edeceği öğrenildi.

Görsel Ekler.24. Posta Gazetesi 25.04.2018 Tarihli Haber

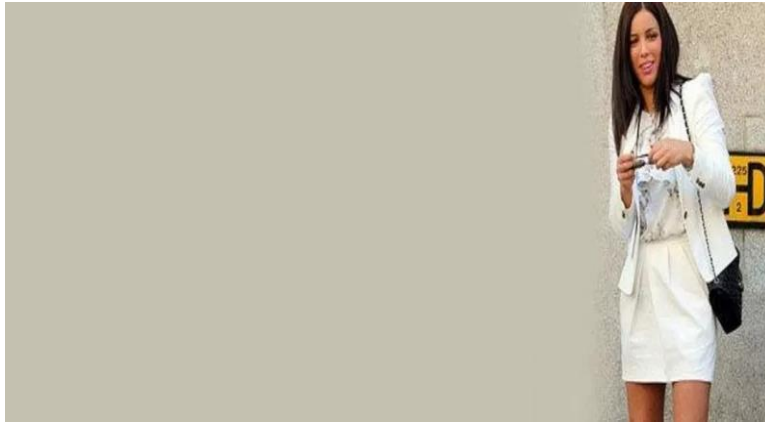
3. İç çamaşırında 20 bin euro sakladı (25.04.2018)

Suriyeli kadın Londra'da havalimanında yapılan kontrolde iç çamaşırında 20 bin euro ile yakalandı. Genç kadın İstanbul'a geliyordu

Londra'dan İstanbul'a uçarken Heathrow Havaalanı'nda iç çamaşırının içinde plastiğe sarılmış olarak 20 bin Euro ile yakalanan Nawal Msaad'ın (27), parayı Suriye'deki terör örgütlerine götüreceği iddia edildi. Akşam saatlerinde dağıtılan London Evening Standard gazetesinin, manşetinde yer alan haberde, Heathrow Havaalanı'ndan İstanbul'a uçmak isteyen Nawal Msaad'ın üzerinde yapılan aramada küloduna sakladığı, plastiğe sarılmış 20 bin Euro para yakalandı.

"ANNEME ALTIN ALACAKTIM"

Genç kadın, Türkiye'ye kısa bir tatil için gittiğini ve parayı annesine altın almak için kullanacağını söylerken, Msaad'ın parayı Suriye'deki cihatçı terör örgütlerine ulaştırmayı amaçladığı ileri sürüldü. Londra doğumlu Nawal Msaad hakkındaki suçlamaları jüri önünde reddetti. "Öğrenci, cihatçı davayı desteklemek için parayı Türkiye'ye götürüyordu" başlığını kullanan Evening Standard gazetesinin haberinde, Avrupa'dan Suriye'ye tüm uçuşlar yasaklandığından Suriye'ye gitmenin tek yolunun Türkiye üzerinden olduğu belirtildi.

Görsel Ekler.25. Posta Gazetesi 25.04.2018 Tarihli Haber

- **Yeni Akit Gazetesi**

1. **Suriyeli kadınların dramı... Tek çareleri evlilik (17.09.2018)**

Suriye'de yaşanan insanlık dramında eşlerini kaybeden kadınlar yaşadıkları baskıdan evlenerek kurtulmaya çalışıyor. Her fırsatta “ülkenize dönün” tepkileriyle karşılaştıklarını belirten kadınların en büyük özlemi ise çocuklarıyla yaşayacakları bir ev...

Suriye'de yıllardır süren iç savaş milyonlarca Suriyeliyi yerinden yurdundan etti. Bu savaşın en büyük yükünü ise eşlerini kaybetmiş kadınlar çekiyor. Çocuklarıyla yaşama tutunmaya çalışan ve Fatih'teki bir derneğe sığınan kadınların çoğu, evliliği kurtuluş olarak görüyor. Fatih'te “Şam Yetim Derneği'ne ait 5 katlı bir apartman dairesinde Suriye'de eşlerini kaybetmiş 11 kadın ile 29 yetim çocuk barınıyor. Buradaki kadınların en büyük sıkıntısı yaşadıkları ayrımcılık ve dışlanma. Derneğin yanındaki parka çocuklarını götürdüklerinde Suriyeli oldukları için ayrımcılığa uğradıklarını anlatan kadınlar, “Artık ülkenize dönün, bırakın da bizim çocuklarımız binsin” sözleriyle karşılaştıkları söylüyorlar.

“Öteki olarak bakılıyor”

Burada hep “öteki” olarak görüldüklerini söyleyen Mürüvvet Ayşat 32) savaş nedeniyle 3 yıl önce Dera’dan Türkiye’ye gelmiş. Hedefleri Almanya’yı. Ama eşi yasadışı yollarla Almanya’ya gitmek isterken boğulup ölmüş.

Ayşat, eşinin ölümünün ardından iki yıl daha Hatay’da bir kampta kalmış, sonra da 1 yıl önce 3.5 ve 7 yaşındaki 3 çocuğuyla derneğe yerleşmiş. Savaş bitince yeniden Suriye’ye döneceğini belirten Ayşat “Geldiğimizden beri de hep farklı yerlerde kaldık. Burada bize, hep öteki gözüyle bakıyorlar. Zeytin Dalı Operasyonu olduğunda savaş biter de döneriz diye umutlandık” diyor.

“En azından evim olur”

Savaş nedeniyle çocuklarıyla Türkiye’ye gelen isimlerden biri de 32 yaşındaki iki çocuk annesi Zehra Mustafa İbrahim. Eşini 4 yıl önce savaşta kaybetmiş. Eşinin ölümünün ardından iki çocuğuyla birlikte önce Hatay’ın Reyhanlı ilçesine ardından da, İstanbul’a yerleşmiş. Yakın bir zamanda da çocuklarıyla birlikte Ankara’ya gitmeyi planlıyor. Ankara’da da eşi vefat etmiş bir Türk ile evlenecek. Evliliği yaşadığı bu hayattan kurtulmak için kabul ettiğini aktaran genç kadın şunları söylüyor: “Ankara’da kardeşim kalıyor o bana bu adamla evlenebileceğimi söyledi ve ben de kabul ettim. Nikah işlemleriyle uğraşıyoruz. Evlendikten sonra, en azından çocuklarımla yaşayacağım bir evim olur. Adam nikah da yapacakmış.” Samar Attar ise henüz 26 yaşında ve biri 5 diğeri 3.5 yaşında olmak üzere iki çocuğu var. 3.5 yaşındaki kızına 5 aylık hamileyken eşini ve ailesinden birçok kişiyi savaşta kaybetmiş. Attar, herhangi bir geliri olmadığı için evlenmek istediğini belirtiyor.

“60 yaşındaki adam 20 yaşındaki kadınla evlenmek istiyor!”

Dernekte sadece kadınların kaldığını öğrenen bazı evli adamlarının derneğe gelip, kadınlara 2. evliliği düşüp düşünmediğini sordukları iddia ediliyor. Dernekte gönüllü olarak çalışan Hulud Ahmet, akşam ezanından sonra kadınların ve çocukların dışarı çıkmasının yasak olduğunu belirterek şunları söylüyor:

“Geçenler de din adamı (hoca) olduğunu söyleyen biri burada sadece kadınların kaldığını öğrenmiş. Gelmiş bana, “60 yaşındayım evliyim. 20 yaşında bir kadınla evlenmek istiyorum. Ama çocuğu olmasın. Kadın diğer eşimle aynı evde kalacak ve

kendisine de her ay bin TL vereceğim” diyor. Ben de kendisine “Neden Türk almıyorsun” dediğimde de Türklerin nikah istediğini söyledi ve ısrarla 20 yaşında biriyle evlenmek istediğini söylüyor. Ben tepki gösterip yolladım.”

“Genç kızlarla evleniyorlar”

Sosyolog Dr. Tuba Duman, Türkiye’ye sığınan Suriyeli kadınlarla yapılan evlilikler üzerine yaptığı araştırmayı gazeteci İrfan Bozan’la yaptığı röportajda anlatmıştı. İkinci eş olmayı seçen kadınlarla yüz yüze görüşen Duman, Suriyeli kadınların çaresizlikten ikinci eş olmayı seçtiğini belirterek şunları söylemişti:

“Erkekler savaştan ganimet toplamış gibi hissediyorlar. İyilik yaptıklarını söylüyorlar. Ama eşini kaybetmiş çocuğu olan kadınlarla değil, genç kızlarla evleniyorlar.”

“Kilis başı çekiyor”

Kadın Dernekleri Federasyonu Başkanı Canan Güllü konuya ilişkin olarak şunları söyledi:

“Son 5 yılda Türkiye getirilen mülteci kadınlar, özellikle de yaşı küçük olanlar “Bakım hizmeti” altında ikinci bir eş olarak alınıyor. Yapılan araştırmalarda bu çok net ortaya çıktı. Kilis bu konuda başı çekiyor. Bu kadınların büyük bir çoğunluğu istismar edildiği için ya da farklı çaresizliklerden dolayı evlenmek zorunda kalıyor. Yaşı küçük bu genç kızlar “Sana yardım edeceğim” düşüncesiyle kandırılıyor. Bunun yanı sıra kaldıkları mülteci kamplarındaki kötü yaşam koşulları da bu kadınları ikinci bir eş olmaya zorluyor. Bir de son yıllarda Şanlıurfa’da artan intihar sebeplerinin nedeni de ikinci eş olarak alınan Suriyeli kadınlar olarak görülüyor.”

Görsel Ekler.26. Yeni Akit Gazetesi 17.09.2018 Tarihli Haber

2. Kan donduran vahşet! Suriyeli kadın ve 2 çocuğu, boğazları kesilmiş halde bulundu (19.10.2018)

Arnavutköy’de evlerinde boğazları kesilmiş halde bulunan Suriye uyruklu kadın ve 2 çocuğu öldü, baba ağır yaralı olarak hastaneye kaldırıldı. Babanın, eşini ve iki çocuğunu öldürdükten sonra intihar girişiminde bulunduğu öne sürüldü.

Kan donduran vahşet! Suriyeli kadın ve 2 çocuğu, boğazları kesilmiş halde bulundu

Alınan bilgiye göre, Yunus Emre Mahallesi 30 Ağustos Caddesi’nde Suriye uyruklu aile, yakınları tarafından evlerinde boğazları kesilmiş halde bulundu.

Bunun üzerine, sağlık ve polis ekiplerine haber verildi. Gelen sağlık ekiplerince yapılan kontrolde, anne N.H. ile 2 çocuğunun hayatını kaybettiği belirlendi. Ağır yaralı baba E.İ, Arnavutköy Devlet Hastanesi’ne kaldırıldı. Cumhuriyet savcısı ve polis ekiplerince olay yerinde incelemelerde bulunuldu. Babanın eşini ve 2 çocuğunu öldürdükten sonra intihar girişiminde bulunduğu ileri sürüldü.

Cenazeler, incelemelerin ardından Adli Tıp Kurumu morguna kaldırıldı.

Görsel Ekler.27. Yeni Akit Gazetesi 19.10.2018 Tarihli Haber

3. CHP mazlum Suriyelilerden rahatsız, sapkın Suriyelilere ise kucak açıyor! (28.12.2018)

CHP’li Şişli Belediyesi’nin yardım yaptığı İstanbul Tarlabası’ndaki trans sapkınlar sığınağında, Suriyeli ve Iraklı trans kadınlar da kalıyor. Suriyelilerden devamlı olarak şikayet eden CHP’nin konu trans bireyler ve eşcinseller olunca kimliğe bakmaksızın bütün imkanlarını seferber etmesi ise dikkat çekiyor.

"Trans" sapkınların kaldıkları sığınaklardan biri de İstanbul **Tarlabası'nın** arka sokaklarında yer alıyor.

Yemekler CHP'li Şişli Belediyesi'nden

Deutsche Welle Türkçe'nin haberine göre; bu sığınağa CHP'li Şişli Belediyesi yardım yapıyor.

Mazlumların gitmesini isteyen CHP, eşcinsel Suriyelilere kucak açtı! Suriyelilerden sürekli şikayet eden ve onları geri göndermekten bahseden CHP, konu eşcinsellik olunca Suriyeli de olsa her türlü adımı atabiliyor. **Fuhuşla para kazanıyorlar.** Sığınakta Türk trans bireylerin haricinde, Suriyeli ve Iraklı trans bireyler de barınıyor. Misafirhanede kalan Suriyeli bir trans; **"Gece kulüplerinde müşteri buluyorum, birlikte olmak için otele gidiyorum. Başıma bir iş gelmesinden de çok korkuyorum.** " sözleriyle yaşantısını paylaştı. Öte yandan sığınakta kalan translar, önümüzdeki günlerde yapılacak yerel seçimlerde Şişli'de seçilecek yönetimin, yemek yardımını kesmesinden de endişe duyuyor.

Görsel Ekler.28. Yeni Akit Gazetesi 28.12.2018 Tarihli Haber

- **Türkiye Gazetesi**

1. 9 cep telefonunu çalan Suriyeli kadın yakalandı (05.02.2018)

Samsun'da farklı tarihlerde 6 kadından 9 cep telefonunu yankesicilik yöntemiyle çaldığı iddia edilen Suriyeli kadın yakalanarak gözaltına alındı.

Olay, Samsun'un İlkadım ve Canik ilçelerinde meydana geldi. Edinilen bilgiye göre, 27 Aralık 2017 tarihinde İstiklal Caddesi üzerindeki bir iş yerinde H.E. isimli

kadının 2 cep telefonu, aynı iş yerinde K.E. isimli kadının 2 cep telefonu ve Ü.E. isimli kadının 2 cep telefonu, 10 Ocak'ta bir alışveriş merkezi içerisindeki mağazada N.T. isimli kadının 1 cep telefonu, İstiklal Caddesi'ndeki bir mağazada Z.E. isimli kadının 1 cep telefonu ve 19 Ocak'ta bir alışveriş merkezi içerisindeki iş yerinde S.G. isimli kadının 1 cep telefonu yankesicilik yöntemiyle çalındı. İlkadım İlçe Emniyet Müdürlüğü Suç Önleme ve Soruşturma Büro Amirliği ekipleri, güvenlik kamera kayıtları ve verilen eşkaller doğrultusunda yankesicilik olaylarının şüphelisi Suriye uyruklu Amani Muhammed A.'yı (21) ve çalınan cep telefonlarını tamir ve şifrelerini kırmak için teknik servise getiren yine Suriye uyruklu Naser Alsaleh A.'yı (21) yakalayarak gözaltına aldı. Gazi Polis Merkezindeki işlemlerinin ardından Samsun Adliyesine sevk edilen Amani Muhammed A. adlı kadın, nöbetçi mahkeme tarafından serbest bırakıldı.

Görsel Ekler.29. Türkiye Gazetesi 05.02.2018 Tarihli Haber

2. Mardin'de, Suriyeli kadın dini nikahlı eşi tarafından öldürüldü. (29.04.2018)

İl Emniyet Müdürlüğünden yapılan açıklamada, Mardin Cumhuriyet Başsavcılığının talimatı ile 27 Nisan'da Suriye vatandaşı kadının öldürülmesi olayı ile ilgili çalışma başlatıldığı belirtildi.

Cinayet Büro Amirliği görevlilerince yürütülen çalışmada, maktulün dini nikahlı eşi ve cinayet zanlısı olan Suriyelinin ülkesine kaçmak üzere olduğu tespit edildiği kaydedilen açıklamada, yapılan operasyonla zanlının aynı gün Kilis Öncüpınar Hudut Kapısı'nda gözaltına alındığı ve Mardin'e getirildiği bildirildi.

Zanlının, Emniyet Müdürlüğündeki işlemlerinin ardından sevk edildiği adliyede çıkarıldığı mahkeme tarafından tutuklandığı belirtilen açıklamada, her türlü asayiş olayının engellenmesine yönelik yürütülen çalışmaların kararlılıkla devam edeceği vurgulandı.

Görsel Ekler.30. Türkiye Gazetesi 29.04.2019 Tarihli Haber

3. 8 aylık hamile Suriyeli kadın intihara kalkıştı (27.07.2020)

Zonguldak'ın Alaplı ilçesinde 8 aylık hamile Suriyeli kadın intihar girişiminde bulundu.

Alınan bilgilere göre, saat 22.00 sıralarında Yeni Köprü'de korkuluklara çıkan 8 aylık hamile Suriyeli genç kadın intihara kalkıştı. Vatandaşların ihbarı üzerine olay yerine gelen polis ekipleri çevrede güvenlik önlemi aldı. Sağlık ekipleri ise olay yerinde hazır bekledi. Olay yerine çağrılan kocası görme engelli Kemal E., eşi Fatma E.H.'yi ikna ederek intihardan vazgeçirdi. Çevrede toplanan vatandaşlar ise merakla yananları izledi.

İki eşli olduğu iddia edilen ve 15 yaşından beri görme engelli olan Kemal E., eşinin birkaç defa intihar teşebbüsünde bulunduğunu söyledi. Kemal E., "Eşimin sağlık sorunları ve panik atağı var. En son bugün doktora kendisini getirdim ve imza karşılığı olarak kendisini çıkardım. Buna benzer en son pencereden atlayacaktı" dedi.

Kocası tarafından ikna edilen Fatma E.H'yi polis, ifadesi alınmak üzere polis merkezine götürdü.

Görsel Ekler.31. Türkiye Gazetesi 27.07.2020 Tarihli Haber